

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDEKİ SURİYELİ
MÜLTECİLERİN BOŞ ZAMAN DAVRANIŞLARI**

Miyase ÇAKIR

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK**

**YÜKSEK LİSANS
REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
REKREASYON YÖNETİMİ BİLİM DALI**

EYLÜL - 2019

**GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDEKİ SURİYELİ MÜLTECİLERİN BOŞ
ZAMAN DAVRANIŞLARI**

Miyase ÇAKIR

**YÜKSEK LİSANS
REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
REKREASYON YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Miyase ÇAKIR tarafından hazırlanan “GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDEKİ SURİYELİ MÜLTECİLERİN BOŞ ZAMAN DAVRANIŞLARI” adlı tez çalışması jüri tarafından OY BİRLİĞİ/~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rekreasyon Yönetimi Bölüm Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

Rekreasyon Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Başkan: Prof. Dr. Bilgehan GÜLCAN

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Üye: Doç. Dr. Evren GÜÇER

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Tez Savunma Tarihi: 19/09/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin yüksek lisans tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Miyase ÇAKIR

19.09.2019

Geçici Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Mültecilerin Boş Zaman Davranışları
(Yüksek Lisans)

Miyase ÇAKIR

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'ye göçe maruz kalmış Geçici Koruma kapsamındaki Suriyelilerin boş zamanlarında sergiledikleri boş zaman davranışlarını incelemektir. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye'deki Hatay ilinde Barınma Merkezlerinde yaşayan 11.161 Suriyeli birey oluştururken örneklemini Hatay geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeliler arasından rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş 54 katılımcı oluşturmuştur. Suriyelilerin gerçek ortamlarında, görüşme tekniğiyle Boynuyoğun konteyner kentte 16, Apaydın konteyner kentte 28, Yayladağı konteyner kentte ise 10 kişi ile veriler toplanmıştır. Çalışmada katılımcıların boş zaman davranışlarının göç etmeden önce ve göç ettikten sonraki durumlarına odaklanılmıştır. Araştırmada Suriyelilerin demografik özelliklerini belirlemek adına bilgi formu kullanılmış ve katılımcılara "Boş zaman kavramı sizin için ne ifade etmektedir" gibi 10 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma bulgularına göre Suriyelilerin işsiz olması ile ilgili ciddi sorunlarının olduğu, dolayısıyla bu durumun boş zaman kavramına bakış açılarını etkilediği belirlenmiştir. İşsizlik sorununun ana kaynağını dil, vatandaşlık ve uyum sorununun oluşturduğu görülmektedir. İş sahibi bireylerin az olduğu barınma kamplarında işsizlikten doğan boş zaman oranının yüksek olduğu saptanmıştır. İşsizlikten doğan boş zamanın fazla olmasının beraberinde psikolojik, fizyolojik ve sosyal sorunlar getirdiği görülmektedir. Aynı zamanda geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin büyük çoğunluğu katıldıkları aktivitelerin kendi kültürleriyle olan benzerliğini dile getirmiştir ancak barınma kampının dışı olan Hatay bölgesine çıkan diğer bireyler söz edilen farklılıkların daha fazla olduğunu belirtmiştir. Kamplardaki boş zaman ve ciddi boş zaman faaliyetlerinin yetersizliği göze çarpmaktadır. Araştırma sonucunda, Suriyelilerin boş zaman davranışını, işsizlik, dil problemi, uyum sorunu, gelir problemi, işsizlikten doğan boş zaman ve boş zamanın nitelikli değerlendirilmemesi hususlarının olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Suriyeli vatandaşların boş zaman davranışlarını inceleyerek ve olumlu davranış kalıpları ile pekiştirilmesi adına boş zaman faaliyetlerine yönelik planlamalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Bilim Kodu : 116910
Anahtar Kelimeler : Boş Zaman, Geçici Koruma, Davranış
Sayfa Adedi : 145
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

Leisure Behavior of Syrian Refugees in Temporary Accommodation Centers
(M.Sc.Thesis)

Miyase ÇAKIR

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
September 2019

ABSTRACT

The purpose of this research is to analyze leisure time behaviors exhibited by Syrians under Temporary Protection who have been subjected to immigration to Turkey. For this purpose, qualitative research method and case study design were used. The universe of the research consists of 11.161 Syrians living in Temporary Shelters in Hatay Province, Turkey and the sample of the study consists of 54 participants selected by random sampling method among Syrians living in Temporary Shelters in Hatay. Data were collected in the real environment of the Syrians using interview technique with 16 people in the Boynuyoğun container city, 28 people in the Apaydın container city and 10 people in the Yayladağı container city. The study focused on the participants' leisure time behaviors before and after they immigrated to Turkey. In order to determine the demographic characteristics of the Syrians, the information form was used and 10 open-ended questions were asked such as "What does the concept of leisure time mean for you?". According to the findings of the study, it is determined that Syrians have serious problems related to unemployment and this affects their point of view about leisure time. It has been seen that language, citizenship and adaptation problems are the main sources of difficulty for their employment. It has been found that the rate of leisure time arising from unemployment is high in the camps where the number of employed people is few. It is seen that too much free time arising from unemployment brings along psychological, physiological and social problems. At the same time, the majority of the Syrians living in the camps expressed the similarity of the activities they participated with their own culture, but other individuals who went to the Hatay region outside the camps stated that the differences were higher. The lack of leisure and serious leisure time activities in the camps is remarkable. As a result of the research, it was determined that the leisure time behaviors of Syrians were negatively affected by unemployment, language problems, adaptation problems, income problem, too much leisure time arising from unemployment and not using leisure time efficiently. It can be said that there is a need for planning for leisure activities in order to integrate Syrians into society.

Science Code : 116910
Key Words : Leisure Time, Temporary Protection, Behaviour
Page Number : 145
Supervisor : Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında pek çok insan herhangi bir karşılık beklemeden emek sarf etmiştir. Bu çalışmaya güvenen, bu çalışmanın bir parçası olmayı kabul eden başta sığınmacı ve mülteciler olmak üzere, herkese çok teşekkür ederim.

Bu yüksek lisans tezinin fikir olarak ortaya çıkmasından tezin son aşamasına kadar ihtiyaç duyduğum her alan ve zamanda desteğini esirgemeyen ve bana yol gösteren danışman hocam; Sayın Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e, öğrencilik hayatım boyunca her zaman samimiyeti ve içten tavsiyeleri ile bana destek olan Dr. Arş. Gör. Tebessüm AYYILDIZ DURHAN'a, çalışmam boyunca desteklerini hissettiren çalışma arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Hayatımda yer aldığı süre boyunca her zaman destek olan eşim Hicabi ÇAKIR ve kızım Elif Hüma ÇAKIR'a yüksek lisans eğitimimde aramıza katılan oğlum Salih Kaan ÇAKIR'a ve kıymetli aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLARIN LİSTESİ.....	xiii
GRAFİK LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
1.GİRİŞ	1
2. GEÇİCİ KORUMA KAVRAMI, ULUSLARARASI KORUMA ÇEŞİTLERİ, GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN HUKUKİ STATÜSÜ, HAKLARI VE YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLER.....	9
2.1. Geçici Koruma	9
2.2. Uluslararası Koruma Çeşitleri.....	10
2.2.1. Mültecilik Kavramı	11
2.2.2. Sığınmacı	12
2.2.3. Şartlı Mülteci.....	12
2.2.4. İkincil Koruma	13
2.3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'deki Hukuki Statüsü	14
2.4. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Hakları	15
2.4.1. Çalışma Hakkı.....	16
2.4.2. Sağlık Hizmeti Alma Hakkı	17
2.4.3. Geri Gönderilmeme Hakkı.....	18
2.4.4. İkamet ve Seyahatleri Hakkı	19
2.4.5. Eğitim Alma Hakkı	19
2.5. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaşadıkları Güçlükler.....	20
2.5.1. Psikolojik Sorunlar.....	23

	Sayfa
2.5.2. Ekonomik Güçlükler	24
2.5.3. Barınmaya Yönelik Güçlükler	25
2.5.4. İletişime Yönelik Güçlükler	27
2.5.5. Eğitime Yönelik Güçlükler	28
2.6. Suriyelilerin Türkiye’de İkamet Etmesi	29
2.7. Mültecilerin Avrupa’da İkamet Etmesi	30
2.7.1. Almanya	31
2.7.2. İtalya	32
2.7.3. İsveç	32
2.7.4. İngiltere	32
2.7.5. İspanya	32
2.7.6. Avusturya	33
2.7.7. Yunanistan	33
3. BOŞ ZAMANA YÖNELİK KAVRAMSAL ÇERÇEVE	35
3.1. Zaman kavramı	35
3.2. Boş Zaman Kavramı	35
3.3. Boş Zamanın Özellikleri	36
3.4. Boş Zamanın Fonksiyonları	38
3.4.1. Dinlenme Fonksiyonları	38
3.4.2. Eğlenme Fonksiyonları	39
3.4.3. Gelişim Fonksiyonları	39
4. BOŞ ZAMAN DAVRANIŞI	41
4.1. Boş Zaman Davranışını Etkileyen Faktörler	43
4.1.1. Kültür	44
4.1.2. Gelir	44
4.1.3. İnanç, Toplumsal Değer Yargıları, Normlar	45

	Sayfa
4.1.4. Zaman.....	46
4.1.5. Cinsiyet	46
4.1.6. Çalışma Alanları.....	47
4.1.7. Eğitim.....	48
4.1.8. Yaş	49
4.1.9. Aile Yapısı	49
4.2. Boş Zaman Davranışı ve Çok Kültürlülük.....	50
4.3. Boş Zaman Davranışı ve Suriyeliler	53
5. YÖNTEM	57
5.1. Veri toplama Araçları.....	57
5.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	57
5.3. Araştırmanın Modeli	57
5.4. Verilerin Toplanması	58
5.4.1. Hatay	59
5.4.1.1. Boynuydoğan barınma merkezi.....	59
5.4.1.2. Apaydın barınma merkezi.....	61
5.4.1.3. Yayladağı barınma merkezi.....	63
6. BULGULAR.....	65
6.1. Suriyelilerde Algılanan Gelir Düzeyi.....	66
6.1.1. Yetersiz Gelir Düzeyi.....	67
6.1.2. Normal Gelir Düzeyi.....	68
6.2. Suriyelilerin Meslek Durumu.....	69
6.2.1. Çiftçi.....	71
6.2.2. Ev Hanımı	71
6.2.3. Kamu Personeli	72
6.2.4. Esnaf.....	72

	Sayfa
6.2.5. Öğrenci	73
6.2.6. İnşaat	73
6.2.7. Fabrika Sorumlusu	73
6.3. Suriyelilerin Günlük İşe Ayrılan Süresi	73
6.3.1. Kadın Çalışan	74
6.3.2. Kadın Çalışmayan	74
6.3.3. Erkek Çalışan	75
6.3.4. Erkek Çalışmayan	75
6.4. Suriyelilerin Haftalık Boş Zaman Süresi	76
6.4.1. Kadın Çalışan	76
6.4.2. Kadın Çalışmayan	77
6.4.3. Erkek Çalışan	77
6.4.4. Erkek Çalışmayan	78
6.5. Suriyelilerin Boş Zaman Kavramı Algısı	78
6.5.1. Savaş	79
6.5.2. Gelecek Kaygısı	80
6.5.3. İşsizlik Kaygısı	81
6.5.4. Özlem	81
6.5.5. Fakirlik Kaygısı	81
6.5.6. Kısıtlayıcılar	82
6.5.7. Mutsuzluk	82
6.5.8. Mutluluk	82
6.5.9. Aktif Boş Zaman	82
6.6. Suriyelilerde Boş Zaman Değerlendirme Biçimi	83
6.6.1. Spor	83
6.6.2. Sosyalleşme	84

	Sayfa
6.6.3. Kültürel	84
6.6.4. Pasif.....	85
6.6.5. İbadet.....	86
6.6.6. Savaş Psikolojisi	86
6.6.7. Yardımlaşma	86
6.6.9. İşsizlik Psikolojisi	87
6.7. Suriyelilerin Boş Zamanlarında Birlikte Vakit Geçirdiği Gruplar.....	87
6.7.1. Ailenin Yanında	88
6.7.2. Arkadaşlarımın Yanında	89
6.7.3. Akrabalarımın Yanında.....	90
6.7.4. Hiç Kimsenin Yanında.....	90
6.7.5. Komşularımla.....	90
6.8. Suriyelilerin Ülkelerinde Katıldıkları Boş Zaman Etkinlikleri.....	91
6.8.1. Spor	91
6.8.2. Sosyal	93
6.8.3. Kültürel	93
6.8.4. Sanatsal	93
6.8.5. Oyun, Eğlence	94
6.8.6. Hobi.....	94
6.8.7. İbadet.....	94
6.8.8. Pasif.....	94
6.8.9. Eğitim.....	95
6.9. Suriyelilerin Türkiye'deki Etkinliklere Katılma Durumu ve Kültürlerine Benzer Etkinliklere Katılma Durumu.....	95
6.9.1. Suriyelilerin Etkinliklere Katılma Durumu.....	96
6.9.2. Suriyelilerin Etkinliklere Katılmama Durumu.....	96
6.9.3. Suriyelilerin Kendi Kültürüne Benzer Etkinliklere Katılma Durumu	97

	Sayfa
6.9.4. Kendi Kültürüne Benzer Etkinliklere Katılmama Durumu	98
6.10. Suriyelilerin Katıldıkları Etkinlik Çeşitleri	99
6.10.1. Suriyelilerin Katıldığı Etkinlik Türleri.....	100
6.10.2. Suriyelilerin Etkinliklere Katılmama Durumu.....	100
6.11. Suriyelilerde Boş Zaman Etkinliklerinin Etkisi	102
6.11.1. Suriyelilerde Boş Zamanın Mutluluk Etkisi	102
6.11.2. Suriyelilerde Boş Zamanın Mutsuzluk Etkisi	103
7. TARTIŞMA	105
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
KAYNAKLAR	119
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ	145

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1. Suriyeli Göçmenlerin Ükelere Göre Dağılımı.....	21
Tablo 2.2. Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (5 İlde 7 Barınma Merkezi)	30
Tablo 6.1. Barınma Merkezlerinde Kalan Suriyelilerin Demografik Bilgileri.....	65
Tablo 6.2. Cinsiyet Dağılımına Göre Gelir Düzeyi	67
Tablo 6.3. Suriyelilerin Suriye ve Türkiye'deki Meslek Grupları.....	70

GRAFİK LİSTESİ

Grafik	Sayfa
Grafik 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	10
Grafik 2.2. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler.....	26
Grafik 6.1. Suriyelilerin Çalışmaya Ayırdıkları Süreler	73
Grafik 6.2. Suriyelilerin Ortalama Boş Zaman Süreleri	76
Grafik 6.3. Suriyelilerin Boş Zamanı Algılama Şekli.....	79
Grafik 6.4. Suriyelilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli	83
Grafik 6.5. Suriyelilerin Boş Zamanlarında Birlikte Olduğu Gruplar	88
Grafik 6.6. Suriyelilerin Kendi Ülkelerinde Katıldıkları Etkinlikler.....	91
Grafik 6.7. Türkiye'de Suriye'deki Etkinliklere Katılım, Kültürlerin İçinde Yer Alan Aktivitelerin Benzerliği	95
Grafik 6.8. Suriyelilerin Türk Toplumuna Ait Etkinlere Katılım Oranları.....	99
Grafik 6.9. Boş Zaman Etkinliklerinin Bireylerdeki Etkileri	102

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği
GBM	Geçici Barınma Merkezi
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1.GİRİŞ

Sanayi devriminin getirdiği gelişmelerle, özellikle teknoloji alanındaki yenilikler, yaşam alanımızdaki makineler, ulaşım ağındaki gelişmeler ve çalışma sürelerindeki azalma gibi etkenler boş zamanın oluşmasına ivme kazandırmıştır. Bu gelişmelerin devamında boş zamana talep artmış bu durum boş zamanın çeşitlenmesine ve bu alanda yapılan faaliyetlere ayrılan sürenin de artmasına neden olmuştur. Boş zaman sürelerindeki artış boş zamana yönelik talebi doğurmuş ve boş zaman kavramının önemi ortaya çıkarmıştır. Boş zaman kavramına bakıldığında kişinin bütün zorunluluklarından kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır. Ayrıca bireye birçok imkân sunan boş zaman bireyin başarı kazanabilmesine, kişisel gelişim sağlanabilmesine fırsatlar vermektedir. Aynı zamanda bireyin rahatlamasını, eğlenmesini ve kendini geliştirmesini sağlamaktadır. (İlban ve Özcan, 2005).

Boş zamanın bağımsız bir yaşam alanı olarak algılanmasının tarihi eski değildir. Özerk bir boş zaman algısı daha çok modern döneme ait olduğu düşünülmektedir. Endüstriyalizmle birlikte değişen toplumsal ve kültürel hayat, kendi içinde özerk yaşam alanları ortaya çıkarmaktadır. İşin/çalışmanın, zorunlu, eşgüdümlü, kuralcı, örgütlü ve ritüel bir kurguya kavuşması, çalışma dışı alanın da endüstriyel egemen ilkeler doğrultusunda dönüşmesini mümkün kılmıştır (Aytaç, 2002). Sosyal fonksiyonları karşılamak üzere tüketilenler dışındaki zamanları boş zamanlar olarak isimlendirmek mümkündür (Dönmezer, 1966).

Günümüzde boş zamanın bir ihtiyaç olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Boş zamanlar bireyin zevk alarak yaptığı hobiler, iş dışında zevk aldığı, kabiliyetlerini geliştirebileceği belirli oranda fayda elde edebileceği etkinliklerle değerlendirilebilmekte ve bireyin ihtiyaçlarına cevap oluşturmaktadır. Dönmezer (1966), boş zamanı sosyal fonksiyonları karşılamak üzere tüketilenler dışındaki zaman dilimi olarak tanımlamıştır. Boş zamanda yapılan etkinlikler, kişinin sosyalleşme, psikolojik ve fizyolojik gelişim anlamında da etki yaratabilmektedir. Boş zaman verimli kullanıldığında bireysel ve toplumsal gelişimini olumlu etkilerken, verimsiz kullanıldığında problemlerle karşılaşılır. Boş zaman yaşam kalitesine bu kadar etki ederken günümüzde devam eden savaşların boş zamanı olumsuz etkilediği ve insanları boş zamanlardan uzaklaştırdığı yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Boş zamanın, teknolojik gelişmişlik, sosyal, ekonomik, kültür ve eğitim düzeylerine orantılı olarak kullanım hakkının yükseldiğini görmekteyiz. Her toplumun yaşam standartları farklı olması boş zamanın kullanma hakları ile henüz bu

safhalara gelememiş toplumların boş zaman kullanma hakları ve biçimleri arasında da elbette çeşitli farklılıkların olabileceği de normal sayılmalıdır (Karaküçük, 2005, s. 45). Boş zaman hakkı bütün insanlığın hakkı olmasına karşın yaşam şartlarının farklılaşması boş zaman kullanımını etkilemektedir. Bu bağlamda İnsanların kendi isteği dışında bir yerden başka bir yere göç etmesi boş zaman davranışına olumsuz yansımakta geldikleri yerde boş zaman davranışını açığa çıkaramamaktadır. Nedeninin içinde buldukları psikolojik savaş ve gelecek kaygısının oluşturduğu düşünülmektedir.

Uluslararası bir nitelik kazanan göç hareketleri, sadece göç alan devlerle ilgili değil, küreselleşmenin hissedildiği tüm coğrafyalarda siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla dünya gündeminin merkezi haline gelmiştir. Böylelikle, toplumlar üzerinde ciddi etkisi görülen söz konusu insan hareketleri uluslararası ilişkilerin ve politikanın temel belirleyicisi haline gelmiştir. Birçok göçmen, sığınmacı ve mülteci yaşamları süresince zor durumlara ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Dünya Göç Raporu). Türkiye’deki göçe maruz kalan bireyler aynı kategoride değerlendirilmemektedir. 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne göre Avrupa’dan gelen ve sığınma talebinde bulunan ve talebi kabul edilen sığınmacılara “Mülteci” statüsü verilirken, Avrupa dışından gelen ve sığınma talebinde bulunan ve talebi kabul edilen sığınmacılara geçici koruma altında “Şartlı Mülteci Statüsü” verilmiştir. Coğrafi kısıtlamanın neden olmasından dolayı Ülkemize sığınan Suriyelilere resmi olarak mülteci statüsü verilmemiştir. Ülkemizde kalan Suriyeli bireylere “geçici koruma” statüsü verilmiştir. Bu bağlamda ülkemizde geçici barınma merkezlerinde kalanlar 140.704, geçici barınma merkezleri dışında kalanlar 3.510.931 toplamda ise bu sayı 3.651.635 olarak belirtilmiştir. Görülüyor ki Suriye’den göç yoluyla Türkiye’ye gelen Suriyeliler barınma merkezlerini tercih etmemekle birlikte genellikle büyük şehirlerde yaşamlarını aktif olarak sürdürmektedir (www.goc.gov.tr). Suriye’de başlayan bu göçün ana kaynağına baktığımızda aşağıdaki sonuç çıkmaktadır;

Suriye’de tam 8 yıl önce Beşar Esad yönetimine karşı barışçıl gösterilerle başlayan isyan, tüm ülkede yıkıma ol açan, yüz binlerce kişinin öldüğü, milyonlarca kişinin evlerinden olduğu topyekûn bir iç savaşa dönüşmüştür (Canyurt, 2015). Suriye’de yaşanan bu insanlık dışı muamelelere, Türkiye kayıtsız kalmamış, gerek sınırları içerisindeki geçici barınma merkezleri ve Suriye içerisine barınma merkezleri kurarak, çeşitli illerde ve yerleşim yerlerinde bu trajediden etkilenen Suriye vatandaşlara insani yardım sağlamada en cömert davranan ülke olmuştur (www.goc.gov.tr). Yeni bir yere yerleşmiş olmaları Suriyelilerin yaşamlarını bütün sorunlarına çözüm getirememekte birlikte göç ettikleri toplumda misafir

olarak bakılmaktadır. Göçe maruz kalmalarının sonucunda psikolojik, ekonomik, barınma, iletişime vb. gibi birçok konuda güçlük yaşadığı görülmektedir. Suriyeli göçmenlerin boş zaman davranışı göç etmemiş diğer insanlardan farklı olabilmektedir. Zira hayatların odağında güvenlik faktörü bulunmaktadır. Göçmenlerin büyük çoğunluğu için amaç göç ettikleri ülkede entegrasyonun bir parçası olmak değil, bunun yerine ülkelerindeki savaşın son bulmasıyla geri dönüşün bir parçası olmaktır. Bakıldığında Suriyelilerin boş zaman davranışı öznel iyi oluş düzeylerinin belirlenmesinde sıradan insanlara göre daha büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada kendi ülkelerinden göç eden Suriyelilerin yaşanan bu olumsuzluklar karşısında gösterilen boş zaman davranışı araştırılacaktır. Hatay'da bulunan barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilere yönelik boş zaman davranışı ile ilgili geniş kapsamlı bir araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle çalışmanın literatüre bir ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Suriyelilerin yaşadıkları problemler göz önünde bulundurularak boş zaman davranışlarındaki değişimlerin ön plana çıkararak bu çalışma, içerisinde sırasıyla kavramsal çerçeve, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin genel durumu, mevcut hakları, karşılaştıkları güçlükler, boş zaman davranışları bulunmaktadır. Bu çalışmanın ilk bölümünde, mülteci kavramı, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin hukuki statüsü, hakları ve yaşadıkları güçlükler üzerinde durulmakta, içeriğin ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde geçici koruma statüsü, mülteci, sığınmacı, şartlı mülteci, ikincil koruma tanımlanmaktadır. İkinci bölümde boş zamana yönelik kavramsal çerçeve ile tanımlamalar yapılmış, boş zaman davranışın çok kültürlük boyutuna yer verilmiştir. Bu bölümün son başlığı altında ise, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin boş zaman davranışı açıklanmakta bu iki kavram arasındaki yakın ilişki açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini Hatay'da yaşayan barınma merkezinde yaşayan Geçici koruma kapsamındaki 11.161 Suriyeliden oluştururken örneklemini Hatay'da bulunan geçici barınma merkezlerinde yaşayan 54 Suriyeli oluşturmaktadır. Katılımcıların 27'si kadın, 27'si erkek birey oluşturulurken görüşmeler birebir görüşme tekniği ile yapılmıştır. Hatay valiliğinin verdiği izin doğrultusunda görüşmeler soru cevap şeklinde yazılı gerçekleştirilmiştir. Çalışma nitel çalışma olup yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılarak durum analizi yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda barınma merkezlerinde yaşayan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin bir işte çalışmayan grubun, çalışan gruba nazaran oldukça fazla boş zamana sahip olduğu, çalışan grubun daha az boş zamana sahip olduğu görülmüştür. İçinde buldukları durum neticesinde hâlen savaş psikolojisi ve Türkiye'nin

Suriyelilere tanıdığı statü sonucunda oluşan belirsizlik boş zaman davranışını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Dil yetersizliği ve işsizlik bireyleri düşündürürken kamp içinde yaşadıkları için Türk bireylerle yeterince iletişimin olmadığı gözlenmiştir. Kampın içinde sınırlı olanaklarla bir takım aktivitelere katılım gerçekleşmiş olmasına karşın içinde buldukları savaş psikoloji nedeniyle boş zaman davranışı olumsuz etkilenmektedir. Eğitim durumu boş zaman davranışında farklılık göstermektedir. Boynuyoğun ve Apaydın barınma merkezinde yaşayan bireylere Türkçe eğitim kurslarının yaygınlaştırılması ve kamp içinde aktivite olanaklarının genişletilmesi, geleceğe dair kaygıların önüne geçmek için çalışmaların yapılması, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin çalışma hayatında yer alması için planlamaların oluşturulması onların boş zaman davranışları açısından önem arz etmektedir.

Problem Durumu

Bu araştırmada Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin değişen yaşam koşullarında ‘boş zaman davranışları nasıldır?’ sorusuna cevap aranmış olup, bu temel soru kapsamında, Suriyelilerin sosyo-demografik özellikleri, boş zamanlarını nasıl geçirdikleri ve çeşitli bağımsız değişkenlerin (barınma şekli, ekonomik durumu, iletişim, eğitim vb.) boş zaman davranışına nasıl yansıdığını problemin ana kaynağını oluşturmuştur.

Araştırmanın Önemi

İnsanların daha iyi yaşam koşulları için yaşadıkları yeri değiştirmelerine iradi göç şeklinde tanımlarken başta siyasi nedenler olmak üzere iradeleri dışında yaşadıkları yeri ve hatta ülkelerini terk etmelerine zorunlu göç denilmektedir (Esen, 2016, s. 13). Günümüzde devam eden savaşlar, göçlerin nedenlerinin en başında gelmektedir. Türkiye'nin coğrafi konumuna bakıldığında, savaşların devam ettiği ülkelere sınır veya yakın olması göçlerden etkilenen ülke konumu almaktadır. Savaşın getirisi olan göçlerin neticesinde birçok insan evlerinden ayrılmakta ülkelerini terk etmektedir. Kendi yaşam çevrelerinden ayrılan insanların karşılaştıkları birçok olumsuz koşul ortaya çıkmaktadır. Sosyal çevrelerini, ailelerini, tanıdıkları bütün insanları geride bırakıp yeni yaşam alanlarında birçok değişimle karşı karşıla kalabilmektedir. Bu değişimler onların kültürüne, yaşam tarzına, gelirin, iletişim biçimine, vb. gibi hayatındaki birçok noktayı ilgilendirmektedir.

Geçici koruma altında Suriyelilerin büyük çoğunluğu Türkiye'nin farklı illerinde yaşamlarını sürdürmektedir. İkamet ettikleri bölgelerde, göçün getirdiği psikolojik sorunlar, işsizlik, kiralık ev bulma, kendilerini yabancı hissetme, dil yetersizliği, meslek sahibi olamama, toplumdaki dışlanma ve bunların yanında eğitim ve sağlık gibi sorunlarla karşılaştıkları düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu kadar çok güçlüklerle karşılaşan Suriyelilerin karşılaştıkları sıkıntılar objektif bir şekilde belirlenmesi yapılacak bu tarz çalışmalarla ortaya konulabilir. Suriyelilerin karşılaştıkları sorunların boş zaman davranışlarına yansıma şekli merak konusu olmuştur. Suriyelilerin göçe maruz kalarak yaşadıkları güçlükler göz önünde bulundurularak Suriyeli bireylerde göç etmeden önce ve göç ettikten sonra boş zaman davranışlarındaki değişikliklerin ortaya konulması literatüre katkı sağlanması açısından önem teşkil etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Hatay'da bulunan geçici barınma merkezlerinde ikamet eden Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin göç öncesi ve göç sonrasında meydana gelen ekonomik, siyasal, kültürel birçok sorunla karşılaşmakta ve uyum sağlamak için güçlük çekmektedirler. İnsan hakları beyannamesinin 24. maddesinde belirtildiği gibi herkesin, dinlenme ve boş zamana hakkı vardır; bu, iş saatlerinin makul ölçüde sınırlandırılması ve belirli aralıklarla ücretli tatil yapma hakkını da kapsamaktadır (www.unicankara.org.tr). Suriyelilerin karşılaştıkları sorunlar göz önüne alındığında yaşamın parçası olan boş zamanın kullanım biçimini etkilemekte, katıldıkları rekreasyonel etkinlikler, yeni bir toplumda bulunmanın neticesinde ortaya çıkan kültür farklılığıyla karşı karşıya kalmakta, boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerde değişikliğe neden olmaktadır. Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü, onun yaşam biçimini ve aynı zamanda boş zaman değerlendirme algısını ve bu konudaki tutum ve davranışı etkilemektedir. Bu çalışmada, Hatay'da barınma merkezlerinde yaşayan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin boş zaman davranışlarındaki değişimlerin açığa çıkarılması amaçlanmıştır.

Sınırlılıkları

Hatay'da bulunan geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeliler ile yapılan sınırlı bir araştırmadır. Suriyelilerin Türkiye'nin her kentinde bulunmasına rağmen, İl Göç İdaresi'nden alınan verilere göre Hatay'da mevcut nüfusun %22,06 oluşturmakta bu da

sayılarının fazla olduğunu ortaya koymaktadır (www.goc.gov.tr). Suriyelilerin Hatay'ın farklı bölgelerine dağılmış olması ve bu insanlarla iletişim hususundaki sınırlılıklar saha çalışmasında karşımıza birer engel olarak çıkmıştır. Ayrıca Türkiye' de araştırma problemi ile alakalı çalışmaların azlığı sebebiyle, araştırmanın gelecek çalışmalara ışık tutması hedeflenmiş ve bu nedenle çalışmada öncelikle Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ile ilgili teorik bir arka plan vasıtasıyla katkı sunulması öngörülmüş, yapılan görüşmelerle Suriyelilerin boş zaman davranışına bilimsel bir bakış açısı getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın yapılması esnasında belirgin sınırlılıklarla karşı karşıya kalınmıştır.

- Araştırmanın evreni Hatay ilinde İl Göç İdaresi'ne kayıtlı bulunan ve barınma merkezlerinde yaşayan 11.161 Suriyelilerden oluşmaktadır.
- Araştırmanın örneklemini Hatay ilinde İl Göç İdaresi'ne kayıtlı bulunan ve barınma merkezlerinde yaşayan rastgele seçilmiş ve gönüllü olarak görüşmelere katılmış 54 Suriyeliden oluşmaktadır.
- Araştırmanın bulguları örneklemini oluşturan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin görüşmeye verdiği cevaplarla sınırlıdır.
- Görüşmeye katılan katılımcıların zaman içerisinde göç etmeye bağlı olarak boş zamanlarında gösterdikleri davranışlarında değişiklikler olabileceği görüşmelerin yapıldığı zaman aralığı ile sınırlıdır.
- Araştırmada karşılaşılan problemlerden bir diğeri ise; bireylerin görüşmeye katılmak istememeleri, bireylerin görüşmeyi yapan kişiye karşı şüphe ile yaklaşımları, zaman ayırmak istememeleri olmuştur.

Tanımlar

Boş zaman; Bireyin kendisi ve çevresindekilere karşı olan zorunluluklardan arta kalan ve tamamen kendi isteği şeklinde değerlendirdiği süreyi ifade eden “boş zaman” genelde iş yaşamı dışındaki bağımsız ve özgür bir süre olarak tanımlanır. Boş zaman etkinliği ise “kişinin mesleki, ailesel ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra özgür iradesiyle girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ya da becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraşlarıdır.” (Şentürk, 2012).

Davranış; sadece organizmanın bilinçli devinimleri değil, aynı zamanda onun gözlenebilen veya içsel dünyasında yaşadığı tüm duygulanma, hissetme, algılama kavrama, düşünme

hüzünlenme, merak etme gibi tüm bilinçli zihinsel, bilişsel ve duygusal etkinliklerdir (Tutar, 2013, s. 61).

Geçici koruma; *“kitlese akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden, uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur”* (www.goc.gov.tr, 2019).

Geçici barınma merkezi; *“ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, kitlese olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıların toplu olarak barınma ve yaşelerinin sağlanması nedeniyle kurulan merkezleri ifade eder”* (www.goc.gov.tr).

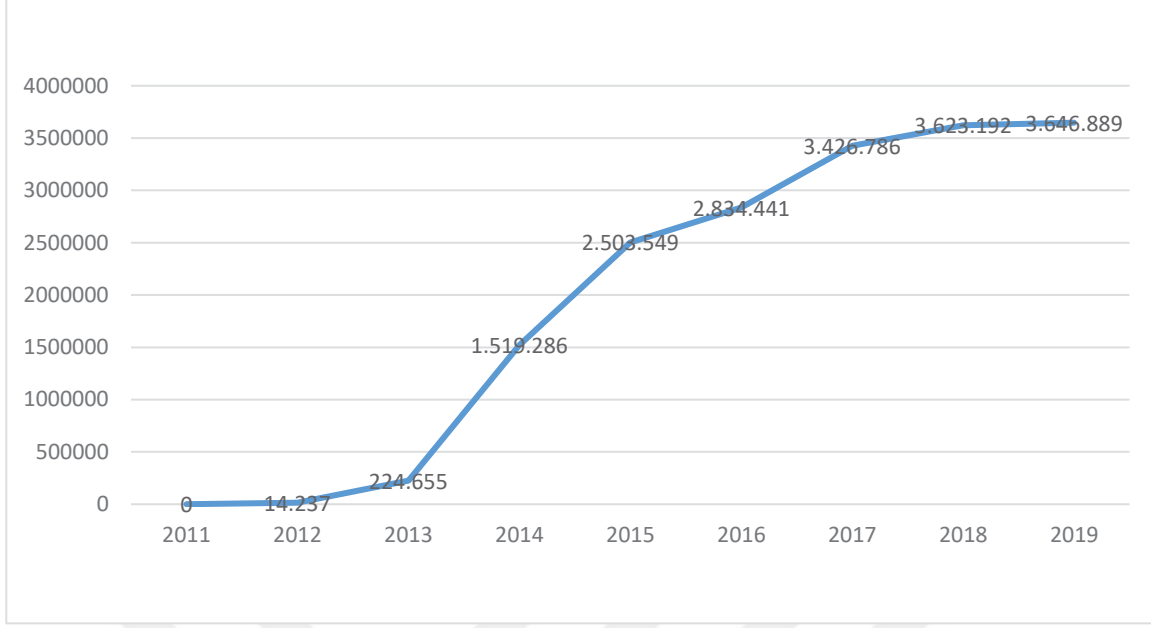
2. GEÇİCİ KORUMA KAVRAMI, ULUSLARARASI KORUMA ÇEŞİTLERİ, GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN HUKUKİ STATÜSÜ, HAKLARI VE YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLER

2.1. Geçici Koruma

Devletler tarafından şiddet veya çatışma nedeniyle kitleler hâlinde kaçıp gelen, durumları geçici olan kişilere bireysel statü belirlemesi olmadan, koruma sağlamak için geliştirilen düzenleme veya araç şeklinde tanımlanırken, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici koruma Kanununun 91. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında, “*Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan koruma*” şeklinde tanımlanmıştır (www.afad.gov.tr).

İlk olarak Avrupa hukukuna 1990’lı yıllarda geçici koruma kavramı Yugoslavya’nın parçalanması döneminde girmiştir. Avrupa’nın karşılaştığı ilk kitlesel göç hareketi, Sırbistan’da çıkan savaş sonrası o bölgedeki savaştan ve kitlesel katliam, tecavüz ve ölümlerden kaçarak Avrupa’nın kapılarına dayanan insanlardır. Geçici koruma rejimi ile Suriyelilere sınırsız kalış, zorla geri gönderilmemeye karşı koruma ve acil ihtiyaçlara yanıt veren kabul düzenlemelere erişimi içerecek şekilde koruma ve yardım sağlanmaktadır (ec.europa.eu). Geçici koruma ile kamplarda yaşayanlara barınma, gıda, eğitim, sağlık, suya erişim gibi imkânlar sağlanmaktadır. Kamp dışında yaşayan ve çoğunluğu oluşturan gruba ise kayıt yaptırmaları halinde sadece sağlık ve ilaçlara ücretsiz erişim hakkı tanınırken, çeşitli sebeplerle kayıt yaptırmayanların ise hiçbir hakkı bulunmaktadır (Orhan ve Senyücel Gündoğar, 2015).

Bozbeyoğlu (2015) *Geçici Koruma Statüsünü*, ülkeye kabul etme konusunda kolaylık tanımakla birlikte, kabul edilenlerin daha sonra barınma, beslenme, sağlık gibi ana sorunlarının nasıl halledileceğine ilişkin çözümler üretmektedir. Bu nedenle, düzenli kamplara kabul edilenler hariç, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin bugün Türkiye’nin her yerinde tamamen korunmadan yoksun biçimde yaşamalarının önüne geçilememiştir.

Grafik 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: (www.goc.gov.tr)

Yıllara göre Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin geliş süreleri arasındaki ilişkileri incelendiğinde Türkiye'ye ilk göçlerini 2011 yılında gerçekleştirirken 2012 yılında 14.237'i bulan bu sayı 2013'te 224.655 her yıl sayıları ülkedeki olaylara bağlı olarak artan göçlerin sayısı 2019 yılında 3.646.889 gibi çok büyük rakamlara ulaşmıştır (www.goc.gov.tr).

Geçici koruma YUKK' a göre uluslararası koruma statüleri arasında sayılmadığından Türkiye'de geçici koruma statüsü ile korunan Suriyeliler için, bahsedilen üç kalıcı çözüm olan Gönüllü Geri Dönüş, Yerel Entegrasyon ve Üçüncü Ülkeye Yerleştirme önerisi uygun görünmemektedir. Suriyeliler, uluslararası koruma statüsü elde edemedikleri için üçüncü ülkeye yerleştirilme imkânları yoktur. Suriye'de yaşanan iç savaş sürdüğünden gönüllü geri dönüş imkânı da bugün itibariyle mümkün görünmemektedir. Kalıcı çözümler Avrupa Birliği iltica sistemi ile uyumlu olarak 2014'te yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre yapılmaktadır. Uluslararası Koruma; mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statülerini ifade etmektedir. Bu bağlamda uluslararası koruma çeşitleri alt başlıklar altında açıklanmıştır.

2.2. Uluslararası Koruma Çeşitleri

Savaş veya zulüm sebebiyle ülkelerinden kaçmak zorunda kalmış ve ülkelerine geri dönemeyecek durumda olan kişilerin Türkiye'de sığınma hakkı vardır. Bunun için Türkiye

Devleti'nin sığınmacılarla ilgili görev verdiği resmi kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (GİGM) müracaat edip bir sığınma başvurusu yapılması gerekmektedir. Türkiye kanunlarına göre bu başvurunun ismi “uluslararası koruma” başvurusudur. Türkiye’de sığınmacılarla ilgili işlemler 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre yapılır. GİGM, uluslararası koruma başvurunuzu değerlendirip; gerçekten savaş ve zulüm sebepleriyle ülkenize dönemeyeceğinize karar verirse, başvurunuzu kabul eder ve “Uluslararası Koruma Statüsü” verir (www.mhd.org.tr). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile gerek uluslararası koruma gerekse de geçici koruma kapsamında yabancıların Türkiye’den koruma talep etmesi durumunda uyulması gereken usul ve esaslar bu kanunda belirtilmiştir. 6458 sayılı Kanuna göre Geçici koruma sahibi olanlar, mülteciler, sığınmacılar, şartlı mülteciler ve ikincil koruma talep eden yabancılar uluslararası korumadan faydalanabilmektedir. Aşağıda bu kavramlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

2.2.1. Mültecilik Kavramı

“Mülteci, ırk, din, tabiiyet, belirli bir toplumsal gruba mensup olması ya da siyasi düşünceleri sebebiyle kendi ülkelerinde yaşayamayan, yaşamaktan korkan ve bu nedenlerle ülkesini terk eden yahut terke zorlanan yabancılarıdır.” Türkiye, bu tanımı coğrafi kısıtlılıklar şartıyla kabul etmiş, günümüze kadar uygulama alanı bulan kısa adıyla 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliğinde, “Avrupa’da meydana gelen olaylar nedeniyle” başvuranlara mülteci, “Avrupa dışından gelenlere” ise sığınmacı tabirini kullanmıştır (Özkarlı, 2014).

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasında yararlanamayan (sgdd.org.tr).” Burada anlatılmak istenen coğrafi sınırlandırmayı sürdürerek ve bu bağlamda Avrupa dışında gerçekleşen olaylardan dolayı Türkiye’ye gelmiş mülteciler için üçüncü ülkeye yerleştirmeyi en çok tercih edilen çözüm olarak görülmesidir (www.unhcr.org). Bu sınırlandırma ile Türkiye kendini koruma politikası izleyerek yoğun mülteci akınlarına karşı önlem almıştır. “Söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade

eder” (sgdd.org.tr). Tanımda da anlaşılacağı gibi mültecilik kendi iradesi ile gerçekleşebileceği gibi ve kendi iradesi dışında da gerçekleşmektedir.

2.2.2. Sığınmacı

Mülteci sözcüğünün karşılığını sığınmacı olarak verilse de her iki kelime aynı anlamı taşımamaktadır (www.turkiyehukuk.org). Bireyin kendi ülkesini terk edip sığınma talep etmesi, bir başka devletin veya uluslararası toplumun koruması altına girmeye çalışması anlamına gelir (Betts, Loescher ve Milner, 2017, s. 112). Bu bağlamda sığınmacı kavramını açıklayacak olursak; “İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için” Türkiye’de yerleşmek maksadıyla olmayıp bir zaruret ilcasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara *sığınmacı* (İskan Kanunu Madde2/8, 2006) olarak tanımlanırken, “Vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade eder” (www.goc.gov.tr).

Uluslararası hukukta kullanılan tanımlardan farklı olarak sığınmacı mülteci statüsü için başvurusunu gerçekleştirmiş olan kişidir (Erten, 2015). Yetkili makamlarca “soruşturma” safhasının tamamlanmasını bekler (www.turkiyehukuk.org). Sığınmacılığın meydana gelmesi için mültecilik başvurusunun kabul edilmesi gerekir aksi takdirde sığınmacılık başvurusunda bulunan kişiler ülkeyi terk etmelidir. Ülkemizde mülteci tanımına uygun mülteci sayısı 2012 yılında sadece 10 kişidir (www.tbmm.gov.tr). Türkiye sığınmacı olarak nitelendirdiği kişilere taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi’nden kaynaklı hak ve özgürlükleri sağlamak zorunda olmayarak serbest hareket edebilmektedir (Canyurt, 2015). Bu noktada şartlı mülteci kavramına açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

2.2.3. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci kavramı, Türk hukukuna Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile birlikte giren bir terim olsa da sağladığı statü bakımından yeni değildir. Cenevre Sözleşmesi’nin belirlediği mültecilik koşullarını taşımakla birlikte sözleşmeye uygulanan coğrafi sınırlama nedeniyle kendilerine mülteci statüsü verilemeyecek olan Avrupa dışından Türkiye’ye gelen ve uluslararası koruma talep eden göçmenler, “*sığınmacı*” olarak kabul

edilmektedir. Sığınmacı kavramı uluslararası kavramdan farklı kullanılmakla birlikte mülteci ve sığınmacı kavramları arasında ayırım yapılmaktadır (www.mevzuat.gov.tr). Bu ayırımın neden olduğu mülteci krizi Avrupa ülkeleri için haklı olarak gündemin en başında kendine yer bulan bu sorun için çözüm arayışlarına girmiştir. Çözüme bağlantılı olarak Avrupa'nın şimdiye dek savunduğu ve imzaladığı uluslararası insan hakları metinlerine aykırı olmamalıdır. Bu kapsamda bazı ülkelerde olduğu gibi Türkiye ile geri kabul anlaşması imzalamıştır. Türkiye ile yapılan anlaşma kapsamında diğer ülkelerde yapılan anlaşmalara nazaran daha fazla öneme sahiptir (Yıldırım Mat, Özdan, 2018). Ancak Suriye'den iç savaş nedeniyle gelen kalabalık sığınmacı grupların Türkiye'de coğrafi konumu göz önünde bulundurulduğunda bahsi geçen ayırımın nedeni olan coğrafi sınırlamanın haklılığını göstermektedir. Buradan yola çıkarak şartlı mülteciyi aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder (www.goc.gov.tr).

Tanımda geçen “Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen” ibaresi Türkiye için bir avantaj olsa da Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler için gelecek kaygısı taşımaktadır. Konuyu açmak gerekirse ülkelerinde devam eden iç savaşın neticesinde uzun yıllardır Türkiye'de bulunan Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler açısından *misafir* muamelesi yapılması bu kaygının içine sürüklemektedir (Özdemir, 2017). Kaygı ile yaşayan bireyin normal yaşamını sürdüremez, bu durumun neticesinde bireyin değişik davranış bozuklukları geliştirmesine yol açar bunları sıralayacak olursak; Kasların çok gergin olması, otonom sinir sisteminin yüksek düzeyde faal olması, tedirgin bekleyiş hali, dikkati toplamada zorluk sorunlarla karşılaşmaktadır (Cüceloğlu, 2012, s. 440). Dolayısıyla şartlı mültecilerin haklarına netlik getirilmesi bu anlamda önem taşımaktadır.

2.2.4. İkincil Koruma

Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen; ancak menşei ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

- İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüyü ifade eder (sgdd.org.tr). Cezalara hüküm verilmesi söz konusudur.

Dolayısıyla ikincil koruma ihtiyacının hayati öneme sahip olduğu görülmektedir.

2.3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'deki Hukuki Statüsü

Mevcut siyasi gelişmeler neticesinde Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle komşu olduğu ülkelerin çatışma bölgelerinden yoğun göç alan yeni koşullara göre yasal düzenlemeler getirmesi gerekmiş ve 04.04.2013 tarihli 6458 sayılı kanunda yer vererek YUKK'un 91'inci maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 13/10/2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici koruma yönetmeliği çerçevesinde sağlanmaktadır (www.goc.gov.tr). Türkiye'deki Suriyelilerin statüsünü açıklamadan önce, genel olarak Türkiye'nin uluslararası koruma politikasının kısaca açıklamakta fayda bulunmaktadır.

Mültecilerle ilgili ilk düzenleme mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni 29 Ağustos 1961 tarihinde 359 sayılı Kanunla Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) onaylayarak kabul etmiştir. Türkiye, söz konusu sözleşmenin 42'nci maddesinde yer alan “ her devlet, imza, tasdik veya katılım esnasında sözleşmenin 1, 2, 4, 16, 33 ve 36-46 maddeleri haricindeki maddeler hakkında kısıtlayıcı kayıtlar beyan edebilir” hükmü çerçevesinde, içerisinde bulunduğu bölgeyi göz önünde bulundurarak, mülteciliğin belirlenmesi yönünden öngörülen seçme hakkını kullanarak (coğrafi kısıtlama ile) yalnızca Avrupa'dan Türkiye'ye gelerek yayınladığı deklarasyonda belirtmiştir (www.goc.gov.tr). Avrupa ülkeleri dışından uluslararası koruma talebiyle gelenlerin ise üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar şartlı mülteci statüsü vermektedir. Uluslararası koruma arayan yabancılar mülteci veya şartlı mülteci statülerini almak için başvurduklarında statüsü verilene kadar kendilerine uluslararası koruma başvuru sahibi kişi denilmektedir (Bostan, 2018). Türkiye, 1 Temmuz 1968 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul ettiği 1967 tarihli Mülteciler Hukuki Statüsüne dair protokolünde de (1967 Protokolü) coğrafi kısıtlamayı muhafaza etmiştir (www.goc.gov.tr). Bakıldığında mülteci ve şartlı mültecilere tanınan haklarda hiçbir fark yoktur (Bostan, 2018).

Suriye’de yaşanan iç savaş neticesinde Türkiye sınırlarına toplu olarak gelen Suriyelileri kabul etmiş bu kapsamda yürürlükte olan 1994 yönetmeliğin yararlanarak Suriyelilere sığınma imkânı vermiştir. Geçici koruma, kitlesel göç akınlarında devreye sokulan uluslararası korumanın bir çeşididir. YUKK’un bir parçası olarak geçici korumanın Bakanlar Kurulu kararı ile düzenlenecek yönetmelikler marifetiyle düzenleneceği belirtilmektedir. Kanunun işaret ettiği gibi Geçici koruma Yönetmeliği 22 Ekim 2014 tarihli ve 29153 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Sağiroğlu, 2016, s. 55). Türkiye, aşağıda yer alan geçici korumanın üç temel unsurunu yerine getirmekte ve Suriyelilere geçici koruma sağlanmaktadır.

1. “Açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul,
2. Geri göndermeme ilkesi,
3. Gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması” (www.goc.gov.tr).

Suriyeliler, Geçici koruma Yönetmeliği kapsamında “Geçici koruma” statüsündedir. Suriyelilerin geçici koruma kapsamındayken bireysel olarak uluslararası koruma başvuru hakları bulunmamaktadır.

2.4. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Hakları

Savaş ve çatışmaların dünya çapında devam etmesi sığınma hareketlerine ve akabinde kitlesel göçlere yol açmaktadır (Buz, 2008). Coğrafi özelliği bakımından Suriye’deki çatışmalara maruz kalan insanların sığınma noktası olarak Türkiye olmuştur, çünkü Türkiye Suriye’nin komşusu durumundadır. Suriye örneğinin yakınımızdaki birçok coğrafyada görmek mümkündür. 1945 sonrasında sığınmacılar için onlara bir takım haklar verilmek amacıyla ülkelere sığınma prosedürlerini düzenlemek üzere ortaya çıkan kuruluşlar ve sözleşmeler bu hakları güvence altına almayı amaçlamıştır. Savaşın sona ermesi sonucunda savaşta zulüm gören mülteci paradigmasıyla hazırlanan bu sözleşmeler her ne kadar güncellenmesi gerekliliği ile eleştiriye uğrasa da sığınmacı ve mültecilere yönelik uluslararası korumanın çerçevesini belirlemede hala önemli bir işlevi yerine getirmektedirler (Buz, 2008). 11 Nisan 2014 tarihi itibarıyla tüm hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi, geçici korumayı düzenlemektedir (www.goc.gov.tr).

Geçici koruma altındaki Suriyelilere Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde girişimci ve insani dış politikasında da yer verilmiştir. Bu kapsamda gıda yardımlarının yanı sıra sağlık,

eğitim, iş piyahasına erişim ve sosyal yardım hizmetleri sağlanmaktadır (www.mfa.gov.tr). Aşağıda T¼rkiye’de yaşayan Suriyelilerin hakları kapsamında alt başlıklar halinde inceleyecek olursak; çalışma, sağlık hizmeti alma, geri g¼nderilmeme, ikamet ve seyahatleri ve eğitim alma hakları gibi hakları bulunmaktadır.

2.4.1. Çalışma Hakkı

Çalışmanın ¼zelliđi; bedensel ve zihinsel yıpratıcılığının yanı sıra kişin ¼zg¼r zamanını da elinden alan, bireylerin yaşamlarını kendi kontrolleri olmaksızın disiplindir (Omay, 2008). Çalışma, herkes için hayatın parçası ve vazgeçilmez bir unsur olarak karşı karşıya kalınmaktadır. Bakıldığında T¼rkiye’deki Suriyeliler yaşam alanlarında çalışarak hayatlarını s¼rd¼rmeye çalışmaktadır. Onların alışma alanlarının incelendiği bir çalışmada, İstanbul, İzmir, Bursa gibi T¼rkiye’nin metropol kentlerinde ikamet eden m¼lteciler ise enformel sekt¼rlerin değişmez akt¼r¼ konumundadır (Ayg¼l, 2018). Suriyelilerin iş piyahasına erişimle ilgili olarak hak ve y¼k¼ml¼klere bakıldığında;

- Geçici korunanların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın g¼r¼ř¼ alınarak çalışma ve Sosyal G¼venlik Bakanlığının teklifi ¼zerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.
- Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, Bakanlar Kurulunca belirlenecek sekt¼rlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda (il, ile veya k¼ylerde) alışma izni almak için çalışma ve Sosyal G¼venlik Bakanlığına başvurabilir.
- Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin mevzuatta yer alan h¼k¼mler saklıdır.
- Geçici korunanlara verilen çalışma izinlerinin s¼releri, geçici korumanın s¼resinden fazla olamaz.
- Geçici koruma sona erdiğinde, bu kapsamda verilen çalışma izni sona erer.
- Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda d¼zenlenen ikamet izinleri yerine geçmez (www.goc.gov.tr).

M¼ltecilerin hukuki durumuna dair s¼zleřme b¼l¼m ¼ madde 17 de belirtildiği gibi, “Taraf devletler, ¼lkelerinde yasal olarak ikamet eden her m¼lteciye, ¼cretli bir meslekte çalışmak hakkı bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşına uyguladıkları en m¼sait muameleyi uygulayacaklardır.” Bu madde de belirtildiği gibi kendi vatandaşını korurken m¼ltecilere de kendi hayatlarını idame ettirmek için işte çalışma hakkı tanınmıştır. Geçici koruma stat¼s¼ndekiler için Ocak 2016’da kabul edilen “*Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların alışma İzinlerine Dair Y¼netmelik*” ile çalışma iznine başvurma hakkına sahip olmuşlardır (www.ilo.org). “Suriyelilerin T¼rkiye de ticari faaliyetlerde de bulunduğu

görülmüştür. Buldukları bu ekonomik faaliyetleri ile de devletin sosyal güvenlik faaliyetlerini icra edebilmek için elde edeceği gelirlere imkân tanınması gereken bu faaliyetlerin çoğu kez kayıt dışı ekonomik hareket olarak katıldıkları görülmektedir (Yıldız ve Dönmez, 2018).” Çalışma izni başvurusu yapma haklarına sahip olmalarına rağmen, çok az sayıda Suriyeli göçmen tam istihdam izni almaktadır. Bunun sebebi Suriyelilerin kayıt altında resmi olarak çalışabilmeleri için getirilen şartlardır. Bunlar en az altı aydan önce kayıtlı ve bir göçmen kartına sahip olmaları, ikincisi İkamet etikleri şehirlerin sınırları dâhilinde çalışma şartı ve üçüncü olarak, Suriyeli işçilerin çoğunlukla vasıfsız kişilerden oluşmuş olmaları vb. sebepleri saymak mümkündür (Taş ve Özcan, 2018). Türkiye’de kayıt dışı istihdam halen yaygındır. Bu şekilde ucuz iş gücü ortaya çıkarmakta, kayıt dışı oldukları için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Dolayısıyla Suriyelilerin çalışma haklarından yararlanması için kayıt altına alınması gerekmektedir.

2.4.2. Sağlık Hizmeti Alma Hakkı

Sağlık hizmetlerine erişimin yasal dayanağı 19.02.2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliğine (AFAD) göredir. Geçici Koruma kapsamındaki Suriyelilerin bütün sağlık giderleri AFAD tarafından karşılanmaktadır. 2013/08 nolu genelge ile sağlık ve diğer hizmetlere erişim kapsamı genişletilmiş, Türkiye genelinde 11 ilde 81 ile çıkarılmıştır.” Geçici koruma yönetmeliği, madde 27: Geçici Barınma Merkezlerinin içinde ve dışında verilen hizmetler Sağlık Bakanlığı’nın kontrolü ve sorumluluğundadır.” Yönetmeliğe göre, bulaşıcı hastalıklar, çocuk aşılama ve üreme sağlığı ile ilgili gerekli çalışmalar yapılır. Ayrıca, madde bağımlılığı veya psikolojik sorunları olduğu tespit edilenlerin sağlık kurumuna nakli içerebilecek şekilde gerekli tedbirler alınmaktadır (Çelik, 2018).

Anayasanın 56. Maddesine göre sağlık hakkı çeşitli yasalar ve sözleşmelerle koruma altına alınmış bir haktır. Anayasamıza göre devlet sağlık hizmetlerini herkesin beden ve ruh sağlığını koruyarak hayatını sürdürebileceği şartları sağlamakla yükümlüdür. Bunun için gerekli düzenleme ve denetimleri yapmakla yükümlüdür (www.saglik.gov.tr). Sağlık hakkının benzer bir tanımı 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (İHEB) 25. Maddesinde yer verilmiştir:

- Herkesin kendinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

- Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar aynı sosyal güvenceden yararlanırlar (www.unicef.org).

Suriye'den gelen sığınmacılardan gerek kamp içinde ve kamp dışında kalanlar için yabancı kimlik numarası ve geçici koruma kimlik belgesi verilmektedir. Sağlık hizmeti yönetmeliğın 27. Maddesi sağlık hizmetlerinin ne şekilde düzenleneceğini açıklamaktadır. Sağlık hizmetlerinin sağlık bakanlığın kontrolü ve sorumluluğunda yapılır ya da yaptırılır denmektedir (Özbek ve Bahadır, 2017). Bu kapsamda;

Birinci basamak Sağlık kuruluşları olarak nitelendirilen kuruluşlarda ilk kademe tanı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanılmaktadır. Göçmen sağlığı merkezleri, sağlık ocakları, sağlık merkezleri, ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi ve verem savaş dispanserleri birinci basamak sağlık kuruluşu olarak kabul edilmektedir. Bu kuruluşlarda ayrıca bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tarama ve aşılama hizmetleri, bebek, çocuk ve ergenlere sağlanan hizmetler ve kadın ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetlerden de faydalanılmaktadır.

Suriyeli vatandaşların ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına da doğrudan başvurabilmeniz mümkündür. Devlet hastaneleri ikinci basamak sağlık kuruluşları olarak kabul edilirken, eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastaneleri ise üçüncü basamak kuruluşlar olarak nitelendirilmektedir (www.mhd.org.tr).

2019 yılındaki hükümet siteminde girişimci ve insani dış politikamızda yer alan bilgilere göre ülkemizde son 8 yılda doğan Suriyeli çocukların sayısı 380 bini geçmiş olduğu, polikliniklerimize Suriyelilerin yaptığı başvuru sayısı 45 milyona ulaşmış olup, yatarak tedavi imkânından faydalanan Suriyelilerin sayısı ise 1,7 milyonu geçmiş bulunmakla birlikte hastanelerimizde yaklaşık 1,5 milyon ameliyat gerçekleştirildiği belirtilmiştir (www.mfa.gov.tr). Sağlık hizmetlerinin yukarıda sözü edilen politikalar doğrultusunda ele alınması mültecilerin yaşam haklarının korunmasında önemli bir basamak olarak görülmektedir.

2.4.3. Geri Gönderilmeme Hakkı

Suriye'deki savaş ve şiddetten kaçarak ülkemize gelen Suriyelilere “geçici koruma” sağlanmaktadır. Ayrıca Suriyeliler için Birleşmiş Milletler (BM) Mültecilerin Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi yükümlülüklerimiz uyarınca, "*geri göndermeme*" ilkesine titizlikle uyulmakta olup, gönüllü geri dönüşler hususunda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği sürdürülmektedir (www.mfa.gov.tr). Devletlerin uluslararası hukukta en önemli belki de tek yasal kaynağının insan hakları olması ve “geri gönderilmeme ilkesinin temel dayanağının insan haklarının olması “yaşama hakkı

ve işkence yasağının” ihlal edileceği apaçık ya da kuvvetle olası olan bir yere kişilerin gönderilmesi kabul edilebilir bir durum değildir (Uslu ve Özdemir, 2017). Sözleşme açıkça mültecilerin zorla geri gönderilmelerini ve sınır dışı edilmelerini yasaklamıştır (Bozbeyoğlu, 2015). Görüldüğü üzere Türkiye göçe maruz kalmış Suriyeliler konusunda üzerine düşen bütün yükümlükleri yerine getirme hususunda bütün hassasiyetini mevcut imkânlar dâhilinde kullanmaktadır.

2.4.4. İkamet ve Seyahatleri Hakkı

28 Kasım 2018 itibarıyla 10 ilimizdeki 14 geçici barınma merkezinde 152.454 Suriyeli barınmaktadır. Barınma merkezleri dışındaki Suriyelilerle birlikte ülkemizdeki toplam Suriyeli sayısı 3,6 milyonu (3.603.888) aşmıştır (www.mfa.gov.tr). Ülkemizde bulunan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere geçici koruma yönetmeliğinde adres bildirim yükümlülüğü getirilmiş olup ikamet adreslerini değiştirmek isteyen mülteciler için buldukları ilin İl Göç İdaresi’ne başvuru kolaylığı sağlanmıştır (www.goc.gov.tr). Türkiye’de kalan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere geçici barınma merkezlerinde konaklama tahsis edilmiş olsa da çoğu Suriyeli bu barınaklarda kalmamakta, kentlere göç etmekte ve burada ikametlerini sürdürmektedir. Çalışma imkânları bakımından büyük kentlere göç etmeyi tercih etmektedirler.

2.4.5. Eğitim Alma Hakkı

Ekim 2014’te yürürlüğe giren Geçici koruma Yönetmeliği sayesinde Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişim hakkı elde etmiştir. Daha sonra 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı yabancılara yönelik Eğitim-Öğretim hizmetleri başlıklı genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Dahası Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) yayınlamış olduğu 2015-2019 stratejik planında ilk defa geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görülmektedir (Çelik, 2018). Bu kapsamda geçici koruma kapsamındaki vatandaşlara eğitim hakkı;

- 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir.
- İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

- Her yaş grubuna yönelik dil eğitimi, meslek edindirme, beceri ve hobi kursları talebe bağlı olarak düzenlenebilir.
- Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.
- Bu Yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilir. Farklı müfredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılır.
- Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir (www.goc.gov.tr).

Türkiye'deki Suriyeli nüfusunun önemli bir kısmının çocuk ve gençlerden oluştuğu düşünüldüğünde şimdi ve ilerleyen yıllarda Suriyelilerin işgücü piyasasındaki konumlarında eğitim belirleyici olacaktır. Bu sebeple Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin eğitim olanaklarının değerlendirilmesi önem arz etmektedir (Şahankaya Adar, 2018).

Ülkemizin de taraf olduğu 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan mültecilerin hukuki statüsünü düzenlediği gibi sahip oldukları haklara da açıklık getirmektedir. Mültecilerin sahip oldukları en temel haklardan birisi olma özelliği taşıyan eğitim hakkıdır. 1951 Cenevre Sözleşmesi madde 3'te yer alan : "Taraf devletler, mültecilere, temel eğitim konusunda, vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır (www.multeci.org.tr). Maddesine yer vererek eğitimde fırsat eşitliğini yasal bir şekilde güvence altına alınmıştır. Sayıları yüksek olan Suriyeliler, başta eğitim olmak üzere birçok güçlüklerle karşılaşırken, devletten bu güçlüklerle başa çıkmak için talepte bulunmaktadır. Okullarda öğrencilere uygun öğrenme ortamlarının sağlanması için önlemlerinin alınması gerekirken, Türk ve Suriyeli öğretmenlerin uyumu için gerekli ortamların hazırlanması ve beceri edinmeleri önem arz etmektedir.

2.5. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaşadıkları Güçlükler

Günümüzde hala devam eden savaşlar ve bu savaşlar neticesinde büyük göç akımları meydana gelmektedir. Kendi yaşam alanlarında zulüm ve baskıya maruz kalan, evlerinden, topluluklarından ve geçim araçlarından mahrum bırakılan bireyler sıklıkla sınırları aşmakta ve başka ülke sınırlarında güvenlik aramaktadır (Navruz, 2015, s. 3). Suriye'deki siyasi belirsizlik nedeniyle göç edenlerin sayıları her geçen gün artmakta, ülkelerine geri dönmek isteyenlerin sayıları ise giderek düşmektedir (Bakioğlu, Artar ve İzmir, 2018).

İç savaşın neden olduğu insan göçü birçok ülkeyi etkilemektedir. Suriye'ye komşu olan Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Irak'a yönelik gerçekleştirilen göç akını sonucunda kaç Suriyeli ağırladıkları, bu ülkelerin içinde buldukları siyasal ve ekonomik ile Suriye'ye komşu ülkelerin insani sorumlulukları farklılık göstermektedir (Pirinçci, 2018). Aşağıdaki tabloda Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ülkelere göre dağılımı verilmektedir.

Ülkeler	Kaynak	Veri Tarihi	Yüzdeler Oran	Nüfus
Türkiye	BMMYK, Türkiye Hükümeti	11 Nisan 2019	% 64.1	3621330
Lübnan	BMMYK	31 Mart 2019	% 16.7	944613
Ürdün	BMMYK	9 Nisan 2019	% 11.7	660393
Irak	BMMYK	31 Mart 2019	% 4.5	253672
Mısır	BMMYK	31 Mart 2019	% 2.3	132281
Diğer	BMMYK	30 Kasım 2018	% 0.6	35713

Tablo 2.1. Suriyeli Göçmenlerin Ükelere Göre Dağılımı

Kaynak: (data2.unhcr.org)

Yalnızca yakın zamanda Suriye'den gelen kitlesel insan akımının görünür olması ile göç veren, geçiş ülkesinden göç alan ülke algısına dair bir kayış yaşanmış ve 2015 yılından itibaren en çok sığınmacı barındıran ülke olarak ilk sıraya Türkiye yerleşmiştir (Ateşok, 2018, s. 189). Türkiye'yi tercih etme nedenine bakıldığında iç karışıklıkların başlamasından bu yana, Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için “açık kapı” politikası izlemiştir (www.goc.gov.tr). Bu politikanın neticesinde Suriyelilerin ilk durak olarak gördüğü Türkiye göç dalgasında en çok etkilenen ülke konumundadır (Sağır, 2018). Altı yıl gibi çok kısa bir dönemde sığınmacı nüfusunda çok ciddi bir artış ile hedef ülke konumu netleşmiştir. Bu hızla yaşanan süreçte göç ve göç yönetimine dair politikalar kapsamlı olmayan bir şekilde geçicilik algısı ile kısa vadeli ve değişken bir şekilde ilerlemiş ve ancak son dönemde ciddi bir ivme kazanarak gündemimize oturmuştur (Ateşok, 2018, s. 189).

Suriyelilerin ülkedeki varlıklarının geçicilik üzerine inşa edildiği Geçici koruma statüsü altında olduğunu görmekteyiz (Ateşok, 2018, s. 190). Geçicilik algısına rağmen göz ardı edilemeyecek gerçek iç savaşın bütün şiddetiyle devam etmesi mültecilerin gönüllü geri dönüşü seçeneğini, diğer ülkelerin mülteci kabulünde isteksiz davranması ise üçüncü

ülkelere yeniden yerleştirme süreçlerini seçenek olmaktan çıkarmaktadır (Navruz, 2015, s. 2). Bir bütünün parçası olamayan Suriyelilerin içinde buldukları durumları nedeniyle bir şeyler üretmek ve günlük ihtiyaçlarını karşılamak isteği hiçbir zaman bitmeyecektir (Taş, Küçüköğlü ve Özcan, 2016). “ Öte yandan göç eden kitlenin hedef ülkenin diline, eğitim sistemine, ekonomik hayatına alışma süreci de bu uyumun önemli unsurlarını oluşturmaktadır” (Boz, 2016). Suriyelilere yapılan misafir politikası onları yerleştikleri ülkede kalışlarının muallakta olması Suriyeli vatandaşların kendilerini evlerinde hissetmemesine yol açmaktadır. Ülkelerindeki savaşın tamamen bitmesini bekleyen Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler evlerine dönme düşüncesi içerisine girmektedirler.

Zor dönemlerin içinde bulunan Suriyelilerin karşılaştıkları güçlükler göz ardı edilemeyecek kadar fazla olması onların birçok sorunla karşı karşıya bırakmıştır. “Nitelikli işgücü olarak tanımlanabilecek pek çok Suriyeli ise mülteci olarak tanındıkları ve çalışma iznine sahip olabilecekleri gelişmiş ülkelere iltica etmişlerdir” (Aslantürk ve Tunç, 2018). Görülmesi gereken Batı’nın nitelikli göçmenlere bu şekilde kucak açmasının sebebinin yetiştirilmesi için büyük kaynak gerektiren veya yetiştirdiği halde ilgisizlik ve olanaksızlık nedeniyle bilim insanı, hekim, mühendis, kimyagerler, jeologlar, matematik bilimciler gibi vasıflı insan gücünün daha gelişmiş bir ülkeyi tercih etmesi, gelişmiş ülkenin bir kazanç olarak bakmasıdır (Necar, 2016). Tezcan bu konuya şu şekilde açıklık getirmiştir; gelişmiş ülkeler sanayileşmiş olduklarından sanayileşme, bilginlere, teknisyenlere ve uzmanlara geometrik olarak artan bir ihtiyaç duymaktadır. (Tezcan, 1985, s. 251). Türkiye’de kalanlar ise hem çalışma iznine sahip olmadıkları için hem de çalışma izinleri olsa dahi uzmanlık gerektiren alanlarda denklik diploması alamadıkları için kayıt dışı ekonomide ucuz işgücü olmaya devam etmişlerdir (Aslantürk ve Tunç, 2018).

Suriyelilerin Türkiye’deki sayılarının oldukça fazla olması; eğitim, sağlık, barınma gibi çeşitli kamusal sosyal hizmetler açısından yarattığı ekonomik külfet; belli bölgelerde yoğunlaşmış olmaları ulusal güvenlik açısından taşımış olduğu riskler, ayrıca yerleşik hale gelmeleri ve toplumsal etkileşimlerin artmasının arkasında yaşanan uyum problemleri gibi hususlar bulunmaktadır (Aygül, 2018). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yaşadığı sorunlara aşağıda yer verilmektedir.

2.5.1. Psikolojik Sorunlar

Suriyeliler, psikolojik bakımdan yaralı, çökmüş, aslında birçoğu hastaneye yatıp psikolojik bakımdan yardıma ihtiyacı olan, eşini kaybetmiş, annesini kaybetmiş, çocuğunu kaybetmiş insanlardır. Bir de ekonomik bakımdan büyük sıkıntı içerisindedirler. Ya sokaklarda ya da bir göz odada insan oturmayacak yerlerde, iki üç aile on-on beş kişi bir arada kalmaktadırlar. (Erdem, 2017). Suriyeli bireyler ülkelerini, ailelerini, sevdiklerini ve kültürlerini yeni bir ülkeye yerleşmek amacıyla geride bırakmaya zorlanmışlardır. Süreğen bir travma başkalarını dinlemekte bile zorlanacağı deneyimler içerebilir. Suriyeliler süreç içerisinde kısıtlı beslenme, kalabalık ve sağlıksız koşullar ile uzun bekleme sürelerine de katlanmaktadır. Kayıpların ve acıların yaşandığı bir ortamda mesleki vasfı olan ya da olmayan, maddi imkânsızlıklar ve çaresizlik içerisinde bir başka ülkeye sığınmak zorunda bırakılan Suriyelilerin yaşadığı çıkmazlar, karşılaştıkları sorunlar Türkiye'ye gelmeleriyle de bitmiş sayılmamaktadır (www.ihh.org.tr). Yeni hayatı, eski kurallara ve alışkanlıklara göre yaşama isteği nedenler bir takım çatışmaları ve uyumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 173). Aydın Yılmaz'ın (2016) çalışmasında savaşın gölgesinde yaşamaya çalışan Suriyelilerin, çocuklarının ölümlerine şahit olması, bombardımanlar veya insan tacirleri sebebiyle çocuklarından ayrılma, kimliksizlik, dil bilmediği için derdini anlatamama, kadınlar için fuhuş, organ mafyalarının ellerine düşme, kadınlara zorla evlilik, şiddet, ırkçılık bunun yanında islamafobia gibi zorluklarla baş etmeye çalışmaktadırlar.

Özdemir'in (2016) belirttiği gibi çoğunluğu işkence görmüş sığınmacılardan oluşan bireylerin kökenlerinden koparılmaları sonucu üç ana kayıp yaşadıkları ortaya koymuştur:

1. *“Aile ve arkadaşların sağladığı sevgi ve saygı kaybı,*
2. *Toplumsal statü kaybı,*
3. *Tanıdık sosyal çevrenin kaybı.”*

Köklerinden koparılmak, bireyin kendi ülkesinden baskı altında ayrılması o zamana kadar dünyaya yüklediği anlamı geride bırakması ve dolayısıyla kendiliği üzerine bir saldırı olarak tanımlanabilir. Köklerinden koparılan Suriyelilerin psikolojik sorunlarına aşmaları için Kamplarda zor koşullarda yaşam, onların hareket özgürlüklerinin sınırlandırılması yetişkin ve çocuklarda sosyo-kültürel açıdan yalnızlık yaşamalarına neden olduğundan ve psikolojik sağlıklarına zarar verdiğinden uygun ve yeterli toplumsal destek çeşitli kaynaklar (sivil toplum örgütleri, üniversiteler gibi) aracılığı ile güvenlik gereksinimlerine zarar vermeyecek

biçimde sağlanmasını vurgulayan H. Demirbaş ve E. Bekaroğlu (2013) konuya bireysel ve grup psikoterapileri, travma odaklı bilişsel davranışçı terapi, oyun terapisi, sanat terapisi, travmayla baş etme becerileri eğitimi, anne-baba eğitimleri gibi konularda eğitim alanlar eğitim önermektedir.

2.5.2. Ekonomik Güçlükler

Uluslararası göçlerde ekonomik açıdan etkili olan itici ve çekici faktörler insanların gelir düzeyi düşük olan yerlerden yüksek olan yerlere göç etme eğilimlerini ifade eder. Bu da Suriyelilerin kentlere göçün nedenleri arasında; kentlerdeki yaşam şartları itici ve çekici faktörleri etkileyen en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) içinde yüksek paya sahip olan başta İstanbul, Ankara, İzmir olmak üzere büyükşehirlere ciddi bir yönelme görülmektedir (Esen, 2016). Suriyelilerin genellikle tarım işçiliği, imalat, inşaat, mobilya, seyyar satıcı, boyacı, simitçi, baloncu gibi işlerde düşük gelir ve vasıflı bir şekilde istihdam edilmektedir. Geleceği olmayan koşullarda uzun süre çalıştırılmakta ve genellikle asgari ücret bile alamamaktadırlar. Nedenine bakıldığında, Türk vatandaşları da dâhil olmak üzere, tüm işçilerin ücretlerini ve çalışma koşullarını aşağıya doğru iteleyen baskı yaratmaktadır. En büyük nedenlerden biri olan dil engeliyle bu durum özdeşliğinde Suriyelilerin kayıtlı işgücü piyasasına girişinde büyük engeller doğurmakta ve aynı zamanda, Suriyeli çocukların çocuk işçiliğine itilmesine neden olmaktadır (www.ilo.org).

Aygül'e (2018) göre mesleklerine bakılmaksızın küçük ölçekli işletmelerde ne iş verilirse yapan kişiler ile kendi hesabına çalışan gündelikçi Suriyeli vatandaşlar bu kapsamda ele alınabilir. Suriyelilerin işverenler tarafından "ucuz işgücü" olarak çalıştırılmasıyla birlikte son zamanda işsizlik olgusu kolaylıkla Suriyelilere bağlanmakta, sonucunda onlara yönelik öfkeyi tetikleyici unsurları halini almaktadır (Koç, Görücü ve Akbıyık, 2015). Metropol kentlerde böyle iken kırsal kentlerde ise; Suriyeli istihdamı çeşitlilik göstermektedir. Kırsal yerleşim yerlerinde çiftlik işçisi, çoban, bekçi, tarım işçisi olarak çalışan Suriyeliler bulunmaktadır. Mevsimlik tarım işçiliği örneğinde olduğu gibi Suriyelilere coğrafi hareketliliği ortaya çıkarmakta fındık, elma, pamuk, kiraz gibi tarımsal ürünlerin toplanma zamanlarında söz konusu bölgelere doğru yönelmektedir (Aygül, 2018).

Suriyeli vatandaşların karşı karşıya kaldıkları önemli sorunlardan olan ekonomik sorunun kaynağına bakıldığında Suriyelilere kişi başı verilen 100 TL ile ihtiyaçlarını karşılamaları

mümkün değildir. Türkçe bilmeyen Suriyelilerin işveren tarafından sömürülerek bu durumu fırsata çevirmek isteyen işveren tarafı Suriyeli vatandaşlara asgari ücretin altında çalıştırılmaktadır. Yabancı oldukları için kira oranlarının daha çok artması onların ekonomik açıdan daha fazla sıkıntı çekmesine yol açmaktadır.

2.5.3. Barınmaya Yönelik Güçlükler

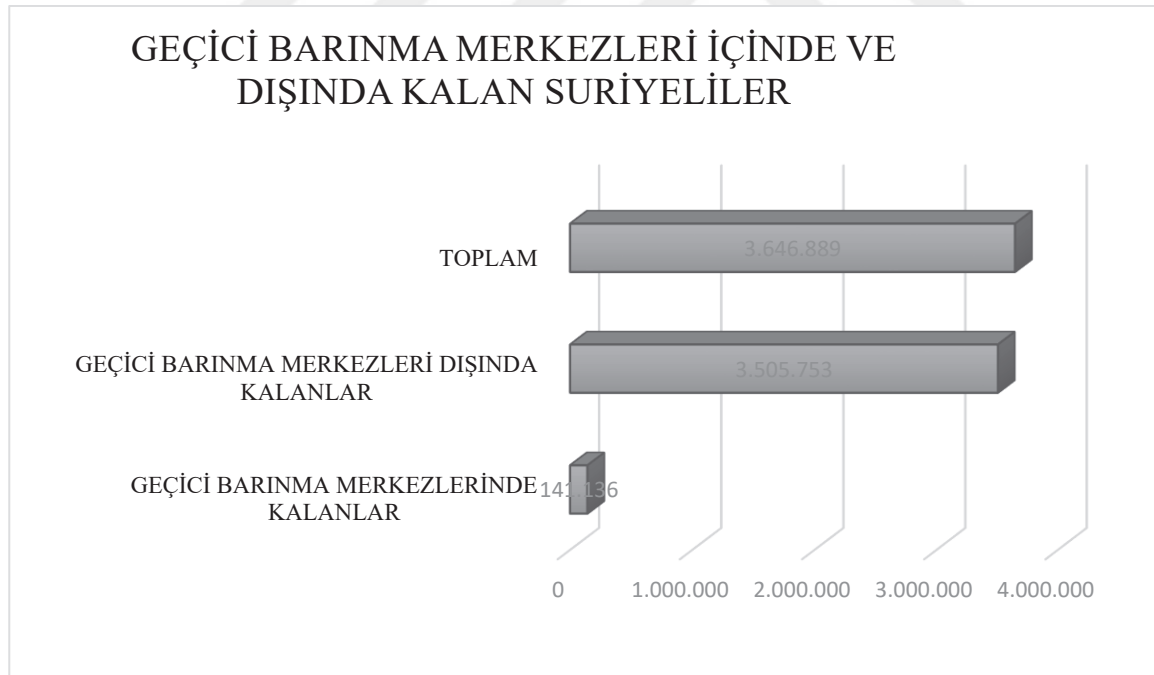
Türkiye'ye gelen ilk olarak gelen Suriyeli sığınmacı gruplar Hatay'ın Yayladağı ilçesi Cilve Gözü sınır kapısından giriş yapmıştır. Burada barınmaları için hazırlanan kamplara yerleştirilmiştir (Özdemir, 2017). Kamplara yerleştirilmiş olsa da, gelişlerin aralıksız devam etmesi sonucu sayıları kısa zaman içinde kamplarda yaşayanlardan çok daha fazla Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli kamplar dışında, sadece sınır bölgesinde değil, Türkiye'nin bütün bölgelerinde çoğunlukla kendi imkânları ile yaşamaya başlamıştır (Erdoğan, 2016, s. 70). Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (ORSAM) 2014'te hazırladığı rapora göre kamplarda yaşayan Suriyelilerin kentlerde yaşayan Suriyelilere göre refah ve sosyal imkânlar açısından çok daha iyi olduğunu açıklanmıştır. Barınma merkezlerinin durumu böyle iken Suriyelilerin sayılarının oldukça fazla olması Suriyelilerin barınma sorununu da gündeme getirmiştir. Birçok Suriyeli insan sağlığını tehdit eden koşullarda yaşamaya çalışmakta ve maddi durumu iyi olmayan Suriyeli vatandaşlar terkedilmiş evlerde, kömürlüklerde, sokaklarda yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır (Esen, 2016, s. 9). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin 5 nedenden ötürü kamplarda toplanmamaktadır.

1. Ülkeye kaçak giriş yapan ve herhangi bir yere kaydolmayan ya da olmak istemeyen kişilerin varlığı,
2. Kamplarda yaşamaya başlamalarına rağmen kamp yaşamına uyum sağlayamayan kişilerin ayrılmak istekleri,
3. Maddi durumu iyi olan kişilerin kişisel ya da özel nedenlerle kamp dışı yaşamı tercih etmeleri,
4. Kamp kapasitesinin dolması nedeniyle dışarıda beklemek zorunda olmaları,
5. Akrabalık ilişkileri nedeniyle kamplar yerine akrabalarının gösterdikleri yerlerde yaşamayı tercih etmesi (ORSAM, 2014).

Buna karşılık şehirlerdeki düzensiz göçlere cevap verebilecek konut stoku yetersiz kalmaktadır. Gün geçtikçe dar ve orta gelirliilere yönelik konut ihtiyacı artmaktadır. Konut ihtiyacına bağlı olarak okul, sağlık ocağı, dini tesis, çocuk parkı, otopark gibi sosyal alanlar ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu alanların su, elektrik, atık su, doğalgaz, altyapı yapımı gibi ihtiyaçlara cevap verilmesi gerekmektedir (Esen, 2016, s. 14). Ülkemizdeki Suriyelilerin ekonomik durumları ortalamanın oldukça altında olsa da bazı ev sahiplerinin Suriyeli

vatandaşlardan talep ettikleri ücret diğer vatandaşlardan talep edilen fiyata göre daha fazladır; bu durumun sonucu olarak, büyükşehirlerde birden bire artan uçuk kira bedelleri söz konusudur. Diğer bir deyişle, amaç olarak "yalnızca" Geçici koruma kapsamındaki vatandaşlardan istenen yüksek kira bedelleri doğrudan yurt genelindeki ev kirası fiyatlarını gözle görülür derecede yukarı çekmektedir (www.unhcr.org).

Kentte kalan Suriyelilerin kentsel alanda karşılaştıkları sorunlara karşı gösterdikleri direnç ve alternatifler, kentte kalan Suriyelilere karşı yerel halk, yerel yönetimler, ulusal devlet ve uluslararası camianın geliştirdiği davranış ve politikalar doğrudan bu kesimin yaşam kalitesi üzerinde etki yapmaktadır (Navruz, 2015, s. 1). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kentlerde barınma isteği mevcut konut stokunu etkilemekte bu da kira fiyatlarına yansımaktadır. Diğer taraftan kent dışında yaşayan Suriyelilerin ısınma ihtiyaçlarını elektrik sobası ile karşılamaları kaçak elektrik kullanımını artırmakta buda elektrik hizmetinin sorunlar yaşamasına neden olmaktadır (Esen, 2016, s. 13). Kamplarda olumsuz yaşam koşulları olsa da şehirlerde yaşayanlar için hayatın oldukça zor koşullarda devam etmektedirler (Orhan ve Senyücel Gündoğar, 2015).

Grafik 2.2. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler

Kaynak: (www.goc.gov.tr)

İçişlerine bağlı Göç İdaresi'nin Suriyelilerle ilgili 29 Nisan 2019 yılı resmi rakamları yukarıdaki şekilde sayı olarak verilmiştir. Buna göre geçici barınma merkezlerinde kalanlar 141.136, geçici barınma merkezleri dışında kalanlar 3.505.753, toplamda ise bu sayı

3.646.889 olarak belirtilmiştir. Görülüyor ki Suriye'den göç yoluyla Türkiye'ye gelen sığınmacılar barınma merkezlerini tercih etmemekte genellikle büyük şehirlerde yaşamayı alternatifli bir yol olarak görmektedirler (www.goc.gov.tr).

2.5.4. İletişime Yönelik Güçlükler

Suriyelilerle ilgili yapılan bu çalışmada yaşadıkları baskılar yüzünden buldukları yerleşim yerlerini terk etmek zorunda bırakılmıştır. Karşılaştıkları önemli sorunların başında iletişim ile ilgili sorun gelmektedir. Uluslararası göç olgusunun evrensel olarak ortaya çıkardığı en önemli sorunların başında farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamaları, farklılıklarla baş etmeleri ve iletişim engellerini aşma konusu gelmektedir (Tunç, 2015). Suriyeli ailelerin çocuklarının Arapçayı unutacağı endişesi taşımaktadır. Bir başka faktörde dil eğitiminin yetersizliğidir. Yeterli seviyede dil bilmeyen okul dışında gerek sosyal hayatta gerekse iş hayatında zorluk yaşamaktadır. Dil sorunu yaşayan Suriyeliler kendi içlerinde yaşamaya devam edecek, bu durumda toplumun diğer kesimleriyle iletişim kopukluğu ve uyum sorunu ortaya çıkaracaktır (Tanrıkulu, 2017).

Mültecilerin Türkiye'yi neden geçiş ülkesi kullanıldığıyla ilgili yapılan bir çalışmada;

Asya ülkeleri olan Irak, İran, Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Myanmar, Afrika ülkeleri olan Somali, Sudan, Eritre, Nijerya gibi siyasal ve ekonomik istikrarsızlık, çatışma, savaş, yoksulluk vb. koşullar sonucu, yaşamsal varlığını sürdürmek amacıyla ülkelerinden ayrılan kişileri kapsayan göç dalgalarıdır. Her iki göç dalgası da (doğu-batı, güney-kuzey) Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ya da Avrupa ülkelerine gitme amacını taşıyan, bu nedenle Türkiye'yi bir geçiş/transit ülke olarak gören kişilerden oluşmaktadır (Aygül, 2018).

Mülteciler tarihin her döneminde var olmalarına rağmen bir alt sınıflandırma olarak kent mültecileri son dönem içerisinde kentsel çevrede varlığı ve sayıları gittikçe artmakta olan mülteci sayılarına paralel olarak kavramsallaştırılmış ve bu yeni kentsel sınıfın karşılaştığı sorunların çözülmesi bağlamında yeni bir çalışma alanı meydana gelmeye başlamıştır (Navruz, 2015, s. 5).

Arapça konuşulan ülkelere sığınan Suriyeliler açısından dil bir sorun olarak görülmezken, Türkiye'ye iltica edenlerin günlük hayata, eğitime, iş ortamlarına ve diğer koşullara uyum sağlamalarında Türkçe ciddi bir engel oluşturmaktadır (Moralı, 2018). Bireyin bulunduğu toplumda kendisini ifade etmesinin diğer bireyler ile iletişim ve etkileşim kurmasının temel aracı dil olduğu için dil farklılığının hem Suriyeliler hem ülke vatandaşları bakımından birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Uzun ve Bütün, 2016). Bu sorunların başında da iş gücü

problemi karşlarına çıkmakta bunun neticesinde genellikle yasal haklarına ulaşmanın yollarını bilmeyen Suriyelilerin kırılğan durumundan yararlanan pek çok işveren ucuz işgücü görmekte, sigortasız ve güvencesiz çalıştırmaktadır (Kırmızıgül, 2017). Dil güçlüklerinin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılması onların haklarını korumaya yönelik gereklilikler arasında yer almaktadır.

2.5.5. Eğitime Yönelik Güçlükler

Suriyeli göçmen krizi çok güç ve karmaşık bir mesele halini almış olup, entegrasyon söz konusu olduğunda yönetmesi daha da zor bir hal almaktadır. Bu sebeple olay daha çok güvenlik yönüyle ele alındığından, insani yaklaşım ikinci planda kalmaktadır (Taş, Küçüköğlü ve Özcan, 2016). Eğitimin önemine bakıldığında kriz durumlarında dahi normal devam ettirmek açısından önemli psikolojik kaynak sağlamaktadır (Stainburn, 2002). Türkçe bilmeyen veya az bilen çocuklar eğitimde zorluk yaşamaları nedeniyle okulu yarıda bırakmaktadır (Tanrikulu, 2017). Türkiye’de bulunan birçok Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocuk çalışmak zorunda olduğu için eğitim imkânlarından faydalanamamaktadır (Harunoğulları, 2016). Suriyeliler, nüfusun yoğun olduğu şehirlerde çocuklarını okula kayıt yaptırmakta sorun yaşamaktadır. Bazı şehirlerde Türk öğrencilerin de yoğun olmasına bağlı olarak, okullarda boş kontenjan bulmakta zorlanmaktadır. Eğitim veren kesimin yeterli bilgi ve beceriye sahip olamaması eğitimde yaşanan sorunlara ek olarak karşlarına çıkmaktadır (Tanrikulu, 2017). Durumlarının normalleşmesi adına Suriyeli çocukların eğitim ihtiyaçları olabildiğince karşılanmalı ve onların okullara yönlendirmek için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir (Levent ve Çayak, 2017).

Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitim krizine verilen cevapların bize o ülkenin eğitimi nasıl tanımladığına, eğitimin toplumdaki kapsayıcı veya dışlayıcı rolüne dair çok şey anlatacağıdır. Yeni gelenlere yönelik dışlayıcı politikalar ile evrensel çocuk hakkı olarak eğitim arasındaki çelişki ancak fırsat eşitliğinin sağlandığı, kapsayıcı farklılıkları ve çoğulluğu kutsayan bir eğitim sistemi ile giderilebilir (Özer, Komşuoğlü ve Ateşok, 2016). Eğitimin sorunun diğer bir parçası ise mevzuattan kaynaklanan sorundur. Resmi olarak yasal statüsü kazanmamış öğrenciler eğitime devam edememektedir. Yasal sorunlarını aşmış, eğitime resmi olarak kaydolmuş öğrencilerin ise yeni kültüre uyum sağlama, arkadaş edinme ve çevrenin Suriyeli çocuklara ön yargıyla yaklaşması gibi sorunları bulunmaktadır (Yurdakul ve Tok, 2018).

2.6. Suriyelilerin Türkiye’de İkamet Etmesi

Çağımızın meydana gelen Arap Baharının etkisiyle Türkiye’nin doğusunda kalan Müslüman ülkelerde yaşanan iç savaşlar, ortak inanç ve kültürün yanı sıra, Avrupa ülkelerine komşu olmasından dolayı Türkiye’ye olan göçün yoğunluğunu artırmaktadır. Bu göçlerden en ciddi olanı 2011 yılında Suriye Arap Cumhuriyeti’nde başlayan iç savaşın sonucu ülkelerini terk eden Suriyeliler tarafından gerçekleşmektedir. Suriye Arap Cumhuriyeti’nde 2011 yılında meydana gelen olaylar ülkeyi iç savaşa sürüklemiş dolayısıyla milyonlarca Suriyeli ülkesinden ayrılmak zorunda kalmıştır (Çiceksöğüt, 2017).

Türkiye, Suriye’ye komşu ülkeler arasında en fazla Suriyeli ağırlayan ülkedir. Türkiye’de resmi rakamlara göre Mart 2019 tarihi itibarıyla 3.646.889 Suriyeli barınmaktadır. Başta sınır vilayetleri olmak üzere Türkiye’nin pek çok ilinde henüz kayıt altına alınmamış ve ülkeye kaçak yollardan girmiş sığınmacı bulunmaktadır (Orhan ve Senyücel Gündoğar, 2015). Bakıldığında mekânsal olarak hareket sadece bir yerden bir yere transfer olma olarak algılanmamalı, Sosyal çevre ya da mahalleden bir başkasına geçiş olarak ele alınmalıdır. Sonucunda ise bu geçiş önceki sosyal bağları kesintiye uğratabileceği gibi, güçlendirebilir veya tamamen koparabilmektedir (Biner ve Soykan, 2016). “Suriyelilerin Türkiye’ye göç etmelerinin kendi tercihleri ile değil, ülkenin geçirdiği acıklı durumdan kaynaklanan zorunluluk sebebiyle gerçekleştirdikleri bir sürgün yani zorunlu bir göç olduğu bilinmelidir” (Neccar, 2016). Bu bağlamda Türkiye’de bulunan Suriyeliler gerçeği, kamplarda ve kamp dışında yaşayanlar olarak iki ayrı başlıkta ele alınmalıdır. Kamplarda yaşayanların büyük kısmı, refah ve sosyal imkânlar açısından kamp dışındakilere göre iyi durumdadır (Orhan ve Senyücel Gündoğar, 2015).

Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler Antakya ilçesine 2011 yılında itibaren bazen dolayı, bazen de doğrudan gelip çeşitli mahallelerine yerleşmişlerdir (Cengiz, Özgür ve Yıldız, 2018). Suriyeli vatandaşlar büyük ölçüde yarı-kurak ve dağlık bir sınır bölgesi olan ve sakinlerinin Suriye’dekilerle akrabalık bağları olmasından dolayı Antakya tercih sıralamasında ön planda yerini almaktadır (www.refworld.org). Suriyelilerin tercih sıralamasında Antakya’nın ilk sırada olmasının sebebi kaynak bölgeye yakın bir hedef alan (Kilis, Reyhanlı, Altınözü) belirleyerek Türkiye’ye giriş yapmıştır. Daha sonraki süreçte ise iş ve yaşam koşullarında meydana gelen durumlar ve değişen ihtiyaçlar, Suriyelilerin Antakya’yı son hedef olarak tercih etmelerinde etkili olmuştur (Cengiz, Özgür ve Yıldız, 2018). Suriyelilerin yerleşmeleri farklı şekilde gerçekleşmiştir. Sıklıkla, boş bir alanda

yoğunlaşan bir “kamp” alanına yerleşmişlerdir (İnan ve Korgavuş, 2017). Sadece Suriye’deki hayatları ile bağlantıyı değil aynı zamanda yeni bir hayat kurma mücadelesini, yer edinme mücadelesi, sınırın geçirgenliği ve bu geçirgenliğin sürekli ve ani değişimi de etkiler (Biner ve Soykan, 2016).

Çeşitli kültürlere sahip insanların bir araya gelerek birbirleriyle uyumlu bir şekilde yaşamaları için belirli bir zaman geçmesi gerekmektedir. Farklı kültür ve dile sahip olan insanların göçleri sonucu göç edilen toplumda değişimler kültürel bütünleşme yaşanması kaçınılmaz bir hal alır. Bu bütünleşme beraberinde birçok sorunu da yanında getirmektedir. Hızlı nüfus artışı, işsizliğin artması ve toplumsal gerginliğe sebep olmaktadır. Göç edenler genellikle geldikleri yerlerde akrabaları ya da tanıdıklarının olduğu alanlarda ikamet etmeyi tercih etmekte, bu durum mekâna uyum sağlama ve aidiyet duygusunu gecikmeler ya da zorluklar yaşanmaktadır. Dilin farklı olması ön yargıyı arttırmaktadır (Harunoğulları ve Cengiz, 2014). Bunun yanında Geçici koruma altında olan Suriyeliler için Geçici koruma Yönetmeliğinin 25’inci maddesi göre: Geçici koruma kimlik belgesi, Türkiye’de kalış hakkı sağlar. Ancak bu belge Kanunda düzenlenen ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmaz, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanımaz, süresi ikamet izni toplamında dikkate alınmamakta ve sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamamaktadır (www.goc.gov.tr).

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	19.151	19.151
KİLİS (1)	Elbeyli	8.533	8.533
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	10.999	10.999
HATAY (3)	Altınözü	2.696	11.161
	Yayladağı	4.334	
	Apaydın	4131	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	13.360	13.360
Toplam			63.208

Tablo 2.2. Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (5 İlde 7 Barınma Merkezi)

Kaynak: (www.goc.gov.tr)

2.7. Mültecilerin Avrupa’da İkamet Etmesi

Sığınmacılara yönelik kamplar; 17 Avrupa Birliği (AB) Üye Devletini Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kıbrıs, Almanya, İspanya, Fransa, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Malta, Hollanda, Polonya, İsveç, Birleşik Krallık ve AB üyesi olmayan Avrupa

ülkeleri İsviçre, Sırbistan, Türkiye'den oluşmaktadır.(ec.europa.eu). En çok göçmen alan ülkeler sıralamasına bakıldığında Türkiye 3.7 milyon ile başı çekerken, Pakistan 1.4 milyon, Uganda 1.2 milyon, Sudan 1.1 milyon ve Almanya 1.1 milyon ile en çok göçmen barındıran ülkeler arasında yerini almaktadır (unhcr.org).

Avrupa iltica hukuku, korunma arayan herkesin iltica işlemlerinin adil bir şekilde yapılması kadar bakım ve barındırılmalarında asgari insani ve sosyal standartlara uyulmasını da öngörmektedir. Mülteci adaylarının hayatlarını idame ettirebilmeleri ile beden ve ruh sağlıklarının korunması da bu ilkeler arasında yer almaktadır. Ancak asgari geçim düzeyini sağlayacak makul düzeydeki yardımlar ülkelere göre farklı değerlendirilmekte ve uygulanmaktadır. Göç edenlere ya para ödenmekte ya da karneyle alışveriş yapabilmeleri sağlanmaktadır. Tek tip uygulama olmadığından, mültecilere yapılan yardımlar tam anlamıyla birbiriyle karıştırılmamaktadır (www.dw.com). Suriyeli sığınmacılar krizinden de anlaşılabilirce üzere AB'nin göç politikaları yetersiz kalmaktadır. Bu noktada AB göç politikasının temel prensibinin yasal yollardan düzenli olarak yapılacak girişleri kontrol altına almak ve Avrupa sınırlarını olası yasa dışı girişlere karşı korumak olduğunu söyleyebiliriz. AB bu politikaları ile Avrupa'nın özgürlük, adalet ve güvenlik alanı olarak ortaya çıkması hedeflenmekte ve sınır kontrollerinin dış sınırlara taşınması ile birlikte de göçü ortak sığınma ve savunma politikası kapsamında değerlendirmektedir (www.goc.gov.tr).

Geçim masrafları da buldukları ülkelere göre farklılık göstermektedir. En fazla mülteci alan ülkelerde tek başına yaşayan yetişkinleri temel alarak bir kıyaslama yapılarak ve başvurusu kabul edilenlere yapılan yardımlar farklılık gösterdiğinden, sadece mülteci adaylarını karşılaştırılmıştır.

2.7.1. Almanya

Almanya'da 1. ve 2. derecede kamplar bulunmaktadır. 1. derecedeki kamplara eğitimli, dil bilen ve meslek sahibi kişiler alınırken, 2. dereceli kamplara, bunlar genelde spor salonları ve oteller olurken, vasıfsız, eğitimli olmayan, dil bilmeyen ve meslek sahibi olmayan kişiler alınmaktadır. 2. dereceli kamplarda kalanlar, dil kurslarına ve mesleki eğitim kurslarına gönderilerek, hayata dâhil edilmeye çalışılmaktadır (www.mhd.org.tr). Yasalar uyarınca Almanya'daki mülteci adaylarına ayda 354 Euro ödenmektedir. Bu meblağ sosyal yardım aylığından 70 Euro daha az olmakla birlikte yardımın bir bölümü aynı olarak yapılmaktadır.

Toplu halde yurtlarda yaşayanlara ayda nakit ya da kupon şeklinde azami 135 Euro ödenmektedir. Normal sosyal yardımlardan sadece başvurusu kabul edilen mülteciler yararlanmaktadır (www.dw.com).

2.7.2. İtalya

İtalya, iltica başvurusu karara bağlanana kadar mülteci adayını barındırmakla yükümlüdür. Giyecek, temizlik maddesi ve beslenme ihtiyaçları İtalya tarafından karşılanmaktadır. Mültecilerin İtalya'daki hayat şartları uzun süredir eleştirilmektedir. Mülteciler iltica başvurusu yaptıktan iki ay sonra çalışmakta ve devletin barındırdığı işsizlere ayda 75 Euro ödenmektedir. Para yardımı yurtda kalma şartına bağlı olarak yapılmaktadır (www.dw.com).

2.7.3. İsveç

İsveç'te geçimini sağlayabilecek durumdaki mülteci adayını kalacağı yeri de kendi bulmak zorunda bırakılmaktadır. Para kazanamayanlar devletin yurtlarında bedava kalabilirken, her türlü ihtiyaçları karşılanmakta ve ayda 70 Euro yardım almaktadır. Çocuk başına da 55 Euro ek ödeme yapılmakta, özel evlerde kalanlara İsveç ayda 225 Euro'lük geçim yardımı almaktadır. Kira dışındaki bütün harcamaları mülteci adayını bu parayla karşılanırken, iltica hakkını kazanan ve çalışma izni olan mülteci kirasını da kendi ödemektedir (www.dw.com).

2.7.4. İngiltere

İngiltere'deki mülteci adayını kalacağı yeri belirleme hakkına olmamakla birlikte Devletin tahsis ettiği yerde kalanlara ayda 170 Euro ödenmektedir. Üç yaşından küçük çocuklu annelerle hamilelere ayda 13 Euro ek yardım yapılırken, İngiltere'deki mülteci adaylarına çalışma izni verilmemekte, Devletin sağlık hizmetlerinden ve kamu okullarından bedava yararlanabilmektedir (www.dw.com).

2.7.5. İspanya

İspanya'da mülteci adaylarının entegrasyonu 6'şar aylık üç aşamada tamamlanırken, İlk aşamada ihtiyaçlarının da karşılandığı yurtlarda kalınmakta ve ayda 50 Euro yardım verilmektedir. Çocuk başına 19 Euro ek yardım yapılırken, ulaşım, sağlık, dil kursu ve tercüme masrafları makbuz karşılığında devlet tarafından karşılanmaktadır. İkinci aşamada

yurtlardan özel ikamet yerlerine geçirilerek, kira masrafını devlet üstlendiği gibi, ailevi durumlarına göre devletten 300 ila 500 Euro geçim yardımı alabilmektedir. Üçüncü aşamada mülteci adaylarına çalışma izni verilmekte ve sosyal yardımlardan sadece yoksunluk durumunda yararlanılabilmektedir (www.dw.com).

2.7.6. Avusturya

Mülteci adayları devletin gösterdiği geçici konaklama yerlerinde kalınabilirken, burada ihtiyaçları karşılanmakta ve ayda 40 Euro harçlık verilmektedir. Alışveriş ve yemek pişirmeyi üstlendikleri yurtlarda kalanlara 150 ile 200 Euro ödenirken, bazı Avusturya eyaletlerinde çocuklara ödenen harçlık 100 Euro'ya düşürülmüştür. Mülteci adayına belli dükkânlardan almak kaydıyla yılda 150 Euro lük giyecek kuponu verilmektedir. Öğrencilere her yıl okul malzemesi alabilmeleri için 200 Euro lük kupon dağıtılmaktadır. Kendine kalacak yer arayan ve beslenme, giyinme ve günlük ihtiyaç masrafını üstlenenlere kira hariç olmak üzere ayda 320 ile 365 Euro arasında ödeme yapılmaktadır (www.dw.com).

2.7.7. Yunanistan

Yunanistan'daki mülteci adaylarına yardım sorumluluğunu Ulusal Sosyal Yardım Kurumu ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği paylaşmaktadır. Bu ülkeye sığınanların temel ihtiyaçları ve sağlık giderleri iki kuruluş tarafından karşılanmaktadır. Devletin tahsis ettiği yurtlarda kalanlara ayda kısmen kupon olmak üzere 90 Euro harçlık ödenmektedir. Çoğu zaman para yardımı adalarda kalan mülteci adaylarına ulaşmamakla birlikte, kalacağı yeri kendi temin eden ailelere, fert sayısı 7'yi aşmamak şartıyla ayda 550 Euro'ya kadar sosyal yardım yapılabilmektedir (www.dw.com).

Aida'nın (Sığınma Bilgi Veri Tabanı) Yunanistan Raporu'na göre (2018) Yunan adalarında yer alan sığınmacı kabul tesisleri standart dışı kalmaktadır ve yaygın olarak belgelendiği gibi insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele eşliğine ulaşabilmektedir. Aşırı kalabalık, tıbbi bakım, sınırlı sıhhi tesisler, şiddet ve güvenlik eksikliği gibi temel hizmetlerin eksikliği, önemli koruma riskleri doğurmaktadır. Yunanistan'daki çeşitli kamplardaki koşullar, aşırı kalabalıklaşmaya devam edilmesi sebebiyle yetersiz kalmaktadır. Bunun yanı sıra şiddet ve güvenlik eksikliği kendisini göstermektedir. Sınır kısıtlamaları konulduktan sonra anakaradaki acil alım ihtiyaçlarını karşılamak için 2016 yılında geçici konaklama tesisi olarak oluşturulan toplam 27 kamp halen kullanılmaktadır. Kampların, uzun süreli

konaklamalar için uygun olmadığı, çünkü “kampların tüm ilgili kişiler için uzun vadede önemli olumsuz etkileri olabileceği hatırlatılmalıdır.2018 de kalabalıklaşma ciddi boyutlara ulaşmıştır. Dolayısıyla güvenlik açığı oluşmaktadır (ec.europa.eu).

3. BOŞ ZAMANA YÖNELİK KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Zaman kavramı

Zaman önemli ve nadir bulunan bir kaynaktır çünkü harcanan ve geri kazanılmayan yerine hiçbir şeyin konulmadığı zaman çok önemlidir (Sarı, 2017, s. 24). Yaşayan her canlı için ayrı bir öneme ve değere sahiptir. Zaman hayatta belli bir plan düzenin sağlanması yolunda çok iyi değerlendirilmesi gereken ölçü birimidir (Sarı, 2017, s. 5).

Zaman Allah Teâlâ'nın yaratma, yönetme, yok etme, rızık verme, alçaltma, yüceltme gibi kendi varlığını ve sonsuz kudretini gösteren fiillerinin tecelli ettiği bir varlık şartı olması yanında, insan bakımında da hayatını içinde geçirdiği ve her türlü eylemlerini gerçekleştirebildiği bir imkân ve fırsatlar alanıdır. Yüce Allah böyle kıymetli bir gerçeklik ve imkân üzerine yemin ederek zamanın önemine dikkat çekmiş; onu iyi değerlendirmeyen insanın sonunun, 2. ayetteki deyimıyla "hüsran" (ziyan) olacağını hatırlatmıştır.

Burada "ziyanla ahiret azabı kastedilmiştir çünkü zamanı ve ömrü boşa geçirmiş insan için en büyük ziyan o'dur" (kuran.diyaret.gov.tr). Kur'an-ı Kerimde vurgulanmak istenen zamanın kıymetini bilinmesi ve boşa geçirilmemesidir. Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre zaman " Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre" şeklinde tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr).

Zaman, kullanım açısından bakıldığında çalışma zamanı ve çalışma dışı zaman olarak iki grupta ele alınabilir. *Çalışma zamanı*, temelde bireyin para kazanmak ve geçimi sağlamak için iş yerinde geçirdiği zamandan oluşmaktadır. Ancak bunun dışında bireyin çalıştığı işin niteliğine bağlı olarak çalışma için yaptığı hazırlık, işe gidiş-geliş süreleri ve kendi işi veya çalıştığı ikinci bir işle ilgili yapması gereken mesleki uğraşlar da çalışma zamanı içinde yer alır. *Çalışma dışı zaman* ise insanın yaşamını sürdürmesi için gerekli olan temel fizyolojik ihtiyaçlardan beslenme ve uykuya ayırdığı zaman ve boş zamandan oluşmaktadır (Sevil, 2012, s. 3). Bu noktada boş zaman kavramına açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

3.2. Boş Zaman Kavramı

Çağımızda teknolojinin gelişmesiyle, eğitim, ekonomi, kültür ve sosyal düzeylerin yükselmesi ile kişilerin boş zamanlarındaki artış doğru orantılıdır. İnsanın çalışmaya, uykuya, zaruri ihtiyaçlarına fazla zaman harcaması, kişiyi boş zamanlarından uzaklaştırmaya neden olurken, aslında boş zaman, hayatın zorlayıcı dünyasından

uzaklaşarak gevşeme, ferahlama ve rahatlama durumuna kaçış olarak değerlendirebiliriz (Dalkılıç, 2017). Boş zaman, bireyin her türlü zorunluluktan kurtulduğu ve kalan zamanı nasıl kullanacağını kendi seçtiği zamandır (Kourkouta, Koukourikos, Iliadis, Ouzounakis, ve Tsaloglidou, 2018). Boş zaman hiçbir zaman yararlı faaliyet gösterilmeden geçilen zaman anlamına gelmemektedir (Ayaşlıgil ve Kubat, 2005). Boş zaman bazı durumlarda çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Can'a (2015) göre iş ve yaşam temposundan bir süreliğine uzaklaşarak kendisine zaman ayırması, yenilenme, beden ve ruh sağlığına kavuşmasına katkı sağlamasının yanında iş verimliliği ve motivasyonunu da arttıracığı düşüncesinden hareketle boş zamanın işlevinden bahsedilmiştir. Bireylerin, çalışma düzeninin üretken süreci içerisinde yer almadıkları zaman da boş zaman olarak tanımlanmaktadır (Omay, 2008). Üretken olmayan her zaman parçasının boş zaman olmadığını dile getiren Civelek (1981) bakım, tamir, temizleme, eğitim gibi bazı faaliyetler dolaysız işçiliğin bir kısmını kullanıyorsa, üretken işçiliğin üretken olmayan bir alana kayması yani en direkt bir işçiliğin olduğunu vurgulamaktadır. Başka bir ifade ile boş zamanı üretken olmayan işçiliğin bir parçasını temsil etmektedir (Civelek, 1981).

Aytaç (2002) zamanla çalışmanın önceliğini sorgulamaya başladığında boş zamanı genellikle çalışmayla bağlantılı görmüştür. İşten artan, geriye kalan, bağlayıcılık ve zorunluluktan ayrı bir zaman düşünmüş ve tanımlanmıştır. Bu zaman dilimi genellikle kişinin özgür iradesiyle karar verip kullanacağı bir zaman dilimidir. Omay (2008) insanlarda boş zaman algısına iş dışındaki sürede bireylere bırakılan zaman olarak kendini göstermektedir. İnsanların çalışma düzeninin kendilerine tanımlamış olduğu çalışma ile geçen sürenin dışındaki zamanları boş zaman olarak kullandıklarını bu nedenle boş zamanı, disipline edilmiş ve kesin sınırları çizilmiş kısaca denetim altına alınmış bir zaman dilimi olarak tanımlamıştır. Boş zamana farklı bir anlam yükleyerek tanımlayan T. Zeleza ve C. Veney'e (2003) göre; boş zaman hem günlük yaşamın sıradanlığı ve sıradışılığıyla alakalı hem de duygusal yaşamın vaatlerinin ve olasılıklarının, acılarının ve acımalarının, hazlarının ve baskılarının şiirsel ve tercüme edilmiş hali olarak açıklanmaktadır. Boş zamanın belirlenmesinde kronografik usullerle değerlendirilmesini gerçekleştiren zamana ait yaşanan pratikler şeklinde ifade edilmektedir (Dumazedier, 1991).

3.3. Boş Zamanın Özellikleri

Boş zamanın kendini ifade etmenin değerli bir araç olduğu ve hem fiziksel hem de zihinsel sağlık için hayati önem taşıdığı yadsınamaz. Boş zaman, çeşitli durumlarda genellikle bir

çare olarak karşımıza çıkar. Boş zaman etkinliklerine katılımın fiziksel ve zihinsel sağlığa katkısı olduğu göz ardı edilemez bir gerçektir. Bir hastalıktan mustarip bir kişiye hoş duygular veren aktivitelerle uğraşmak, bunun üstesinden gelmeye çalışırken yararlı olabilir. Boş zaman insan yaşamında büyük önem taşımaktadır. Birey, boş zamanlarında kişisel gelişimine ve ruhsal olarak yükselmesine katkısı olan faaliyetlerde bulunur. Günlük yaşamda gerekli olan duygular; neşe, zevk ve sunulan memnuniyet boş zamanda yapılan faaliyetlerin ortak noktasıdır (Kourkouta, Koukourikos, Iliadis, Ouzounakis ve Tsaloglidou, 2018). Boş zamanın diğer bir özelliği de beden ve ruh sağlığının korunması, onarılması ve toplum için zararlı davranışların yerleşmemesi açısından da gerekli aktiviteleri içine almaktadır. Boş zaman amaç edindiği ilke yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır (Tel ve Erdoğan, 2015). Boş zaman ideolojik manipülasyona açık alanlar olsa da, birey ve toplumlar giderek insanlık için farklı imkânlar sunabilecek büyük potansiyele de sahiptir (Aslan, 2014). Boş zaman bireyin kendi yararı için değil, ekonomik sistemin ihtiyaçlarına cevap vermek için kullanılmakta ve deyim yerindeyse gerektiğinde icat edilmektedir (Omay, 2008). Boş zamanın çalışma hayatına yansıma şeklini sorgulayan Okumuş'a (2015) göre dinlenerek, neşeyle, iyi bir motivasyonla değerlendirilen boş zamanın iş hayatına olumlu etkide bulunacağını tersi durumunda ise boş zaman değerlendirmenin iş hayatına olumsuz etkisi üzerine dikkat çekmek istemiştir.

Boş zamanın çocuklar için tüketici konumunda olduğunu söyleyen Omay (2008), aynı zamanda gelecekte yetişkin dönemlerinde üretici ve tüketici özelliğini taşır. Bunu bir örnek ile açıklayarak pekiştirilirse çocuklar sadece kendilerine ayrılan özel televizyon programlarına ve dolayısıyla reklamları değil aynı zamanda diğer programları ve reklamları izlemekte, böylece büyüdüklerinde nelere sahip olabileceklerini ve mutlu bir yaşam sürmek için sahip olmaları gerektiğini görmektedir. Boş zaman faaliyetleri içerik bakımından oldukça zengin ve çeşitlidir. Boş zamanın bir yöntemi olan rekreasyonel etkinlikler, müzikal uğraşlar, sportif etkinlikler, oyunlar, sanatsal etkinlikler, hüner gerektiren etkinlikleri oluşturduğu gibi (Can, 2015) boş zaman park, dinlenme, turizm ve spor disiplinlerinin temeli oluşturduğunu da söyleyebiliriz. Kapsamında ağırlıklı olarak deniz, kum, güneş merkezli ve inşaların yoğun iş tempolarından kurtularak merkezinde dinlenme olan, paket turlar aracılığı ile yurt dışı, seyahatlerin moda olduğu bu dönemde boş zaman paradigmasının kendini tamamlama evresinde etkili olduğu gözlenmektedir (Akova ve Çakmak, 2015). Boş zaman birçok sektör için önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Zira bireyin boş zaman sahip

olması demek spora, turizme, kültüre, sanata ve daha birçok etkinlik çeşidine katılması demektir.

3.4. Boş Zamanın Fonksiyonları

Boş zamanın fonksiyonlarına bakıldığında sağlıkla ilgili problemlerde başa çıkma ve tedavi edici bir araç olarak boş zaman bilincinin artması yaşam dengesine katkıda bulunurken başa çıkma stratejisi olarak işlev görür. Görülüyor ki zaman ve sağlık arasındaki bağlantı açık bir ilişki olarak kendini gösterir. Boş zamanın stresle başa çıkmada yardımcı olması boş zamanın önemine işaret eder. Boş zamanın sağlıksız ve riskli davranışların ortaya çıkmadan önce engelleyici ve önleyici bir mekanizmaya sahiptir (Trenberth, 2005). Boş zamanın, yoğun yaşam tarzının stresinden en etkili rahatlama kaynaklarından biri olduğu, doğası gereği arkadaşlık gelişimini ve sosyalleşmeyi kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Boş zaman etkinliklerinde arkadaşlığın önemi, günlük yaşam streslerinin aşılmasında insanlara stresle başa çıkmada önemli katkı sağlamaktadır (Coleman ve Iso- Ahola, 1993). Karaküçük'ün (2014, s. 45) değindiği sosyal faktörler, kültürel yapı, ekonomik faktörler, aile yapısı, meslek, gelir düzeyi, yerleşim yeri, yaş ve cinsiyet gibi pek çok faktöre bağlı olarak değişen boş zamanın üç temel fonksiyonu vardır. Bu temel fonksiyonlara aşağıda yer verilmiştir.

3.4.1. Dinlenme Fonksiyonları

Boş zamanı en fazla karakterize edildiği ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı tarihi boyunca değerlendirildiğini bir temel fonksiyon olduğunu belirten Karaküçük (2014, s. 46), dinlenme fonksiyonunun bireyin kendini yenileyeceğini ve stresle başa çıkmada önemli bir görev üsteleneceğini belirtmiştir. Bazen gün boyunca dinlenme ve rahatlama, pek çok insan için fiziksel ve zihinsel enerji tüketiminin basit bir şekilde durdurulmasını ve rahatlama başlamakta ifade etmektedir. Bakıldığında boş zamanın en önemli fonksiyonlarından olan dinlenme fonksiyonu ile hayata yenilenmiş bir şekilde devam edileceği ve çalışmadan sonra dinlenmenin yaşamın bir parçası olduğu görülmektedir. İnsanların işe, işle ilgili sorumluluklarına, kendisinin ve ailesinin bakımına ayırdığı zamanın dışında kalan, mecburiyetin olmadığı ve özgürce harcayabildiği zamanın karşılığına gelen boş zamanın, dinlendirme ve kendini geliştirme özellikleri sayesinde bireyler yorgunluktan ve günün getirmiş olduğu stresten kurtulmaktadır (Özgören Şen ve Öztekin, 2017). Yoğun çalışmanın gün boyunca dinleme ve rahatlama, pek çok insan için fiziksel ve zihinsel enerji tüketiminin

basit bir şekilde durdurulmasını ve rahatlamaya başlamayı ifade etmektedir (Karaküçük, 2014, s. 46).

3.4.2. Eğlenme Fonksiyonları

Oyun ve rahatlatıcı etkinlikleri içine alan eğlenme fonksiyonu sosyal ortam içerisine giren birey birtakım eğlenceli etkinliklerle çalışma dışı boş zamanlarında psikolojik rahatlama fırsatı bulacaktır. Özellikle gelişmiş yerlerde eğlence merkezlerinin fazla olduğu görülmektedir. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak bireylerin eğlenmelerine ve dinlenmelerine birçok fırsat sunmakta bu da daha fazla konaklatma fırsatı bulmakta hem de bireylerin enerjilerini açığa çıkaracak aktivitelere yer vermektedir (Çoruh, 2013). İnsanlar boş zamanlarında günlük hayattaki telaşlarını gidermek ve stres atmak için eğlenmek isterler. Bu eğlenme isteği ve uygulaması bireylerin telaşlarını gidermek ve stres atmalarını sağlamaları için bireylere belli düzeyde olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Akyüz, 2015, s. 21). Bireyler boş zamanlarını eğlenceli bir hale getirmeleri için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmaları bu eğlenceye katkı sağlarken boş zaman deneyimleri, eğlenceyi yaratmak için kasıtlı bir girişimin ana temasıdır.

3.4.3. Gelişim Fonksiyonları

Gelişim fonksiyonun içeriğine bakıldığında insan düşüncesini, günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan ve insanın kişiliğini geliştirmesine ve gösterilmesine eğilimli olan çıkarıcı olmayan faaliyetleri içerir (Karaküçük, 2005, s. 48). Boş zamanın toplumsal hayatın bir denge üzerine oturması, toplumsal huzurun sağlanması ve korunması kapsamında kendini göstermektedir. Toplumsal aktörler, boş zamanlarını doğru tespit eder ve iyi değerlendirirlerse, toplumsal hayat daha kaliteli, değerli, anlamlı ve dengeli olacaktır, aksi halde tersi olacaktır (Okumuş, 2015). Gelişim fonksiyonları, bireyin düşüncelerini iş monotonluğundan kurtarıp daha geniş sosyal katılımlar sağlamasına taban oluşturan, bireyin kişiliğini geliştirmesine yardımcı olurken, çıkarıcı olmayan etkinlikleri de kapsamaktadır (Aksoy, 2017). Boş zamanın değerlendirme şeklinin gelişimi pozitif ya da negatif yönde etkilediği düşünülmektedir.

4. BOŞ ZAMAN DAVRANIŞI

Sanayileşmenin artmasıyla boş zamanın önemi artmış, çalışanlar için boş zaman hayati bir yaşam hakkı haline gelmiştir. Özellikle monoton işlerde çalışanlar için boş zaman, soluklanmak ve çalışma için gerekli enerjiyi depolamak, yenilenmek için hayati bir önem kazanmıştır. Aynı iş yerinde uzun süre çalışmak monotonluk ve iş ortamına yabancılaşmaya neden olduğundan bundan kurtulmak için boş vakte olan ihtiyacın arttığı görülmektedir (Aytaç, 2005). Boş zamanlar; kutlamalar, parti vb. insanların birlikte geçirdikleri etkinliklerinde sosyalleşme ve etkileşim içinde olmalarıyla ön plana çıkmaktadır. İletişimi arttıran bu etkinliklerde insanlar birbirlerine hikâyelerini, anılarını aktararak, süreçte sorulara cevaplar vererek bir etkileşim ve iletişim süreci içerisinde bulunurlar (İskender, 2018). Dolayısıyla iletişim, boş zaman davranışının temelini oluşturan önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bir diğer önemli faktör ise boş zamanların nasıl geçirilmesi gerektiği hususudur. Bu doğrultuda boş zaman eğitiminin değerlendirilmesi, kültürün hem aktarılması ve hem de geliştirilmesi yönünden önemli role sahiptir. Eğitim her zaman planlı bir şekilde değil aynı doğrultuda kendiliğinden de ortaya çıkabilmektedir. Zamanında gerekli önlemler alınmazsa istenmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir (Güçlü, 2013).

Kullanılmayan zaman dilimine ayrıcalıklı bir konum veren boş zaman, kullanılmayan zaman dilimine genellikle çalışma dışında kalan bir zaman dilimi olarak da görmektedir (Aslan ve Aslan, 2001). Boş zaman, varlığını kabul etmeye başladığımızda gördüğümüz; sunduğu ve tükettiği içeriği, bağlamları ve kısıtlamaları yakalayıp açıklığa kavuşturduğumuzda fark ettiğimiz, aslında hepimizin aşına olduğu bir gizem olarak ortaya çıkmaktadır (Zeleva ve Veney, 2003, s. 7). Boş zamanın çalışma hayatını doğrudan ilgilendirdiğini söyleyen Okumuş (2015)'a göre çalışmanın esas alındığını düşünülürse, boş zamanın daha iyi anlaşılacağı, ayrıca boş zamanın toplumsal yaşam biçiminde durulması gereken bir alan olarak da değerlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Boş zamanların kullanım biçimleri toplumda çok boyutlu bir karaktere sahipken sadece kişiye ait, onun inisiyatifinde bir boş zaman olmaktan çıkmış, farklı kurumsal aygıtlar, örgütler, endüstriler ve soyut yapıların nüfuz ettiği bir boyut almış, kendi tekellerine ait bir ticari alan haline almıştır. Boş zaman, artık bir endüstri, karlı bir ekonomi, çoklu işlevler gören bir piyasanın ana parçası haline dönüşmüştür (Aytaç, 2005). Boş zamanın, sistemin devamlılığının ve gelişmesinin gerektirdiği tüketimi gerçekleştirmek için kullanılan zaman dilimi olarak görülmüştür. Boş zamanı, bireylerin serbest kararlarına bırakılmayacak kadar değer kazanmış bu nedenle, bireylerin boş zamanlarını kullanma biçimleri de sistemin ilgilendiği bir alan haline almıştır

(Omay, 2008). Günümüzde boş zamanın kullanım biçimine bakıldığında zamanın boşa harcandığı bunun nedeni olarak da bilgisayar, internet, televizyon, video gibi teknolojik icatlar olduğu görülmektedir. Aslında insan hayatına çok faydası olan bu araçların zamanı çalmasını önlemek için bunlara belirli zaman sınırlaması koymak yararlı olacaktır. Böylece insanlar hem iş hem de iş dışındaki zamanları daha etkili kullanma fırsatını elde edeceklerdir (Aydoğan ve Gündoğdu, 2006). Boş zamanların etkin yönetimi elde edilen boş zamanın değerini ortaya koymak adına önemli bir olgudur.

Boş zaman davranışının, boş zaman açısından düşünülmesi noktasının özünde, boş zamanların bireyin isteğine hükmeden bir zorunluluk olarak betimlenmesi söz konusudur. Bu durum, bireyin serbest, özgür devinimini devre dışı bırakır. Kişisel ya da kurumsal zorunluluk bağıyla faaliyette bulunma, bağımsız hareket etmeyi, kişisel tasarrufta bulunmayı imkân dışı kılar (Aytaç, 2005). Boş zamanın disipline edilmiş çalışma saatin belirlediğini söyleyen Omay (2008), boş zamanın özgür bir zaman dilimi olmadığı kişilerin çalışma için yenilemesi, stresten uzaklaşması ve tekrar çalışmak için gerekli olan gücü toplaması için gerekli olan zaman olarak belirtmiştir. Başka bir görüşte ise zamanın değerini en iyi çalışanların bildiğini ancak çoğu çalışanın çalışma zamanlarına verdikleri önemi boş zamana aynı oranda vermedikleri, boş vakitlerini yeterince iyi değerlendirmediklerinin dikkatini çekmiştir (Aydoğan ve Gündoğdu, 2006). Hayatta insanın sahip olduğu en önemli şeyin zaman olduğunun ve yerine hiçbir şeyin koyulamayacağına farkına varmalarının yaşam kalitesi bakımından, boş zamanın kullanım biçiminden söz edebiliriz. İşsizlikten doğan boş zaman gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülen, üzerinde yeterli çalışmanın yapılmadığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Karaküçük, 2014, s. 37). Bakıldığında insanların gönüllü olarak katıldığı bir boş zaman dilimini kapsamamaktadır. Genellikle hasta, işsiz ve çalışmak istediği halde emekli olmak zorunda bırakıldığı bir zamanı kapsamaktadır. Bu grupta bulunan insanların günlük yaşantıları içerisinde temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra arta kalan boş zamanlarının değerlendirilmesi kişisel ve toplumsal açıdan ayrıca büyük önem arz etmektedir (Karaküçük, 2014, s. 37). Sanayileşme etkisiyle büyüyen kentlerin hızla bir değişim sürecine girdiği bu değişimden de ülkemizin büyük ölçüde etkilendiği gözlenmektedir. Ayrıca ülkemizde işsizlik sorunu da vardır. Onların da boş zamanlarının üretici olarak değerlendirmek için çaba harcamak gereği ortadadır (Tezcan, 1992). Suriye'den savaş nedeniyle ülkemize göç eden ve barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin çok fazla boş zamana sahiptir çünkü yaşadıkları alanda çok fazla işte çalışma imkânı bulamamıştır.

Yaşanan küresel felaketlerle yaşanan süreçteki boş zaman, günümüzde sanayileşmenin sağladığı yenilik, yaşam alanımızı kolaylaştıran icatlar, enerjiye duyulan bitmek bilmeyen ihtiyaçtır. Enerji ihtiyacı kendisinden sonraki çok sayıda olumsuzluğa yol açabilecek çok sayıda reaksiyonu tetikleyebilmektedir. Sanayi ihtiyacını büyük oranda yeraltı fosil yakıtlarından karşılayabilmekte, yerine tekrar koyulamadığı için risk ve maliyet döngüsünü de beraberinde getirmektedir. Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan gelişmeler dünya üzerinde göçü ve nüfus hareketlerini arttırdı; ancak yeni eşitsizlikleri ve hiyerarşileri ortaya çıkardı (Danış, 2018). Küreselleşme, ekonomik olduğu kadar siyasi, teknolojik ve kültürel bir olgudur (Talas ve Kaya, 2007). Siyasi kavgaların sonucu işlevini hala gösteren savaşların neden olduğu göçlerin dünyada sayıları giderek artan mültecileri ve yanında getirdikleri problemlerini daha iyi anlayabilmek adına burada küreselleşme ve mültecilik ilişkisine değinecek olursak Sağır (2018); boş zamanın yaşam tarzına etkileri kaçınılmaz görünmektedir. Yaşam alanındaki bu olumsuz değişimler insanlarda stres ve akabinde birçok sorun olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Değişimin başlamışında başrole sahip olan insanların farkında olmadan kendi yaşam alanlarına zarar vermeleri onların boş zamanlarında yapacakları etkinlikleri de kapsamaktadır. Doğal olandan yapay olana yönelen insanlar sürdürülebilir bir politikadan ziyade yok etmeye ve geri dönüşü olmayan yolları tercih etmektedirler. Yeryüzü genel anlamıyla bir değişim içindedir. Değişim dediğimiz olgu belli bir süreç içinde yer alan değişikliklerin tümünü kapsamaktadır. Tabii üzerinde yaşayan canlılar bu değişimden payını büyük ölçüde almaktadırlar. Tabiatın neden olduğu doğa olaylarına bakıldığında; deprem, sel, tsunami ve benzeri iken, insanın neden olduğu; savaşlar, hava kirliliği, küresel ısınma, nükleer kaynaklı sızıntılar, insan hayatında sosyal, psikolojik ve kültürel değişikliğe sebebiyet vermektedir. Doğal felaketlerden sonra doğa kendini yenilerken, insanların yaptığı felaketlerde yenilemeyerek yok etme yoluna girmektedir. Sonuç olarak geleceğe bırakacağımız mirasın yok olmasına neden olmaktadır.

4.1. Boş Zaman Davranışını Etkileyen Faktörler

Günümüzde insanlar boş zamanlarında çok çeşitli kendine özel etkinliklerde bulunur. Bazı bireyler boş zamanlarını aktif olarak değerlendirirken kimi bireyler ise pasif olarak değerlendirmektedir. Burada bireylerin boş zamanlarında kendi iradesi ile katılacağı anlaşılmaktadır. Boş zaman hayatı zevkli ve yaşanabilir hale getirmek için çok çeşitli aktiviteleri yapma imkânı sunmuştur. Bu değişkenler incelendiğinde boş zaman etkinlikleri, tercihleri, kişiye, zamana, mekâna göre farklılık göstermekte bireylere istediğini seçme

imkânı sunmaktadır (Kocamaz, 2018). Boş zaman bireyin ihtiyaç duyduğu eğlence, spor, fiziksel aktivite ve bunun yanı sıra eğlence, oyun içeren faaliyetlerin ortak noktası olan günlük yaşamın kapsadığı neşe, zevk ve sunulan memnuniyettir (Kourkouta, Koukourikos, Iliadis, Ouzounakis ve Tsaloglidou, 2018). Bireylerin veya toplumun rekreasyonel faaliyetlere katılabilmesi ya da katıldıkları rekreasyon faaliyetlerini daha iyi şartlarda yapabilmesi için çeşitli kriterlerin oluşması gerekmektedir (Sevil, 2012, s. 18). Boş zamanda yapılacak faaliyetlerine katılmayı engelleyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden bazılarını sıraladığımızda; kültür, gelir, inanç, toplumsal değer yargıları, normlar, zaman, cinsiyet, çalışma alanları, eğitim, yaş ve aile yapısı olarak değerlendirilmektedir.

4.1.1. Kültür

Kültür, bir toplumun ortak değerlerini üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ve bu kalıpların ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimi şeklinde açıklanabilir. Toplumun sahip olduğu maddi ve manevi unsurların tamamını kapsar. Kültür olarak nitelendirmek için toplumun çoğunluğu tarafından kabullenilmiş olması gerekmektedir (Emir, 2012). Anlaşılacağı gibi toplumların kendi hayat tecrübesi ve sahip oldukları bilgileri bir kültür unsurudur (Talas ve Kaya, 2007). Sosyal yapı sayesinde kültür ve birey birbiriyle yakın etkileşim içine girmektedir. Genellikle bireyi oluşturan kişilik ve kültür, bireyde araştırma merakıyla; davranış, sosyal ve fiziksel çevre, sosyalleşme süreci, öğrenme dönemini oluşturur. Geçmiş kuşakların deneyimleri, gelecek için hazırlanır. İçinde bulunulan toplum kültürün kaynağını temsil ettiği için yaşam biçimi etkileyeceği gibi boş zamanda yapılan etkinlikleri de etkilemektedir.

4.1.2. Gelir

Gelir yaşamayı sürdürmede önemli bir yere sahipken, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen diğer önemli bir faktördür. Özellikle belli bir harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerine katılmanın ön koşulu harcanabilir gelire sahip olmaktır. Bireyler temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gelirlerinden bir kısmını arttırabiliyorlarsa, gelirlerinin arta kalan kısmı ile boş zaman faaliyetlerine katılmaları söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, bireylerin elde etmiş oldukları gelir sadece katılabilecekleri boş zaman faaliyetinin türünü değil aynı zamanda katılım sıklığını da etkilemektedir (Demir ve Demir, 2006). Gelir seviyesi, rekreatif etkinliklere katılımı ve rekreasyon bilincinin oluşmasında öncelikli

etkenlerden biridir. Gelir seviyesi yüksek olan kişilerin daha iyi yaşam standartlarına sahip olması, daha iyi şartlarda eğitim görmeleri sonucu oluşan bilinç ve ikincil ihtiyaçlara daha fazla maddi kaynak ayırabilmeleri rekreatif etkinliklere katılımı artırıcı etkenlerdir. Bununla birlikte araba sahibi olmak, özellikle uzak rekreasyon kaynaklarına ulaşımı daha olanaklı ve konforlu kıldığından rekreatif etkinliklere katılımı artırıcı düzeyde etki sağlar (Özdemir, 2017).

4.1.3. İnanç, Toplumsal Değer Yargıları, Normlar

Toplumsal değişim sürecinin yanında gelişmelerin olması sonucunda toplumların ve bireylerin genel yargılarından değer, inanç ve tutumlarında dolayısıyla yapısında belirgin farklılıklar meydana getirir (Gürkan, Çamlıyer ve Saracaloğlu, 2000). Teknolojik ilerlemeler ve modern yaşamın getirmiş olduğu sosyal ve kültürel değerlerin zamanın getirisi olan değişimin ve buna bağlı olarak yaşanan rekabetleri ve toplumun çok karmaşık iş ve yaşam ortamlarını ön plana çıkartarak insanların kendi sınırlarını zorlamalarına böylece çeşitli fizyolojik rahatsızlıklara ve bunalımlara neden olur (Karaküçük ve Başaran, 1996). Bazı toplumlarda bu faktörler bireyler üzerinde sosyal baskı oluşturabilmekte ve rekreatif etkinliklere katılımı kısıtlayabilmektedir (Özdemir, 2017).

Genellikle stres birey ve çevresi ile ilişkilendirilerek gerilim, endişe, baskı, çelişki, sıkıntı, engellenme, isteksizlik, zorlanma gibi olumsuz sayılabilecek sözcüklerle eş anlamlı görülmektedir (Karaküçük ve Başaran, 1996). Yaşam amacına ilişkin sürekli inançlar olan temel değerler; kişisel ve sosyal değerler olarak ikiye ayrılmaktadır. Temel değerlerin kişiye veya topluma dönük ya da kişiye özgü veya kişilerarası olmasıdır. Örneğin; dini olgunluk, başarı duygusu ve kendine saygı kişisel değerlerdir; barış içinde bir dünya, ulusal güvenlik, özgürlük vb. ise, bireylerarası bir nitelik taşıması nedeniyle sosyal değerlerdir (Gürkan, Çamlıyer ve Saracaloğlu, 2000). Bireyin sahip olduğu inanç, toplumsal değer yargıları yaşamdaki rolünü biçimlendirirken, bireye ait karakterin kaynağına hizmet etmektedir. Karakter TDK'de kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). Tanımda anlatılmak istenen bireyin davranışının karakterin belirlediği belirtilmektedir.

4.1.4. Zaman

Rekreatif etkinliklere katılımda zaman faktörü en önemli yeri tutar. Çünkü rekreatif etkinliklere katılımın söz konusu olabilmesi için, kişinin öncelikle bu etkinlikler ayırabilecek bir zamanı olması gerekir (Özdemir, 2017). Bunun için de etkili bir zaman planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Zamanın yerli ekonomik güç ve rekreasyon faaliyetlerinin yapılabileceği alanların kaynağıdır (Sevil, 2012, s. 18). Zamanın iyi kullanılabilmesi, insanın birçok faktöre bağlı olarak ayırdığı zaman arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. Zaman, biriktirilemeyen, ödünç alınamayan, kiralanmayan, çoğaltılamayan, toplanamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen bir kaynaktır. Bu nedenle zamanı etkili ve verimli kullanılabilmesi çok önemlidir. Zamanın yanlış ve verimsiz kullanımından ortaya çıkan rahatsızlıklar kişiyi ve bütün toplumu etkilemektedir (Sevil, 2012, s. 3). Boş zamanın ana kaynağı olan zaman bir faktör olarak karşımıza çıkarken kaybedilen ama kazanılamayan sadece var olan bir dilimden oluşması bireyin hayatında önemli bir yere sahip olması zamanın önemini öne çıkarmaktadır.

4.1.5. Cinsiyet

Cinsiyetin ana temasını oluşturan Kadın veya erkek, günlük dildeki yaygın kullanımıyla hem bireyin biyolojik anlamda dişi veya er oluşunu, hem de toplumun bireye sunduğu roller sistemi dâhilinde anlam kazanan kadın veya erkek oluşu ifade eden iki önemli kavramdır (Vatandaş, 2007). Farklı coğrafyada yaşayan topluluklar ve bu toplumların içerisinde yaşayan kadın ve erkekte beklenen bir takım roller vardır ve bu roller yaşadığı coğrafyaya göre değişmektedir. Aslında bu kültürün habercisidir (Bingöl, 2014). Kız ve erkek bebekler olarak dünyaya gelen insanlar bu toplumsallaşma süreci içerisinde kadın ve erkeklere özgü olarak tanımlanan beklentilerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu konuyu örnekleyecek olursak; erkek egemenliğine dayalı (ataerkil) toplumlarda kadınların çoğunlukla uysal, duygusal ve edilgen; erkeklerin ise asi, mantıklı ve aktif olmaları beklenir (Savaş, 2018). Bu konuyu daha çok cinsiyete bağlayan Vatandaş'a (2007) göre cinsiyetin temelini birbirinden ayrılan davranışların, rollerin ve tutumların her hangi bir şekilde birbirine karıştırılmasına izin vermez; böylesi bir karışıklığa göz yummaz ve bu konudaki ihmalkârlık veya umursamazlıkları anında tepki ile karşılar. (Vatandaş, 2007). Aslında cinsiyetin yaşamdaki rolünü bireyin doğduğu andan başladığını söylemek mümkündür. Hayatın her aşamasında

önemli bir olguya sahip olan cinsiyet rekreatif etkinliklere katılımında farklılığını ortaya koymaktadır.

Günümüzde kadınların rekreatif etkinliklere katılımı erkeklere oranla daha azdır. Az olmasının sebebi kadınların çalışma yaşamında dâhil olması ve çalışmadan arta kalan zaman diliminde genellikle ev işleri, çocuk bakımı vb. gibi işlerle meşgul olmasıdır. Bu işlerle meşgul olmasının sonucunda boş zamanlarını daha kısıtlı hale getirmektedir. Boş zamanlarının kısıtlanması ve yorgunluk belirtileri, kadınların erkeklere oranla daha az rekreatif etkinliklere katılmasına neden olmaktadır (Özdemir, 2017). Cinsiyet yaşamdaki rolleri belirler. Konuya açıklık getirecek olursak kadınlar genellikle anaç bir yapıya sahipken erkekler sadece yaşamın çalışma boyutunda yer alır ve çalışmadan geriye kalan kısımları genellikle kendilerine ait bir zaman dilimi bulmakta sıkıntı çekmezler. Kadınların iş yaşamındaki rolünün yanı sıra evdeki rolünün de boş zamanı kullanımı konusunda karşısına kısıtlama şeklinde çıkmaktadır. Kadınların evdeki rolünün çocuk sahibi olmak ve bu çocukların bakımı yönünden önemli ölçüde büyük bir yük olarak karşısına çıkmaktadır. Ev işleri ve çocuk bakımı kadınların yaşamlarında boş zamanlarını kapsayan önemli bir paya sahiptir.

Boş zamanı değerlendirmek bireyin kendi özgür iradesine bırakılmış bir haldir. Erkek ve kadın bireylerin ilgi ve yetenekleri birbiri ile kıyaslandığında farklılık göstermektedir. Birey boş zaman etkinliğine katılırken öncelikle bu etkinliğe bir ilgisinin olması gerekmektedir. İki cinste boş zaman etkinliğine katılırken daha çok arkadaş gruplarının olduğu etkinliği tercih edecektir. İki cinsiyet grubu da incelendiğinde kendi hemcinsleri ile boş zamanlarını değerlendirmektedir. Erkek bireyler güç gerektiren iri kas ve iskelet sistemine sahipken bu yapılarına bağlı olarak etkinliklerini tercih ederken, kadın bireylerin ise gündelik hayatta daha çok işlerine yarayacak ve ince kas gruplarını çalıştıracak etkinliklere ilgi duymaktadır (Torkildsen, 2005, s. 46-49). Bakıldığında kadın ve erkek bireylerin mevcut ilgi ve yeteneklerinin farklı olmasına bağlı olarak düşüncü ve karşılaştıkları problemlerin farklı olduğu buna bağlı olarak boş zamanlarda katıldıkları etkinliklerinin de farklılık göstermektedir.

4.1.6. Çalışma Alanları

İşgücü piyasalarındaki çalışma saatlerindeki artış, boş zamanlarda yapılan faaliyetleri için mevcut zamanı azaltır. Bu nedenle, boş zaman kullanımı üzerinde olumsuz bir etki

oluşmaktadır. Boş zamanı etkileyen faktör olarak incelendiğinde işte çalışma saatlerinin uzunluğu ya da kısalığı boş zaman davranışına olumlu ya da olumsuz şekilde etkilemektedir (Lee ve Bhargava, 2004). İşin yaşamı idame ettirmek için bir zorunluluk olması bireyin boş zaman kullanımına ilişkin bir kısıtlama olarak karşısına çıkmaktadır. Bu durum, bireyin seçimini devre dışı bırakmakta olup, kişisel ya da kurumsal zorunluluk bağıyla faaliyette bulunma, bağımsız hareket etmeyi, kişisel tasarrufta bulunmayı imkân dışı kılmaktadır. Günümüze gelinceye kadar boş zaman farklı şekillerde algılanmıştır. Örneğin, çalışanın yeniden üretimi için gerekli sınırlı-sorumlu bir zaman, eğlenme, dinlenme, hayattan zevk alma gibi hedonist arzulara hizmet eden bir zaman ve de benlik inşası, öz-güven sağlama ve de varoluşu yeniden kurma gibi bireysel temsile hizmet eden bir zaman dilimi olarak görülmüştür (Aytaç, 2005). Çalışılan iş kolu da boş zamanın kullanımı açısından önemlidir. Bireyin mesleği ve bu mesleğe bağlı oluşan çevresi boş zaman kullanımında seçeceği kullanım biçimini etkiler. Bir başka etkileyen diğer önemli faktörde çalışma saatleridir. İşgücü piyasasındaki çalışma saatlerinde artış, diğer faaliyetler için mevcut zamanı azaltır; bu nedenle, işgücü piyasasında daha fazla saat çalışmanın boş zaman kullanımı üzerinde olumsuz bir etkisi olması beklenmektedir. Bu nedenle, kontrol edilen faktörlerle, işgücünde ya tam zamanlı ya da yarı zamanlı çalışmanın boş zaman ile olumsuz yönde ilişkili olduğu görülmektedir.

4.1.7. Eğitim

Çağımızda teknolojik ve bilimsel gelişmeler alanında yol kat edilmiştir. İnsanlar teknolojiyi hayatının her alanında kullanmaya başlamış ve hayatlarının başrolüne koymuştur. Günümüzde yaşadığımız teknolojik gelişmeler yeni bilgiye ulaşmak için ulaşılan bilginin pratiğe uygun şekilde kullanılabilmesinin önünü açmaya çalışmıştır. Bu denli gelişim eğitim de değişimlerin önünü açmıştır (Kocamaz, 2018). Eğitim düzeyi bireylerin yaşam kalitesini etkilerken katıldıkları boş zaman faaliyetleri etkilemektedir. Örneğin; eğitim düzeyi yüksek bireyler, sinema, tiyatro, opera, bale gibi kültürel faaliyetleri tercih ederken eğitim düzeyi düşük bireylere göre daha fazla alternatifi olmaktadır (Demir ve Demir, 2006). Boş zaman bireylere yöneliktir. Boş zaman diliminde yapılan aktiviteler toplumda yaşamını sürdüren bireylerin çıkarına olmalıdır. Boş zamanlarını uygun değerlendirebilen insanlar toplumun yapısına katkıda bulunarak boş zaman hedefine ulaşacaktır. Bundan dolayı boş zaman saatleri her bireye uygun bir şekilde düzenlenmeli ve herkese olanak sağlamalıdır (Torkildsen, 2005, s. 46-49). Eğitimin ve boş zaman eğitiminin önemi bu noktada karşımıza

çıkılmaktadır. Bireyler boş zamanlarını geçirmeye yönelik gerekli bilgi ve birikime sahip olduklarında nitelikli boş zaman geçirmeye ve topluma faydalı olmaya gayret gösterebilmektedir. Bu bağlamda eğitim ve boş zaman kavramları birbirini tamamlayan önemli iki kavramdır.

4.1.8. Yaş

İnsanın bütün yaşam süreci incelendiğinde belli dönemlere ayrıldığı görülmektedir. Açıklayacak olursak; Bebeklik dönemi, Çocukluk dönemi, Okul çağı dönemi, Ergenlik dönemi, Yetişkinlik dönemi, Yaşlılık dönemidir. Bu dönemlere bağlı olarak her yaş gurubuna katılmış olduğu boş zaman değerlendirme faaliyetleri de farklılık gösterir. Örneğin; gençler boş zamanlarında disko, bar vb. yerlere gitme eğiliminde iken, çocuk yaşta olanlar oyun oynamayı, parka gitmeyi vb. tercih ederken, yaşlılar ise daha sakin olan yerlerde bulunmayı tercih etmektedirler (Demir ve Demir, 2006). Boş zaman bireylerin kendine olan güveninin artması, kişisel gelişiminin sağlanması toplum içinde bulunan gruplarda rol alabilmesi özelliğini geliştirmesi açısından önemlidir. Bütün yaş grupları için boş zamanın önemi ayrı bir yer taşımaktadır (Kocamaz, 2018). Kaliteli yaşamın destekleme noktasında önemli bir işleve sahip olan boş zaman aktiviteleri, yaş ilerledikçe karşılaşılan olumsuz olaylar ile başa çıkabilmede önemli bir role sahipken hızlı bir şekilde toparlanmasına da yardımcı olmaktadır (Heung ve Yuen Loke, 2012). Aynı zamanda farklı yaş gruplarına yönelik farklı boş zaman faaliyetleri bulunmakla birlikte, yaş gruplarının özellikleri dikkate alınarak hazırlanan boş zaman faaliyet programlarına dâhil olmak katılımcıların boş zaman davranışını değiştirmede aracı olmaktadır.

4.1.9. Aile Yapısı

Ailenin taşıdığı öneme toplum ve birey açısından bakıldığında, bir bakıma onun mutluluk ve üzüntülerin, gelecekle ilgili beklentilerin paylaşıldığı ana faktör olmasından kaynaklanmaktadır. Bireylerin aynı mekân paylaşması ve kan bağı ile bağlı olmaları aile içi ilişkilerindeki statülerine uygun olarak evin içinde ve dışında boş zaman etkinliklerine katılmaları da, ailenin fonksiyonlarının sağlıklı bir şekilde ortaya konulmasında önemli bir rol oynar. Sanayi öncesi toplumlarda ve modern toplumlarda farklılık arz etse de biyolojik tatmin, barınma ve korunmanın söz konusu olduğu durağan bir yapıdan aktif bir yapıdadır (Kılıç, 2011). Boş zamanın süresinin ev işinin kendisine kazandırdığı değere göre basitten

karmaşığa doğru çeşitlenebildiğini de belirtmek gerekir. Özellikle ev hanımlarının ailevi zaruretlerin yapısından ileri gelen kendine has güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadır. Evdeki çalışma niteliği çok çeşitlidir. Örneğin; dikiş dikme, örgü işleri, tamirat, bahçe işleri vb. gibi. Ev hanımlarının evdeki boş zaman süresinin basitten karmaşığa doğru çeşitlenirken bazı ev hanımları bunu bir dezavantaja çevirmekte, o zamanda ev işi değişmektedir. Kendine ait zamana sahip olmayı isteyen bir ev hanımı işlerini düzene sokarak kendisine kayıp zamanı azaltan akılcı bir çalışma düzeni kurar. Böylece maddi meşguliyetler üzerinden zaman kazanmış olur. Boş zamanın kronografik usullerle değerlendirilmesini güçleştiren zamana ait yaşanan deneyimlerle belirlenir. Aile yapısı yeni konut türlerinde bir araya gelmiş bir halk kültürünün gelişmesinde önemli bir role sahiptir (Dumazedier, 1991). Boş zaman ve aile kavramlarının birbiriyle iç içe geçmiş kavramlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bağlantısız zaman dilimi olan boş zamanlarda aile içinde yer alan sorumluluktan uzaklaşarak, haz ve keyif duyulan faaliyetlerle zaman geçirilmesi, zaman zaman aile rekreasyonuna dâhil olunması katılımcılara psikolojik, fiziksel ve sosyal anlamda pek çok fayda sağlayabilmektedir.

4.2. Boş Zaman Davranışı ve Çok Kültürlülük

Bütün toplumların kendine has düşünce, inanç ve değerleri vardır. Bunlar toplumda iyi veya kötüyü belirlemede, toplumu tanımada ve davranışlarına yön vermede oldukça önemlidir. Toplumların farklı gelenekler, görenekler, ahlaki değer yargıları ve inançları vardır. Bunlar her toplum için farklılık arz edebilmektedir. Kültürün bu öğeleri zamanla kalıplaşır ve birbirine uyumlu hale gelmektedir. Toplumsal yaşamda toplumun kendine özgü davranışlar sergilenmektedir. O toplumun bir parçası olan bizler için bu davranışları sergilerken bilinçli düşünülmemektedir. Toplumda hemen hemen herkes bunları yapmakta ve aynı zamanda onay vermektedir. Onun için yaşanan toplumca benimsenen bir davranışı sergilerken onun yanlışlığı göz ardı edilmektedir. Altındaki nedene bakacak olursak artık kalıplaşmış davranış şekli görülmektedir. Davranışlarımıza yön veren benimsenen kültür kalıpları olarak karşımıza çıkmaktadır (www.timeturk.com). Bu görüşe katılan başka bir araştırmacı kültürün kişinin davranış tarzını yönlendirdiğini vurgulamaktadır (Adalı, 2010). Kültür kişinin davranışını yön verdiği gibi sürdürülebilirlik açısından da bir birikim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürün diğer bir özelliği de durağan değil değişken olmasıdır. Kültür zamanla toplumsal değişmelerden etkilenerek yeniden şekillenir. Çelik'e (2008) göre tek kişi düzeyinde kültür: edinilen özneye bağlı, bireysel özelliklerdir. Ulus düzeyinde

geçmişin damgasını taşıyan asırlardan beri kuşaktan kuşağa aktarılan, insanlar arası, ortaklaşa bir varlık olarak görünmektedir. Bu noktada kültür, kimliği oluşturan başlıca etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki kültür kavramına baktığımızda, değerler, beklentiler ve davranışlar kümesi ile aynı gruptan olan kişilerin ortak değerler etrafında daha kolay bir araya gelerek, benzer davranışları sergileyebileceği düşüncesine varılmaktadır. Beraberinde aynı değerleri paylaşan farklı grupların olması çok kültürlülük kavramını ortaya koymaktadır (Adalı, 2010). Dünyanın *evrensel köy* olarak nitelendirildiği, hizmet ve insan ulaşımının kolaylaşmasından ötürü başka ülkelerdeki uygulamalara dâhil olmak isteyen kişilerin bulunması, bir sistemin çok kültürlü boyutunun önemiyetine vurgu yapmaktadır (Aslan ve Akarçay Ulutaş, 2018). Son dönemlerde yaşanan savaşların sonucu olarak sıkça karşılaştığımız göç faktörünün sonucu olarak çok kültürlülük kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Çeşitli nedenlerle gerçekleşen göç farklı kültürlerin karşılaşmasına neden olmakta ve farklı kültürlere sahip insanların bir arada yaşamlarını sürdürme zorunluluğu uyum sağlam süreciyle birlikte zaman zaman uyumsuzluk ve çatışma boyutuna varan önemli sorunlara da gebe olabilmektedir. Bu sorunlar kültürlerarası iletişimin önündeki engeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları, iletişim engelleri aşma yolları bugün göç alan pek çok toplumun öncelikli konularından birini oluşturmaktadır. Uluslararası göç olgusunun evrensel olarak ortaya çıkardığı en önemli sorunların başında farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamaları, farklılıklarla baş etmeleri ve iletişim engellerini aşma konusu gelmektedir (Tunç, 2015).

Çok kültürlülük toplumlarda uzun zamandır vardır. Osmanlı İmparatorluğunda Müslümanlar çoğunlukta olmasına rağmen Hristiyanlar, Yahudiler, Putperest Araplar ve diğer dini gruplar da bir arada yaşamaktaydı. 21. Yüzyılda hala toplumlar kültürel çeşitliliklerini korumakta, çoğu ülkede farklı ırkların, dillerin dini ilişkileri, siyaset teorileri, aynı coğrafi mekân içerisinde farklı kültürlerin bir arada yaşaması çok kültürlülüğün kaynağını oluşturmaktadır. Çok kültürlülüğü açıklayacak olursak, farklı kültürlerin bir arada bulunmasıdır (www.iep.utm.edu). Çok kültürlülük etnik grupların bu aşına olunan kültürel göstergelerini kıyafetlerini, mutfağını ve müziğini alır ve onlara mensup olanlar tarafından korunması gereken ve diğerleri tarafından da güvenli bir şekilde kültürel gösteriler olarak karşımıza çıkmaktadır (Kymlicka ve Öztürk, 2013). Çok kültürlülüğün üzerine birçok tartışma yapılmış genellikle, çok kültürlülüğün farklı kültür ve göçmen entegrasyonu başa

çıkmanın uygun yolu olup olmadığı üzerine odaklanılmıştır. Burada göçmen kavramının başlangıcı olan göçü açıklamak gerekirse sosyolojik açıdan bakıldığında insan ve grubun çeşitli faktörler nedeniyle zaman ve mekânda yer değiştirmesi ile eyleme dönüşen, eylemin bitmesinden sonra da etkileri devam eden bir süreçler bütünü olarak açıklanabilir (Çakır, 2011). Çok kültürlü bir eğitime ilişkin algılanan haklarla ilgili çıkarımlar arasında, bir grubun kültür alt-yönetimin bir yönünün ve tüm deneyimlerinin bir eritme potası veya çok kültürlü olmayan toplumların aksine tanınması önerilmiştir (en.wikipedia.org). Kültürel entegrasyonla “asimilasyon” kastediliyordu. Bu nedenle çok kültürlü bir toplumda göç olgusu sorunlarının çözümünde çoğulcu yönetim anlayışının önemli yeri bulunmaktadır (Esen, 2016, s. 8).

Çok kültürlülüğün göç sonrası katkısı da her kültürün kendine ait taşıdığı değer anlamının taşırken, sembollerin, ritüellerin yaşatılması, korunması bunun yanında saygı görmesi bağlamında ideal bir birlikte yaşama biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Çok kültürlülük, bir toplumu oluşturan etnik, dini, kültürel grubun kendi değerlerini koruyarak yaşadıkları toplumda var olabilmelerini sağlar. Çok kültürlülük, kültürleri eşit tutmayı, kültürler arası hiyerarşiyi sağlamayı amaçlar (Akıncı Çötök ve Taşdelen, 2013). Bir diğer katkı da boş zaman etkinlikleri kültürleşmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Kima, Heo ve Lee, 2015). Çok kültürlü ortamlarda, öğrenciler, kültürlerarası etkileşimler için mültecilerin yeni ortamlarında bulunmaları daha başarılı olmalarına yardımcı olabilecek geniş fırsatlara sahiptir (Mc Parker ve Matthew, 2018). Çok kültürlülüğün kültürel açıdan farklı bir toplumu tanımlamak için değil aynı zamanda kültürel çeşitliliği korumayı amaçlayan bir tür politikaya atıfta bulunmak için kullanılmıştır. Siyaset felsefesi alanındaki çok kültürlülük konusu, kültürel kimliklerin de normatif olarak ilgili olduğu ve politikaların bu kimlikleri dikkate alması gerektiği fikrini savunmuşlardır (www.iep.utm.edu).

Çok kültürlülüğün göç sonrası olumsuzluklarına bakıldığı zaman çeşitli nedenlerle gerçekleşen göç farklı kültürlerin karşılaşmasına neden olmakta ve farklı kültürlere sahip insanların bir arada yaşamlarını sürdürme zorunluluğu uyum sağlama süreciyle birlikte zaman zaman uyumsuzluk ve çatışma boyutuna varan önemli sorunlara da gebe olabilmektedir (Tunç, 2015). Yeni yaşayacakları ortama uyum sağlama çabası içerisinde olan göçmenlerin davranış biçimleri ve beklentilerinin benzerleri ile örtüştüğü görülmektedir. Farklı bir nüfusu ülkesinde barındırmak zorunda kalan göç alan toplumların davranış biçimleri, algı ve kaygılarını da benzerleri ile ortak özellik taşıdığı görülmektedir (Tunç, 2015).

Genel anlamıyla dünyanın hiçbir yeri tek kültürlü bir yapıya sahip değildir. Kültürleşme ile iletişim ve ulaşım ağında gelişmeler olmuş, dünyanın hemen hemen her yerine ulaşılabilirlik kolaylaşmıştır. İnsanlar ve kültürler eskiye kıyaslandığında birbirine yakınlaşmıştır. Seyahat ve göç etme kolaylığına ulaşılırken, uluslararası göçleri hızlandırmış, ülkelerin ve kentlerin yapısını dönüştürerek, birçok dini, etnik ve kültürel topluluğun birlikte yaşadığı yerler haline almıştır (Adıgüzel, 2016, s. 171). Savaşların çok kültürlülüğe etkilediği görülmektedir. İnsanların gerek isteğe bağlı gerek istem dışı göçleri bu olgu ile karşı karşıya bırakmıştır. Savaş sonrası göçmenler ve yerli halk ya birbirlerinin karşısında yer alarak ötekileşmekte ya da birbirlerine uyum sağlayarak çok kültürlülüğü yakalayabilmektedir (Ateş ve Yavuz, 2017). Çok kültürlü uluslarda boş zaman davranışı ve mültecilik kavramlarına bu noktada açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

4.3. Boş Zaman Davranışı ve Suriyeliler

Boş zamanın önemini göçmenlerde kimlik oluşturma ve topluma uyum sürecinde zorladıklarında boş zamanın rollerinden olan özümseme, bütünleştirme ve zorluklarla başa çıkma gibi boş zamanın ne kadar merkezi olduğunu göstermektedir (Codesal, Peperkamp ve Tiesler, 2015). Mevcut Literatür, birçok göçmenin göç ettikten sonra düşük vasıflı fiziksel olarak zorlayıcı işler üstlendiğini, sosyo-ekonomik merdivenlerden çıkmak için öncelikli olarak dil becerilerini geliştirerek, ek nitelikler kazanarak yaşam standartlarını yükseltmenin yollarına başvurmuşlardır. Göçmenlerin sosyo-ekonomik konumlarının değişmesi ve ev sahibi ülkede asimilasyona uğramaları boş zaman davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Stodolska ve Alexandris, 2004). Yeni bir topluma uyum sağlaması ve bütünleşmesi açısından boş zaman göç etmiş bireylerin yabancı olmaktan toplumun bir parçası olmaya doğru gittiği doğrusal bir süreci öngörmektedir. Aynı zamanda kişisel, sosyal ve kültürel tercihleri geliştirmek, ifade etmek ve müzakere etmek için önemli bir alan olabilmektedir.

Farklı kültürlere sahip insanların birbirleri ile uyumlu bir şekilde yaşayabilmeleri için belli bir zaman diliminin geçmesi gerekir. Bu insanların göçleri sonucu toplumsal değişimler ve kültürel kaynaşmaların yaşanması kaçınılmaz bir durumdur. Bu kaynaşma bazı zorlu aşamalardan geçmektedir. Nüfusun hızla artışı işsizliğin artma ve toplumda meydana gelen gerginlik sebep olmaktadır. Mekânsal uyumu zorlaştıran nedenlerden biri de göçe maruz kalan bireylerin kendilerini bu mekâna ait hissetmemeleri ve ülkelerine geri dönmek istemeleridir. Başka bir nedenle toplumun içinde bulunan sosyal mekânda meydana getirilen kümelenmedir. Göçmenler genellikle gittikleri yerde akrabaları ve tanıdıklarının yanında

ikamet etmeyi tercih ederler. Bu durumun sonucunda mekâna uyumu ve buldukları yere aidiyetlik duygusunun gelişmesinde gecikmelere neden olmaktadır. Dil faktörünün neden olduğu yabancılığı ve önyargıyı arttırmaktadır (Harunoğulları ve Cengiz, 2014). Göçmenlerin kendilerine yeni yaşam alanları kurmaları, çalışma ve hayatlarını düzenlemeleri dâhil aile ilişkileri ve eğlence deneyimleri ile ilgili süreçler göç eden bireylerin boş zamanlarında oluşan davranışlarını getirdikleri değişiklikler, yalnızca yeni olanın farklı fiziksel ve sosyal ortamlarına atfedilebilir (Stodolska, 2000).

Göç idaresindeki mevcut istatistiklere bakıldığında Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de çok sayıda bir nüfusa sahip olduğu göstermektedir. Göç etme nedenlerinin farklı olması boş zaman davranışında yansıma boyutu diğer ülkelere nazaran Türkiye’ye göç eden bireylerde farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar sadece kendi sosyo- ekonomik konumlarında ve kültürel geçmişlerinden değil aynı zamanda Türkiye’de geçici durumlarından da kaynaklanmaktadır. Göçe maruz kalan insanlarda boş zaman davranışını etkileyen parçaları sıralayacak olursak aile bağları, geleneksel ahlaki değerleri, dini inançları gibi unsurlar sadece bir kaçıdır.

Güvencesiz ve birçok olumsuz koşulun içinde bulunan Suriyeliler, yaşamlarının kayda değer geçmesi açısından boş zaman kendini bir kez daha ortaya koymaktadır. Boş zamana bakıldığında göçmenler üzerinde gücünü çok belli etmese de, spor ve işle ilgili faaliyetler, Suriyeliler için genellikle idrak etme konusunda dikkatle algılanır bir hal almıştır. Geçici koruma kapsamında olan Suriyeliler açısından adaptasyon, asimilasyon ve entegrasyon düşünmemiz gereken alanları oluştururken, yaşadıkları topluma uyum açısından onlara daha fazla dikkat edilmesi önem arz etmektedir. Göç eden bireylerde baş gösteren kimlik karmaşıklığı ve dinamikleri onlar için boş zamanın anlamlılığı ve boş zamanla başa çıkma, uyum sağlama sorunlarının yanında kendini gerçekleştirme ve kendini ifade etme sorunları ile de karşı karşıya kalmaktadır.

Boş zaman toplumun içindeki insanları olduğu kadar insanlara yakınında ve uzağında ki yerleri de içine alır, bu da boş zamanı duyumsal alanı kapsadığını gösterir. Türkiye’ye göç etmiş Suriyeliler için yaşam alanlarındaki değişiklikler boş zamanda gösterdikleri davranışlar merak konusu uyandırdığını görüyoruz. Heterojen bir yapıya sahip olan Suriyelileri birbirine bağlayan, onların yaptıkları yer değişikliklerinin yanında göç esnasında yaşadıkları deneyimleridir. Bu deneyimler hayatlarının büyük bir bölümünü kaplamakta ve uzun süre etkilerinden kurtulamamaktadır. Durumun böyle olması Suriyeliler için boş zaman

karmaşık bir yapı halini almıştır. Boş zaman davranışına odaklanarak yapılan bu çalışma boş zamanın rolüne yapılan katkılardan ilham alınarak ortaya konulmuştur.

Suriyelilerin toplumların diğer bireylerine göre daha çok sorunla karşı karşıya kaldığı; aidiyet, üyelik, sosyal statü, kendini algılama, işsizlik ve kültürel değişim gibi nedenlerin ortaya çıkması sonucunda, Suriyeliler üzerinde boş zamanın gelişmesi ve müzakere etmesi için önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriyelilerin kişisel yaşamlarının, sosyal ve kültürel tercihlerinin yanında güvenlik endişelerinin algılanması Suriyelileri ait olmak, duygusal, bilişsel, sosyal, fiziksel ve coğrafi bir boyuta taşır. Rekreasyon etkinliklerine katılımın olması sayesinde yaşam ortamlarını keşfederek aidiyet ve özgüven kazanırlar. Fiziksel aktiviteleri içeren bu uygulamalar boş zamanın çok yönlü olmasını ve başka türlü katılımcılarla birlikte olma fırsatı doğurur. Suriyelilerin kendilerini evlerinde hissetme olgusu oldukça önemlidir. Boş zamanın merkezi olarak alınması onların topluma uyumu ve toplumda yer edinmeleri açısından oldukça dikkat çekmektedir.

5. YÖNTEM

5.1. Veri toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır, durum analizi deseninden yararlanılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; katılımcılardan spesifik veriler toplanabilmesine olanak sağlamakta, katılımcıların söylediklerine göre ek sorular sorabilme imkanı vermekte ve soruları cevaplayan kişi ile birlikte yeniden düzenlenebilir (Merriam, 2013, s. 13). Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile soru, cevap şeklinde not alma yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Hatay ilinde bulunan barınma merkezlerinde yaşayan Göç İdaresinin 2019 verilerine göre Geçici koruma kapsamında göç etmiş 11.161 Suriyeliden oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Hatay ilinde İl Göç İdaresi’ne kayıtlı bulunan ve barınma merkezlerinde yaşayan rastgele seçilmiş ve gönüllü olarak görüşmelere katılmış 54 Suriyeliden oluşmaktadır. Araştırma katılan katılımcılardan yazılı ve sözlü izinler alınmıştır. Araştırma katılanların isimleri gizli tutulmuş “Kadınlar için K1, K2... şeklinde kodlanırken, Erkekler için E1, E2... şeklinde isimlendirilerek” isimlerin gizliliği sağlanmıştır. Görüşmecilerin 27’si kadın 27’si erkek bireyden oluşmuştur.

5.3. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Suriye’den zorunlu göçe maruz kalmış Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye’de bulunma sürecinde boş zaman davranışlarındaki değişimlerini ortaya koymak üzere, nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve durum çalışması olarak desenlenmiştir.

Durum çalışmasının farklılaşmaktadır. Bir birey, bir kurum, bir grup, bir ortam çalışılacak durumlara örnek oluşturabilir. Durum çalışmaları en temel özelliği bir ya da birden daha fazla durumun derinliğinin araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler,

olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 73).

Bu araştırma, yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin karşı karşıya kaldıkları bu güçlüklerin boş zaman davranışlarına nasıl yansıdığı betimlenip yargıya varılması amacıyla desenlenmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, değerlendirme amaçlı durum çalışmasıdır. Araştırmada Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin boş zaman davranışlarının nasıl olduğunu anlamak için Hatay’da bulunan geçici barınma merkezlerinde yaşayan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin boş zaman davranışlarının incelenmesinden dolayı bölgesel durum çalışması olarak gerçekleştirilmektedir.

5.4. Verilerin Toplanması

Araştırma Hatay’da bulunan barınma merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından Hatay’da Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ile ilgili Hatay İl Göç İdaresi ile görüşülmüş gerekli protokoller uygulanmış ve izin alınmıştır. Suriyelilerin kamplarda devam eden yaşam serüvenleri kapsamında her bir bireyden sözlü ve yazılı izin alınarak barınma merkezinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Hatay Valiliği’nin isteği doğrultusunda “kişisel verilerin gizliliği ilkesi çerçevesinde, çalışmaya konu kişilerin ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, din, mezhep, telefon ve adres bilgilerinin istenmemesi; çalışma esnasında fotoğraf, ses/video kaydı alınmaması” koşulu ile yapılmış olup, görüşmeler soru, cevap şeklinde not alma yöntemi doğrultusunda görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Suriyelilerin psikolojik durumları verilerin toplanmasını zaman zaman etkilemiştir. Savaş ve zorunlu göç gibi travmalardan sonra Suriyelilerin en çok karşılarına çıkan psikolojik rahatsızlıklar olan travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon Suriyeli bireylerin ruh sağlığı etkileyen önemli bir faktördür. Görüşmelerde bireylerin yaşadıkları kötü olaylar sonucunda duygusal anlar yaşanmıştır. Suriyelilerin içinde buldukları güçlükler göz önünde bulundurularak onların Suriye’deki ve Türkiye’deki yaşama koşulları kıyaslanarak boş zaman davranışlarındaki değişimlerin açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında ulaşılan barınma merkezlerinin genel yapısı ve veri toplama aşamalarına yönelik detaylar aşağıda verilmektedir.

5.4.1. Hatay

Hatay pek çok dinden ve etnik kökenden gelen insanların yüzyıllardır barış içerisinde yaşadığı Anadolu'nun hoş görü merkezi olarak bilinmektedir. Hatay'ın geçmişi milattan önce 9000 yıllara dayanırken kentte sırasıyla Amut, Akad, Huri, Hitit, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Arap, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı hâkimiyetinde kalan Hatay 1939 yılında Türkiye'nin topraklarına katılarak Türkiye'nin bir parçası olmuştur. Hatay İli ülkemizin güneyinde, İskenderun körfezinin doğu kıyılarında yer alırken Batıdan Akdeniz, güney ve doğudan Suriye, kuzeybatıdan Adana, kuzeyden Osmaniye ve kuzeydoğudan Gaziantep ile çevrilidir. Hatay; Antakya, Altınözü, Arsuz, Belen, Defne, Dört Yol, Erzin, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Kumlu, Payas Reyhanlı, Samandağ ve Yayladağı ilçelerinden oluşur. Yüzölçümü göller hariç 5.524 km² olup, il topraklarının %46,1'ini dağlar, %33,5'ini ovalar ve %20,4'ünü platolar oluşturur. Hatay valiliğinin verilerine göre 2018 yılına göre 1.609.856'dır. Bu nüfus, 809.484 erkek ve 800.372 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %50,28 erkek, %49,72 kadın olarak belirtilmiştir. (www.hatay.gov.tr).

Bugün ülkemizin en önemli turistik merkezleri arasında sayılmaktadır. Arkeolojik öneme sahip olan Hatay mozaik koleksiyonu bakımından dünyada ikinci para koleksiyonu bakımından 3. sırada yer almaktadır. Geniş bir mutfığa sahip olan Hatay lezzetleri görmeye değer bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatayı pek çok din inanç kültür için tarihi bir yola çıkılabilmektedir. Hatay aynı zamanda Suriye sınırındadır. Cilve gözü ve Yayladağı sınır kapısına yakındır (www.hatay.gov.tr). Birçok din ve etnik kökene sahip olan Hatay son 8 yıldır Suriyelilerin bulunduğu bir merkez olarak dikkatleri üzerine çekmektedir. Bu bağlamda Hatay'da bulunan barınma merkezlerinde Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerle yapılan görüşmelerin, izlenimleri, barınma merkezlerinin adı altında anlatılmaya çalışılmıştır.

5.4.1.1. Boynuydoğan barınma merkezi

Araştırmamızın ilk durağı olan Boynuydoğan barınma merkezinde görüşmelerimiz gerçekleştirilmiştir. Burada Suriyeli vatandaşlara sunulan imkânlar oldukça umut verici olduğu düşünülmektedir. Nedenine açıklık getirmek gerekirse kampın içinde Suriyelilerin gidebileceği bir hastane ve hastanenin birçok branşta uzman doktoru bulunurken, okul konusunda da kapsamlı bir eğitim hizmeti verildiği anlaşılmaktadır. Savaş nedeniyle

ailelerini kaybeden yetim çocuklara, eğitim vermek amaçlı özel bir alan ayrılmış Yetim Merkezi adı altında bu çocuklara eğitim verilmektedir.

İnsanların yaşam alanlarını konteynerler oluştururken, konteynerlerin içinde klima, çamaşır makinesi, buzdolabı, tuvalet, banyo gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan araçların bulunmasına önem verildiği görülmektedir. Barınma merkezi alanında, büyük bir oyun parkının yanı sıra birçok kurs ve kapalı spor salonu da görmek mümkündür. Çocukların rahat vakit geçirecekleri geniş sokaklar dizayn edilerek hareket alanı geniş tutulmuştur. Barınma merkezinde yaşayan Suriyeliler bir yere uzun süreli gitmek istedikleri takdirde kurumun ilgili biriminden izin alarak ziyaretlerini gerçekleştirmektedir. Suriyeli vatandaşlara uygulanan bu prosedüre bakıldığında kampın güvenlik konusunda üst düzey olduğunu anlaşılmaktadır.

Boynuyoğun barınma merkezine giriş yaptığımızda, kampın sorumlu müdürü ile görüşmemizi gerçekleştirilmiştir. Barınma merkezi ile ilgili ön bilgiler burada verilerek tarafımız kamp konusunda aydınlatılmıştır. Burada kaldığımız süre zarfında bir konuya tanık olduk; Kampta yaşayan Suriyeli kadın, problemini anlatarak sorununa kampın müdüründen çözüm bulunmasını talep etmiştir. Tercüman aracılığı problemini anlatan kadının sorunu şu şekildedir; Bir önceki akşam, kadının çocuğu bir miktar çamaşır suyu içerek fenalaşmıştır. Konu ile alakalı orada bulunan sağlık kurumuna çocuğunu götürülerek tedavi edilmesini talep etmiştir. Barınma merkezinde bulunan sağlık kurumundaki Suriyeli doktor çocuğa gerekli önemi göstermeyerek kadın ve çocuğu oradan göndermiştir. Çocuk sağlık kurumundan eve gittiğinde tekrar fenalaşmıştır. Suriyeli kadın çareyi Hatay merkezde bulunan hastaneye giderek tedavi ettirmekte çözüm bulduğunu belirtmiştir. Hastane yetkilileri annenin ve babanın ihmalkâr davrandığını söyleyerek konu ile alakalı jandarmayı bilgilendirmiştir. Jandarma kadının kocasını tutuklamıştır. Suriyeli kadın burada çalışan o doktor için şikâyetle bulunacağını dile getirmiştir. Barınma merkezinin sorumlu müdürü konu ile alakalı soruşturma emri vererek buradaki Suriyeli kadına yardımcı olmuştur. Türk doktorların çok merhametli olduğunu ve işlerini duyarlılıkla yaptıklarını söyleyen Suriyeli kadın, Suriyeli doktorların aynı önemi göstermediklerini belirtmektedir.

Barınma merkezi ile ön bilgilendirme yapıldıktan sonra halı kursundaki kursiyerlerin olduğu bölüme görüşmelerimizi gerçekleştirdik. Barınma merkezinde çalışan Suriyeli tercüman tarafımıza, öğle saatleri ve ramazan ayının içinde olmamızın vesilesi ile kampta kalanların, genellikle dinlendikleri için müsait olmamaları nedeniyle ilk olarak halı kursuna gittiğimizi söyleyerek açıklamada bulunmuştur. Halı kursuna gittiğimizde, başta orada kurs veren

öğretmen olmak üzere bütün kursiyerler bizi güler yüzle ve içtenlikle karşılayarak görüşmelere katılmışlardır. Görüşmelerimiz bize izin verilen şekilde olması gerektiği için yazılı bir şekilde yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce orada bulunan kursiyerlere eğitim veren öğretmen tarafımızı, kursa katılan kursiyerlerle ilgili bilgilendirmiştir. Bilgilendirmenin kapsamında, kursun amacının Suriyelilerin hayata katılımlarını kolaylaştırmak ve içinde buldukları psikolojiden uzaklaştırmak olduğunu vurgulamıştır. İzlenimlerimize göre orada buldukları süre zarfında bunu bir nebze başarmış sayılmaktadır. Burada, eğlenceli vakitler geçiren Suriyeli kadınlar yaptıkları el işlerini satarak kazanç elde etmektedir. Görüşmelere katılan katılımcıların savaşta zor zamanlar geçirdikleri konuşmalarına yansımıştır. Savaşta kaybedilen hayatlar ve geride bırakılan yaşantılar onların hafızalarından uzun bir süre silinmeyeceğe benzemektedir. Burada görüşmeleri tamamladıktan sonra barınma merkezinde bulunan okula yönümüzü çevirdik.

Barınma merkezinde bulunan okulda çalışan öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirdik. İşsizliğin yoğun olduğu kampta bir iş sahibi olmak buradaki insanlar için oldukça önemli olduğunu gelir durumlarının çalışmayan insanlara göre daha iyi olduğunu söyleyen katılımcıların konuşmalarından anlaşılmaktadır. Görüşmelerimiz genellikle vatan özlemi, savaşın yarattığı psikoloji, geçim sıkıntısı odaklı olmuştur. Suriye'deki yaşam tarzlarından oldukça uzaklaşmış olan Suriyeli bireyler yeni yaşam tarzına adapte olmaya çalışmaktadır. Görüştüğümüz bütün görüşmecilerle ana konusu Suriye'ye geri dönebilecek miyiz? Sorusunu oluşturmuştur. Burada görüşmelerimizi bitirdikten sonra bir sonraki durağımız olan Apaydın barınma merkezinde görüşmelerimizi gerçekleştirdik.

5.4.1.2. Apaydın barınma merkezi

Apaydın barınma merkezine gitmeden önce araştırma yapılmış olmasına karşın, maalesef bu kamp ile ilgili çok fazla bilgiye ulaşılamamıştır. Apaydın barınma merkezine gittiğimizde çok kapsamlı güvenlik kontrolünden geçtikten sonra barınma merkezinin sorumlu müdürünün odasında kamp ile ilgili ön bilgilendirme tarafımıza yapılarak, verilen bilgiler dâhilinde buraya ilk gelen araştırmacı olduğumuz anlaşılmıştır. Boynuyoğun kampıyla kıyaslandığında bu kampta yaşayan insanların eğitimlerinin oldukça iyi olduğu, gerek barınma merkezi müdüründen, gerekse yapılan görüşmelerden, katılımcılar aracılığı ile öğrenilmiştir.

Barınma merkezinin içinde bulunan konteynerlerde, dikkatleri çeken ilk olarak bir tuvaleti olmaması ve herkesin ortak bir tuvalet alanlarını kullanmasıdır. Diğer barınma merkezlerinde bütün koşullar sağlanmış olmasının nedeni daha iki yıl önce yapılmış olmasından dolayı oraların neden daha kapsamlı olduğuna açıklık getirmektedir. Çadır kentin, konteynerlere göre daha kötü koşullar içinde olduğu görüşmecilerin konuşmalarından anlaşılmıştır. Bu kampın özelliği ilk kurulduğu andan beri konteynerlere sahip olduğu öğrenilmiştir. Apaydın barınma merkezinin içerisinde küçük bir park bulunurken sağlık merkezi, küçük futbol sahası ve eğitim merkezine de ev sahipliğinde bulunmaktadır. Güvenlik faktörünün oldukça önemli olduğu bu kampın sokaklarının dar olduğu gözlenmiştir.

Barınma merkezinin sorumlu müdürünün yönlendirmesi dâhilinde, görüşmelerimizi gerçekleştirmek için Türkçe eğitim veren kursa gidilmiştir. Kursiyerlerin Türkiye'ye uyum sağlamak için Türkçe eğitim verildiği ön bilgilendirmede tarafımıza iletilmiştir. Kursiyer kadınların çoğunluğunun eğitilmiş olması dikkatleri çekmektedir. Gelecekleri için endişe duyan görüşmeciler kurslarda gördükleri eğitimlerle kamp dışına uyumu sağlamayı amaçlamaktadır. Kursiyer kadınların görüşmeleri sıcakkanlı bir tavırla karşıladıkları, hepsinin görüşmelere heyecanlı katılmaları, görüşmeleri eğlenceli hale getirmiştir. Zaman zaman duygusal anların yaşandığı görüşmelerde vatan özlemi ön planda yerini almaktadır. Savaşın, katılımcıların derin acılar yaşattığı görüşmelerde kendini göstermiştir. Burada yaşayan Suriyelilerin oldukça varlıklı yaşam tarzları olduğu görüşmelerden anlaşılmaktadır. Görüşmeye başlamadan önce Suriyeli kadın görüşmecinin konuşmasında tarafımıza; “ *Biz yaşıyoruz ya sağlıklıyız ve çocuklarımız kocalarımız yanımızda ya bunlar daha önemli. Benim daha önce özel şoförüm, hizmetçim, arabalarım vardı. Bunların hiçbir önemi yok ben çok mutluyum eve gidince çocuklarımın yüzü gülüyor ya her şeyi unutuyorum benim 5 çocuğum var 6. yı düşünüyorum çünkü ben çocukları çok seviyorum.*” şeklinde iletmıştır. Her şeye rağmen hayatta kalmanın önemini vurgulamıştır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin toplumda karşılaştığı ön yargılar onları derinden yaraladığı görüşmelerde dile getirmişlerdir. Buradaki görüşmeleri tamamladıktan sonra, başka bir tercüman eşliğinde kampın başka bir alanında görüşmelerimizi gerçekleştirmek için kurstan ayrıldık.

Görüşmelere büyük bir ilgi ile karşılayan katılımcılarla, görüşmeler oldukça akıcı geçtiğini söyleyebiliriz. Görüşmelerimizi kampın bir ara sokağında gerçekleşirken, görüşmelere katılan erkek bireylerin eğitilmiş oldukları, ülkelerinde oldukça saygın meslekleri ve yaşantılarının olduğunu verdikleri bilgi doğrultusunda öğrenilirken, katılımcılarda gelecek

kaygısının oldukça fazla olduğu konuşmalardan anlaşılmıştır. Temel sorun işsizlik, geçim sıkıntısı, Suriye'nin geleceği gibi temalar oluştururken Suriye'de maruz kaldıkları savaşın izlerini hala hafızalarında yoğunlukla taşıdıkları görülmektedir. Burada imkânların diğer barınma merkezlerine nazaran konfor açısından daha az olduğu hissedilmiştir. Kamp içinde iş bulamayan bireyler tarlada çalıştıklarını ifade ederek emeklerinin sömürüldüğünü vurgulamışlardır. Genellikle işsiz olduklarını söyleyen bireyler, bu konu ile ilgili yetkili birimlerde yardım beklediklerini konuşmalarında sıklıkla dile getirmişlerdir.

Göç ettikten sonra sekiz yıl geçmesinden dolayı kampa uyum sağladıkları, orada bulunduğumuz süre zarfında anlaşılma ile birlikte dışarıdaki yaşamdan bağımsız oldukları görülmüştür. Küçük bir Suriye kasabası olarak karşımıza çıkan bu kampta yaşayan insanlar, dışarı maddi yetersizlik nedeni ile çok fazla çıkmayı tercih etmediklerini, tarafımıza görüşmeler esnasında ileterek, aslında dışarıdaki hayatla ilgili temaslarının yok denecek kadar az olduğu hissettirmişlerdir. Hep pahalılıktan şikâyet eden Suriyelilerin, kampta kişi başına düşen gelir 100 lira iken, kaldıkları konteynerlarda elektrik su ücreti ödenmemektedir. Görüşmelerimizi tamamladıktan sonra Yayladağı Barınma Merkezi'ne görüşmelerimizi gerçekleştirdik.

5.4.1.3. Yayladağı barınma merkezi

Yayladağı barınma merkezi diğer kamplara nazaran kent içinde ve daha yeşil alana sahiptir. Diğer barınma merkezlerinde olduğu gibi burada da barınma merkezinin müdürü tarafından kamp ile ilgili bilgilendirildik. Kampın özelliği kampta yaşayan bireylerin Türkmen olması ve Türkçe bilmesidir. Görevli personel eşliğinde görüşmelerimizi gerçekleştirdik. Görüşmelerde Türkiye ve Türk insanına olan sevgi ve saygı vurgulanırken, Türkiye'ye minnettarlıklarını sıklıkla dile getirmişlerdir. Buradaki mültecilerin genellikle Yayladağı'na yakın Suriye'deki köylerden gelmesi çoğunluğun çiftçi olması dikkatleri çekmektedir.

Barınma merkezinin içinde genellikle bütün imkânlara sahipken dışarı çıkışlar diğer barınma merkezine nazaran daha kolay olduğu orada bulunduğumuz süre zarfında anlaşılmıştır. Görevliden edindiğimiz bilgiye göre oradaki öğrencilerin genellikle Arapçayı unuttukları ve sadece Türkçe konuştukları tarafımıza aktarmıştır, buradan yola çıkarak Türkiye ile uyumu buradaki kampın içerisinde yaşayan insanların dil faktörünün etkisi ile daha çabuk sağladığı görülmektedir. Kampta diğer kamplarda olmayan erkeklerin gittiği bir kahvehanenin varlığı bizi şaşırtırken, bu kahvehanelere çok fazla katılımın olmadığı katılımcılar ile yapılan

görüşmeler esnasında anlaşılmıştır. Burada görüşmelerimiz neşeli geçerken bazense duygusal anlar yaşanmıştır. Boş zamanı tam olarak algılayamasalar da cevapları anladıkları şekilde ifade etmeye çalışarak kendilerine özgü cevaplar vererek boş zamana farklı bir boyut kazandırmaktadır.

Boş bir alanda oturan yaklaşık 12 kadar Suriyeli erkek bireyin bulunduğu alanda görüşmeler gerçekleştirmek için yanlarına gittiğimizde, insanlar mutsuz ve düşünceli halleri vücut diline yansırken, burada çalışacak iş bulamadıkları için kendilerini kampın içinde ailelerine karşı yetersiz hissettiklerini görüşmelerde dile getirmişlerdir. Burada yaşayan Suriyeli Türkmenlere genellikle Türk vatandaşlığı verildiği için Türk devletinden gelen yardımlardan yararlanılmamaktadır. Bu durumda kendilerine bir çıkış yolu arayan Türkmenler kendilerini bir tek çiftçi olarak gördükleri için başka işleri pek tercih etmediklerini dile getirmişlerdir. Devletimiz gelir elde edebilmeleri için kampın yakınına çilek tarlası ve mantar tarlası yaptırmıştır. Kampta yaşayan Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler burada çalışarak gelir elde edebilmektedir. Ama genelde yeterli olmadığını söyleyen bireyler iş konusunda yardım beklediklerini dile getirmektedir.

6. BULGULAR

Tezin bu kısmında Hatay'da bulunan barınma merkezlerinde kalan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin boş zaman davranışlarını, yapılan görüşmelere dayanarak incelemekteyiz. Yine bu başlık altında Suriyelilerin için yaşadıkları durumun boş zaman davranışlarını nelerin etkilediği, kendi kültürleri ile yeni kültür arasındaki ne gibi benzerlik ve farklılık olduğu, savaşın etkileri keşfedilmeye çalışılmıştır. Suriyelilerin Türk kültürü ile temasları Türk kültürünün bireylerin davranışlarını nasıl etkilediği ne gibi problemlerle karşılaştıklarını görüşmeler aracılığıyla araştırılmıştır.

<i>Sayı</i>	<i>Kod</i>	<i>Yaş</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>Çocuk Sayısı</i>	<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Gelir Durumu</i>	<i>Kaldığı Barınma Merkezi</i>
1	E1	36	Evli	3	5.Sınıf	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
2	K1	45	Evli		6.Sınıf	İyi	Yayladağı Barınma Merkezi
3	E2	59	Bekâr		3. Sınıf	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
4	E3	52	Evli	4	Ön Lisans	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
5	E4	26	Bekâr		7.Sınıf	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
6	K2	47	Evli	4	6.Sınıf	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
7	K3	65	Dul	7	Okuma Bilmiyor	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
8	K4	42	Dul	5	Ortaokul	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
9	K5	50	Evli	2	Okuma Bilmiyor	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
10	K6	50	Evli	7	Okuma Bilmiyor	Kötü	Yayladağı Barınma Merkezi
11	E11	52	Evli	6	Askeri Okul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
12	E12	27	Bekâr		Askeri Okul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
13	E13	29	Evli	2	Ön Lisans Yarıda Bırakmış	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
14	E14	50	Evli	5	Üniversite	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
15	K9	37	Bekâr		Lise	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
16	E15	53	Evli	4	Askeri Okul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
17	K10	42	Evli	7	9. Sınıf	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
18	K11	46	Evli	5	Üniversite	İyi	Apaydın Barınma Merkezi
19	E16	47	Evli	5	Lise	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
20	E17	30	Evli	3	Ön Lisans	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
21	E18	53	Evli	3	Askeri Okul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
22	E19	62	Evli	14	Master	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
23	E20	56	Evli	3	Doktora	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
24	E21	52	Evli	8	Ortaokul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
25	K12	43	Evli	2	Ön Lisans	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
22	E19	62	Evli	14	Master	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
23	E20	56	Evli	3	Doktora	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
24	E21	52	Evli	8	Ortaokul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
25	K12	43	Evli	2	Ön Lisans	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
22	E19	62	Evli	14	Master	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
23	E20	56	Evli	3	Doktora	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
24	E21	52	Evli	8	Ortaokul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
25	K12	43	Evli	2	Ön Lisans	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
26	E22	52	Evli	5	Askeri Okul	Normal	Apaydın Barınma Merkezi

<i>Sayı</i>	<i>Kod</i>	<i>Yaş</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>Çocuk Sayısı</i>	<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Gelir Durumu</i>	<i>Kaldığı Barınma Merkezi</i>
27	K13	32	Evli	4	Lise	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
28	K14	46	Evli	4	Lise	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
29	E23	30	Evli	3	Askeri Okul	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
30	E24	47	Evli	5	Siyaset Bilimi	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
31	K15	23	Evli	2	10. Sınıf	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
32	K16	30	Evli	3	9. Sınıf	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
33	E25	50	Evli	4	Askeri Okul	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
34	E26	29	Evli	1	Askeri Okul	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
35	K17	33	Evli	4	Lise	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
36	K18	36	Evli	5	Üniversite	Normal	Apaydın Barınma Merkezi
37	K19	45	Evli	5	Lise	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
38	K20	18	Bekâr		Öğrenci	Kötü	Apaydın Barınma Merkezi
39	K26	35	Evli	4	Lise	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
40	E30	39	Evli	6	9. Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
41	E31	38	Evli	2	Ortaokul	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
42	K27	44	Evli	3	Lise	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
43	E32	41	Evli	3	Lise	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
44	E33	28	Evli	3	9. Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
45	E34	43	Evli	4	9.Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
46	E35	45	Evli	5	11. Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
47	K28	39	Dul	3	Lisans	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
48	K29	26	Evli	4	8.Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
49	K30	30	Evli	3	9.Sınıf	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
50	K31	53	Bekâr	Yok	9.Sınıf	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
51	K32	43	Evli	4	Lise	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi
52	K33	38	Evli	5	9.Sınıf	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
53	K34	34	Evli	5	9. Sınıf	Kötü	Boynuyoğun Barınma Merkezi
54	E36	45	Evli	5	Lise	Normal	Boynuyoğun Barınma Merkezi

Tablo 6.1. Barınma Merkezlerinde Kalan Suriyelilerin Demografik Bilgileri

Araştırmamızın bu bölümünde görüşmecilerle yapılan görüşmelerin araştırma amacına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada yer alan soruların yanıtlarına yönelik betimlemeler aşağıda yer almaktadır. Bulgular, görüşmelerden elde edilen ifadelerin doğrudan alıntılanması ve alıntıların ait olduğu kodlama ile verilmiştir.

6.1. Suriyelilerde Algılanan Gelir Düzeyi

Araştırmanın ilk sorusundan elde edilen bulgulara göre Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin gelir algısı gelirin yetersiz ve normal şeklinde iki kategoriden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 54 katılımcıdan 35'i gelirin yetersiz olduğu vurgularken, 19'u normal olduğunu söylemiştir. Araştırmanın bu sorusuna ilişkin kodlama ve ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Gelir fonksiyonunun iki temada işlemek mümkündür. Bunlara yetersiz ve normal şeklindedir.

N=(54)		
<i>Cinsiyet</i>	<i>Yetersiz</i>	<i>Normal</i>
<i>Kadın</i>	19	8
<i>Erkek</i>	16	11
<i>Toplam</i>	35	19

Tablo 6.2. Cinsiyet Dağılımına Göre Gelir Düzeyi

6.1.1. Yetersiz Gelir Düzeyi

Yaşamının vazgeçilmez bir kaynağı olan gelirin Suriyeliler için önemi verdikleri cevaplara yansımıştır.

E1: *Yetmiyor. Her bir şey pahalı ayda 3-5 gün çalışıyorsak güzel günlük 60 liraya çalışıyorum.*

E2: *Yetmiyor. Ne bileyim, yaşlı anneme bakıyorum. İş yok güç yok ayaklarım sakat benim.*

E3: *Yetmiyor. İş yok burada küçük bir yerleşim yeri olduğu için iş imkânı az. Türk vatandaşı olduğumuz için (Türk vatandaşlığına alınmış, ama barınma merkezinde kalıyor) kartımıza para yüklenmiyor. Fırsat olduğunda tarıma gidiyoruz.*

E4: *Yetmiyor. Burada kuaförlük yapıyorum ama yetmiyor. Gelirim az.*

K2: *Yetmiyor. Çalışmıyorlar, iş yok. Kartımıza para yatmıyor Türk vatandaşı olduğumuz için, tarlada çalıştığımız halde paramızı vermediler. Zor geçiniyoruz. Eşim çok çalışıyor ama paramızı vermediler.*

K3: *Sana ne desem yalan olur, yetmiyor. 13 tane şehit çocuğu var. Çocukların hepsi küçük. Benim 3 çocuğum şehit oldu, birde damadım. Türk vatandaşlığı aldığım için kartımıza yatırılan para kesildi. Torunlarıma kişi başına 100 lira veriyorlar aylık.*

K4: *Vallahi zor yetiyor, çocuklarım alıyor. Hiçbir gelir kalmadı. Hiçbir yerden gelir kalmadı. Türk vatandaşı olduğumuz için bize verilen kartlar verilmiyor.*

K5: *Vallahi yetmiyor. Kocam işlediğinde oluyor. Suriye'deki paramız olmuyor. Burada kocam maaş almıyor.*

K6: *Yetmiyor. Eşim çalışmıyor, kocamın beli kırılıyor. Elhamdulillah tarlaya gidiyorum, çalışıyorum yiyok.*

E11: *Yetmiyor. Biz 6 kişiyiz 1 ayda 6 kişiye toplamda 600 lira veriyor mesela ben Bim'e gittim her şey pahalı.*

E12: *Bana yetmiyor. Ben bazen dışarıda çalışıyorum ama yetmiyor. Tarlada çalıştım. Bir günde 35 lira aldım.*

E13: *Bana yetmiyor. Yani ekmek fiyatına bile yetmiyor, dolar yükseldi her şey pahalı.*

E14: *Kesinlikle hayır. Bazen vali geliyor onlarla görüşme yapıyoruz. Şimdi ekonomik durum çok kötü 100 dolar 600 lira bize yetmiyor. Dolar karşısında bize verilen paralar çok azaldı.*

K9: *İyi bulmuyorum.*

E15: *Yetmiyor. Bize az maaş veriyorlar. Türkiye'de her şey pahalı mesela ben çocuğumu üniversiteye göndereceğim maaşım yok. Bazen yazın 1 ay çalışıyorum.*

K10: Kartımız var. Eşim çalışmıyor. Büyük çocuğum çalışma izni olmadığı için çalışmıyor. Evde kimse çalışmıyor oğlum 24 yaşında çalışmıyor çünkü izinleri yok. Tarlaya çok az gittiler ama para kazanamadılar. Eşim gitmedi sırtı ağrıyor.

E16: Hayır. Suriyeliyim. Çok yorgunuz iş arıyoruz bulamıyoruz. Burada tarımda çalıştığın zaman para vermiyorlar.

E17: Hayır iş bulamadım. Burada sadece verilen kartlarla geçiniyorum.

E18: Yeterli değil. Şimdi bizi çocuklara 100 lira veriyor bize 100 lira veriyor. Ekonomi çok kötü dolar çıktı.

E19: Hiç yetmiyor. Kişi başı 100 lira verdikleri için buradaki gelir yetmiyor. Evde kimse çalışmıyor. Evde 4 tane engelli var. Devlet bu engellilere yardım etmiyor. Engelli bezi veriyorlardı, şimdi bir şey vermiyor.

E21: Hayır. Bize 100 lira veriyor. Bir tane su bile pahalı. İki çocuğum engelli.

K12: Yetersiz, yetmiyor. Oğlum üniversiteye gideceği için kursa gidiyor. Oğlumun çalışmasını istiyorum ama çalışmıyor. Eşime çalışma izni verilmediği için çalışmıyor.

K13: Çalıştığı zaman eşim para var ama çalışmadığı zaman paramız olmuyor. Hayat pahalı.

K14: Eşim şehit olduğu için bana yardım geliyor. Zor geçiniyorum.

E23: Yeterli değil. Her şey pahalı olduğu için az maaş veriyorlar. Bir ayda bir kişiye 100 lira veriyorlar.

K15: Sadece kartımız var yetmiyor. Zor geçiniyoruz. Eşim bazen Suriye'de çalışıyor. Ama bazen yetmiyor.

K16: Yetmiyor. Sadece ekmeğe yeter. Her şey çok pahalı oldu. Eşim çalışmıyor. Kart yetmiyor. İstanbul'a çıkıyordu artık çalışma izni alamıyor. Artık dışarı çıkmak çok zor. Tarlada çalışıyorlar. 40 lira günlük alıyor.

K19: Hayır yetmiyor eşim çalışmıyor bazen çok az tarlaya gidiyor. Kocam savaşta yaralandığı için bacağında sakatlık oluştu. Sakatlık maaşı alamıyoruz.

K20: Hayır, yetmiyor. Sadece kartımız var 6 kardeşiz ve aileme verilen karttaki para yetmiyor.

K26: Çok yeterli bulmuyorum.

K27: Beğenmiyorum, gelirim yeterli değil.

E32: Hayır. Genellikle yetmiyor. Genellik her şey pahalı olduğu için.

K31: Hayır yeterli bulmuyorum.

K33: Yeterli bulmuyorum. Devletten aldığım para ve halı kursundan yaptıklarımız halı ve bebek örgüleri ile gelirlerimi karşılıyorum.

K34: Hayır yeterli bulmuyorum.

6.1.2. Normal Gelir Düzeyi

K1: Elhamdulillah. Ben çilek toplamaya gidiyorum. Yetiyor.

K11: Kesinlikle bize yetmiyor. Öğretmen olduğum için maddi durumun daha iyi diyebilirim.

E20: Normal eşim çalışıyor.

E22: Hayır yetmiyor. Ama eşim çalıştığı için maddi durumun daha iyi.

E24: Yetmiyor çünkü fiyatları çok pahalı bana biraz çalıştığım için dükkânım yardım ediyor.

E25: Hiç bana yetmiyor. Benim maddi durumum kötü olduğu için ben bu bakkalı açtım şuanda durumum iyi.

E26: Yetmiyor. Biz ayda 300 lira alıyoruz benim dükkân olmasıydı nasıl geçinirdik bilmiyorum.

K17: Elhamdülillah.

K18: Kampta olduğum için gelirim yeterli burada öğretmen olarak çalışıyorum.

E30: Normal.

E31: Normal.

E33: İyi, güzel.

E34: Yeterince, kendimi geçindirecek kadar.

E35: Ne çok, ne az.

K28: Vallahi her gün için elhamdülillah.

K29: Elhamdülillah.

K30: Normal buluyorum.

K32: Normal buluyorum.

E36: Elhamdülillah.

6.2. Suriyelilerin Meslek Durumu

Araştırmanın bulgularına göre Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin göç etmeden önce ve göç ettikten sonra genellikle meslek değişimine uğramışlardır. Savaştan önce Suriye'deki yaşantılarının ve savaşın getirisi olan göç sonrası yaşantılarında meydana gelen şartların neticesinde mesleki hayatlarını etkileyebileceğini düşündüğümüz için Suriyelilere “Göç etmeden önceki sahip olduğunuz meslek neydi? Şuan hangi işle uğraşıyorsunuz?” şeklinde soru sorduk. Suriyelilerin meslek gruplarını alt başlıklar halinde 7 Kategori altında ele alınmıştır.

<i>Sayı</i>	<i>Kodu</i>	<i>Göç Etmeden Önceki Mesleği</i>	<i>Göç Ettikten Sonraki Mesleği</i>
<i>Çiftçi</i>			
1	E1	Çiftçi	Çiftçi
2	K1	Çiftçi	Çiftçi
3	E2	Çiftçi	İşsiz
4	K5	Çiftçi	Ev hanımı
5	K6	Çiftçi	Ev hanımı
<i>Ev Hanımı</i>			
6	K2	Ev hanımı	Ev hanımı
7	K4	Ev hanımı	Ev hanımı
8	K9	Ev hanımı	İşsiz
9	K10	Ev hanımı	Ev hanımı
10	K13	Ev hanımı	Ev hanımı
11	K14	Ev hanımı	Ev hanımı
12	K15	Ev hanımı	Ev hanımı
13	K16	Ev hanımı	Ev hanımı
14	K19	Ev hanımı	Ev hanımı
15	K26	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
16	K27	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
17	K29	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
18	K30	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
19	K32	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
20	K33	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
21	K34	Ev hanımı	Kursta çalışıyor
<i>Kamu Personeli</i>			
22	E3	Ormancı Şefi	Elektrikçi
23	E11	Subay	İşsiz
24	E12	Subay	İşsiz
25	E14	Tuğgeneral	İşsiz
26	E15	Subay	İşsiz
27	E18	Albay	İşsiz
28	E19	Albay	İşsiz
29	E22	Subay	Sabun yapıp satıyor
30	E23	Subay	İşsiz
31	E24	Subay	Esnaf
32	E25	Subay	Esnaf
33	E26	Subay	Esnaf
34	E16	Muhtar	İşsiz
35	E20	Öğretim Üyesi	İşsiz
36	K11	Öğretmen	Öğretmen
37	K17	Memur	Ev hanımı
38	K12	Öğretmen	Tercüman
39	K18	Öğretmen	Öğretmen
40	K28	Öğretmen	Öğretmen
<i>Esnaf</i>			
41	K3	Esnaf	Esnaf
42	E21	Esnaf	İşsiz
43	E35	Esnaf	Esnaf
44	E4	Esnaf	Esnaf
45	E32	Esnaf	Garson
46	E34	Esnaf	Esnaf
47	E30	Esnaf	Esnaf
48	E31	Esnaf	Esnaf
49	K31	Esnaf	Esnaf
<i>Öğrenci</i>			
50	E13	Öğrenci	İşsiz
51	E17	Öğrenci	İşsiz
52	K20	Öğrenci	Öğrenci

Sayı	Kodu	Göç Etmeden Önceki Mesleği	Göç Ettikten Sonraki Mesleği
İnşaat sektörü			
53	E33	İnşaat	Esnaf
Fabrika Sorumlusu			
54	E36	Fabrika sorumlusu	Esnaf

Tablo 6.3. Suriyelilerin Suriye ve Türkiye'deki Meslek Grupları

6.2.1. Çiftçi

E1: Suriye'deyken çiftçiydim. Şuanda tarlada iş çıkarsa oralarda çalışıyorum.

K1: Tarlada çalışırdım. Tarlada çalışıyorum.

E2: Çalışmıyordum sakat olduğum için babam çiftçilik yapardı rahmetlik, işsizim avarayım.

K5: Çiftçiyim, ev hanımıyım.

K6: Çiftçiydim, şu an ev hanımlığı yapıyorum.

6.2.2. Ev Hanımı

K2: Ev hanımıydım. Burada da ev hanımıyım.

K4: Ev hanımıyım şuanda da ev hanımıyım.

K9: Ev hanımıydım. Medresede talebelik yapıyordum ayrıca çiftçilikle uğraşıyordum. Burada Türkçe öğrenmek için eğitim alıyorum. Ayrıca dikiş kursuna gidiyorum.

K10: Ev hanımıydım hala ev hanımıyım.

K13: Göç etmeden önce ev hanımıydım. Burada da ev hanımıyım.

K14: Ev hanımıydım burada da ev hanımıyım.

K15: Ev hanımıydım burada da ev hanımıyım.

K16: Ev hanımıydım hala ev hanımıyım.

K19: Ev hanımıydım burada da ev hanımıyım.

K26: Ev hanımıyım şuanda da halı dokuma kursunda yaptığımız çalışmalarını satarak geçimimizi sürdürüyorum.

K27: Önceden ev hanımıydım. Burada evin gelirine katkıda bulunmuyorum.

K29: Ev hanımıydım. Burada ilk defa çalışmaya başladım. Burada ki halıcılık kursuna geldim. İlk defa burada öğrendim.

K30: Ev hanımı, halı dokum kursunda yaptığımız el işlerini satıyoruz.

K32: Ev hanımı, halı atölyesinde halı ve örgü işleri ile uğraşıyorum.

K33: Ev hanımı, burada halı kursunda sipariş üzerine çalışıyorum.

K34: Ev hanımıydım ama evde örgü örüyordum. Burada da aynı işi yapıyorum.

6.2.3. Kamu Personeli

E3: Ormancı şefiydim. Burada işsizim ara sıra elektrik işiyle uğraşıyorum.

E11: Subaydım, işsizim. Geçen yıl İzmir'e, Kayseri'ye çalışmaya gittim ama başaramadım. 3 ay sonra geri döndüm.

E12: Subaydım, işsizim.

E14: Tuğgeneraldim, işsizim. (devlet memuru).

E15: Subaydım, işsizim. 1 hafta tarlada çalıştım iş çok zor yapamadım. Bir günde 30 lira veriyorlar.

E18: Albaydım şimdi işsizim.

E19: Albaydım, işsizim. Hiçbir yerde çalışmadım. Ben çalışmak istiyorum ama bulamıyorum.

E22: Subaydım. Burada hobi olarak yaptığım sabunları satıyorum.

E23: Subaydım, işsizim. Tarıma gittim ama şimdi gitmiyorum çalışma süresi çok bize az para veriyorlar. İş saati çok uzun.

E24: Subaydım, kasabım.

E25: Subaydım, Esnafım.

E26: Subaydım, esnafım.

E16: Muhtardım şimdi işsizim.

E20: Üniversitede elektronik mühendisliğinde yardımcı doçenttim. İşsizim.

K17: Suriye'de memur olarak çalışıyorum. Burada ev hanımıyım.

K12: İngilizce öğretmeniydim burada da tercümanlık yapıyorum.

K18: Suriye'de sınıf öğretmeniydim ve burada da aynı mesleği yapma imkânı buldum. Sınıf öğretmenliği yapıyorum.

K28: Suriye'de öğretmenlik yapıyorum. Burada Arapça öğretmenliği yapıyorum. Yetimlerle ilgileniyorum.

6.2.4. Esnaf

K3: Ben dükkân sahibiydim esnaflık yaptım. Şuanda burada gördüğün küçük bir dükkân var başka gelirim yok.

E21: Önceden çiftçiydim. Dükkân sahibiydim. Manavcılık yapıyordum. Şimdi işsizim.

E35: Suriye'de pazarcılık, Türkiye'de kampta tuhafıye.

E4: Suriye'deyken erkek kuaförüydüm, burada da erkek kuaförüyüm.

E32: Fırındaydım orada çalışıyordum. Burada garsonluk yapıyorum.

E34: Suriye'de ve Türkiye'de terzi.

E30: Tatlı sektöründe çalışıyordum ve hala devam ediyorum.

E31: Telefon teknik servisiydim burada da aynı işe devam ediyorum.

K31: Suriye’de yün makinasıyla çalışıyordum. Sipariş üzerine çalışıyordum. Burada da halıcılık kursunda çalışıyorum, öğreniyorum.

6.2.5. Öğrenci

E13: Suriye’deyken öğrenciydim, şimdi işsizim. Bazen tarlada çalışıyorum.

E17: Öğrenciydim, küçük bir kütüphane sahibiydim. Şimdi işsizim.

K20: Öğrenciydim burada da öğrenciyim. Hemşire olmayı çok istiyorum. İngilizce öğretmeniydim burada da İngilizce öğretmeniyim.

6.2.6. İnşaat

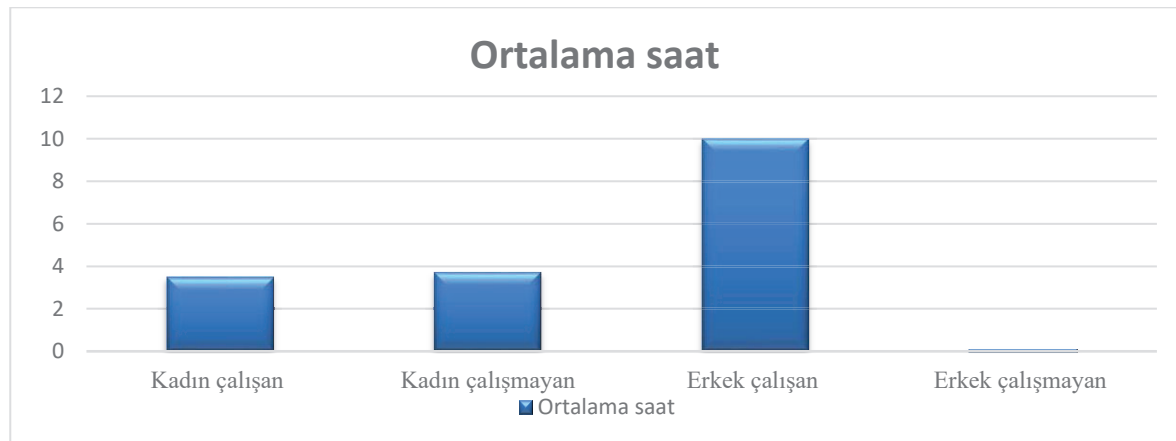
E33: Suriye’de duvar ustası, Türkiye’de kampta züccaciye.

6.2.7. Fabrika Sorumlusu

E36: Göç etmeden önce fabrikada sorumluydum durumum çok iyiydi, fabrikaya bomba atılır. Burada barınma merkezinde dükkânların sorumlusuyum, yaklaşık 10 tane dükkânın.

6.3. Suriyelilerin Günlük İşe Ayrılan Süresi

Katılımcıların Türkiye’ye göç ettikten sonra yaşantılarında birçok değişiklik olmuştur. Türkiye’deki çalışma sürelerini anlayabilmek adına kendilerine “Günde zorunlu olarak çalışmanıza (işinize) ayırdığınız süre ne kadardır?” sorusu yöneltilmiştir. Suriyelilerin Türkiye’de içinde buldukları koşulların sonucunda kadın çalışan ve kadın çalışmayan bunun yanında erkek çalışan ve erkek çalışmayan grupların bulunduğu kodlardan oluşmaktadır.

Grafik 6.1. Suriyelilerin Çalışmaya Ayırdıkları Süreler

Bu kapsamda çalışmayan kadınlar evde yaptıkları işleri çalışma kapsamına almış bu doğrultuda cevaplar verilmiştir. Çocuk sayılarının fazla olması ve onlara ayrılan sürelerin çalışmayla bağdaştırdıkları anlaşılmıştır. Erkek çalışanlar kamp içinde esnaflık yapanlar ve tarlada çalışanlar sürelerinin çok fazla olduğunu belirterek öğretmenlik yapan bireyler ise çalışmaya ayırdıkları sürenin çalışan erkeklere nazaran daha az olduğunu söylemiştir.

6.3.1. Kadın Çalışan

K1: 4-5 saat ortalama çalışıyorum.

K3: Burada küçük bir dükkân açtım ama ayağымda sıkıntı olduğu için yürüyemiyorum. Komşularım satışlarımda yardımcı oluyor.

K6: Ev işi 1 saat sürüyor, tarlaya gittiğimde 6 saat sürüyor.

K11: 4 saat

K18: 4-5 saat.

K26: 2 veya 3 saat.

K28: 6-7 saat ayırırım.

K29: 1 saat çalışıyorum.

K30: 5-6 saat.

K31: 4-5 saat.

K32: 4 ve 5 saat olarak çalışıyorum.

K33: Hafta içi 2-3 saat gelip evde ortalama günde 3-4 saat örgü işiyle uğraşıyorum.

K34: 4 saat ayırıyorum.

6.3.2. Kadın Çalışmayan

K2: 2 saat.

K4: Burada vallahı 3 saat.

K5: Ev işleri 1-2 saatimi alıyor.

K9: 7 saat.

K10: Ev işlerim toplamda 2 saat alıyor. Boş zamanım çok var.

K12: 4-5 saat.

K13: Ev işlerine ayırdığım süre 7/24 ayırıyorum.

K14: Çalışmadığım için genellikle evde ev işlerine ayırdığım zaman dilimi 4-5 saat.

K15: 7 saat ev işleri çocuklarla ilgileniyorum.

K16: Ev işine ve çocuklarıma zaman ayırıyorum. Sadece konteynerde kalıyorum. Günlük 4-5 saat zaman ayırıyorum.

K17: Ortalama 10 saat ayırıyorum.

K19: 3 saat kadar ayırırım.

K20: 4-5 saat.

K27: 2 saat.

6.3.3. Erkek Çalışan

E1: 9-10 tarlaya gittiğim zaman çalışıyorum.

E4: 10 saat.

E13: 10 saat 11 saat aralığında tarlada çalışıyorum. İş olduğu zamanlarda kampta kaldığım süre zarfında işsizim.

E22: 5 saat arada çalışıyorum ama her gün değil.

E24: 10 saat.

E25: 16 saat çalışıyorum.

E26: Normal saatlerinde 10 saat ama ramazanda 2-3 saat çalışıyorum.

E30: 15 saat.

E31: 10 saat.

E32: 15 saat çalışıyorum.

E33: 12 saat.

E34: 10 saat.

E35: 8 saat.

E36: 12 saat.

6.3.4. Erkek Çalışmayan

E2: Çalışmıyorum.

E3: İşsiz olduğum için zaman ayırmam çok az oluyor. İş olduğu zaman ben burada TOKİ'de çalıştım 10.000 paramı yediler.

E11: Çalışmıyorum.

E12: Çalışmıyorum.

E14: Çalışmıyorum.

E15: Çalışmadığım için süre ayırmıyorum.

E16: Çalışmaya ayrılan bir süre yoktur.

E17: İşim yok.

E18: Hayır işim olmadığı için bir süre yok ama iş bulursam çalışacağım.

E19: Çalışmıyorum. Evdeki 4 tane çocuğum engelli onların bakımlarında yardımcı oluyorum.

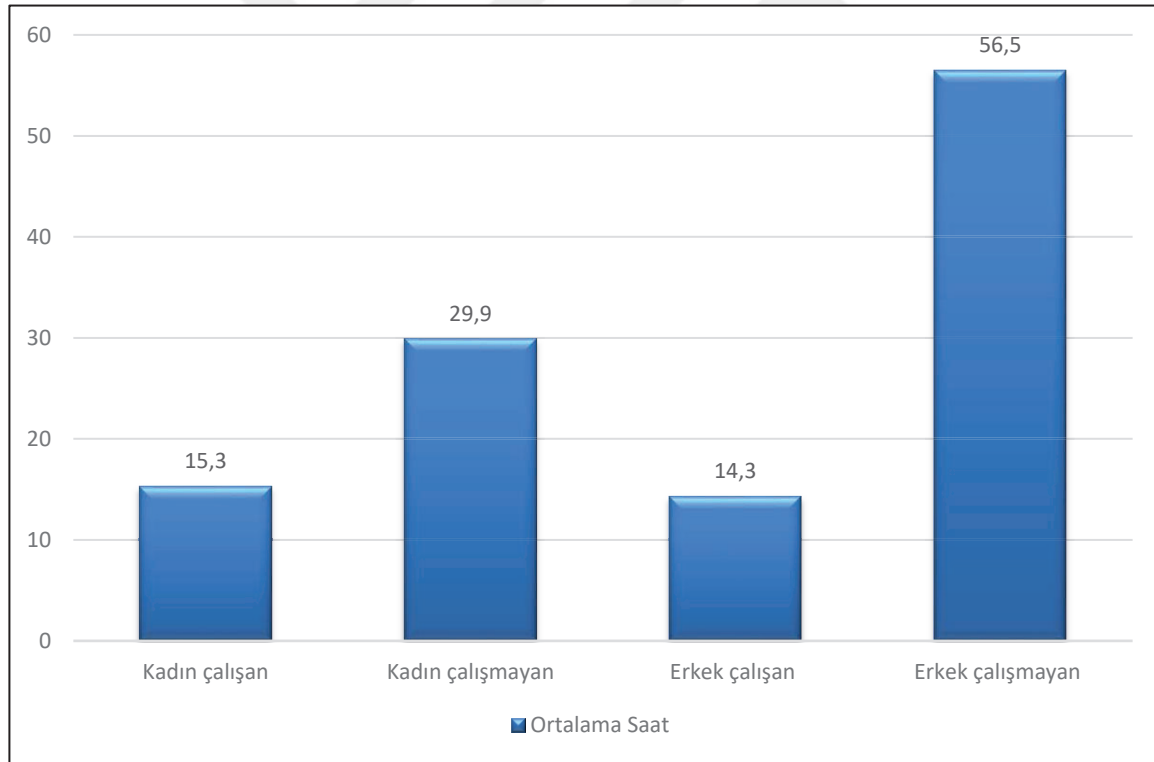
E20: İşsizim işe ayırdığım bir vakit yok.

E21: Çalışmıyorum.

E23: Çalışmıyorum.

6.4. Suriyelilerin Haftalık Boş Zaman Süresi

Türkiye'ye yerleşen Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin buradaki kendilerine ait zaman dilimini haftada boş zaman sürelerini öğrenmek için “*haftada zorunlu ihtiyaçlarınızdan arta kalan boş zaman süreniz ne kadardır?*” sorusunu sorduk. Kampta yaşamaları sonucu ve Türkçe dilini bilmeyen Suriyelilerin kamp içinde iş bulanlar dışında önemli bir şekilde boş zaman süresine sahip oldukları görülmektedir. Sorunun cevaplarını 4 başlık altında topladık. Kadın çalışan, kadın çalışmayan, erkek çalışan, erkek çalışmayan şeklinde gruplara kodlar yardımıyla oluşmaktadır.

Grafik 6.2. Suriyelilerin Haftalık Ortalama Boş Zaman Süreleri

6.4.1. Kadın Çalışan

K1: 21 saat.

K3: 70 saat. Yürüyemiyorum hep oturup yatmak zorundayım. Elhamdülillah, benim gördüğüm günleri Allah bilir. Benim en büyük oğlum Suriye’de şehit oldu. Ben çocuklarımla iftihar ederim. Cümle alemin çocuklarını korusun Allahlım elhamdülillah.

K6: 49 saat kalıyor.

K11: 14 saat.

K18: 5 çocuk olduğu için hiç vaktim yok.

K26: 7 veya 8 saat.

K28: 21 saat boş zamanım kalıyor.

K29: Hiç vaktim yok. 4 çocuğum var. Birisi 5 yaşında, diğeri 3,5, diğeri 2,5, 3 aylık çocuğum var. Hiç vaktim kalmıyor.

K30: 5 saat.

K31: Benim boş vaktim çok fazla. Evli olmadığım için 15 saat boş zamanım kalıyor.

K32: Her gün 1 saat, haftada 7 saat.

K33: Ortalama 15 saat.

K34: 7 saat ayırabiliyorum.

6.4.2. Kadın Çalışmayan

K2: 49 saat.

K4: 42 saat.

K5: 70 saat ortalama boş vaktim kalıyor.

K9: 48 saat.

K10: Boş zamanım çok fazla çocuklarım büyük olduğu için Türkçe kursu ve dikiş kursuna geliyorum.

K12: 21 saat.

K13: 5-7 saat aralığında zamanım oluyor.

K14: 28 saat ortalama zamanım oluyor.

K15: Aslında çok boş zamanım var 2 saat Türkçe kursu, dikimhaneye 2 saat gidiyorum.

K16: 49 saat zamanım var. Kahve içiyorum küçük ev var 1 saat ev işine yetiyor. Vaktim hep boşa gidiyor. Çalışma olsa hep çalışırdım.

K17: Çocuklarım küçük olduğu için ortalama 24 saat.

K19: Kendime ortalama 42 saat.

K20: Ortalama 35 saat.

K27: Çok fazla boş vaktim yok ama 4-5 saat kadar boş vaktim oluyor.

6.4.3. Erkek Çalışan

E1: 40 saat boş zamanım oluyor.

E4: 14 saat.

E13: Tarlaya gidersem günde 1 saat boşluğum var ama tarla yoksa günde 10 saat var. Bu da bana haftada 70 saat ediyor.

E22: 70 saat.

E24:14 saat.

E25: Boş vaktim yok olmuyor.

E26: 7 saat.

E30: Yok sayılacak kadar az.

E31: 20 saat.

E32: Maalesef hiç boş zamanım kalmıyor. İzinli günüm olmadığı için boş zamanım olmuyor.

E33: İşten sonra eve gidip yatıyorum. Her gün işteyim, boş vaktim yok.

E34: 20 saat ortalama boş kalıyorum.

E35: 20 saat.

E36: Maalesef boş zamanım yok her gün çalışıyorum.

6.4.4. Erkek Çalışmayan

E2: 70 saat

E3: İşe bağlı son 3 ayda toplamda 10 gün çalıştım. 8-9 saat çalıştığım zamanlarda işe ayırırım.

E11: 70 saat.

E12:70 saat.

E14: 70 saat.

E15: Bir günde 10 saat hatada 70 saat boş zamana sahibim.

E16: Bütün hafta boş zaman var.

E17: Genellikle bütün hafta 35 saat, fizyolojik ihtiyaçlarımdan arta kalan zaman kalıyor.

E18: Şimdi kendime özel bir program yapıyorum. Boş zamanım çok 42 saat boş zamanım var.

E19: Burada geçirdiğimiz bütün gün boş zaman toplamda 42 saat.

E20: 56 saat.

E21: 70 saat boş zamanım kalıyor. Evdeki engelli çocuklarıma yardımcı oluyorum.

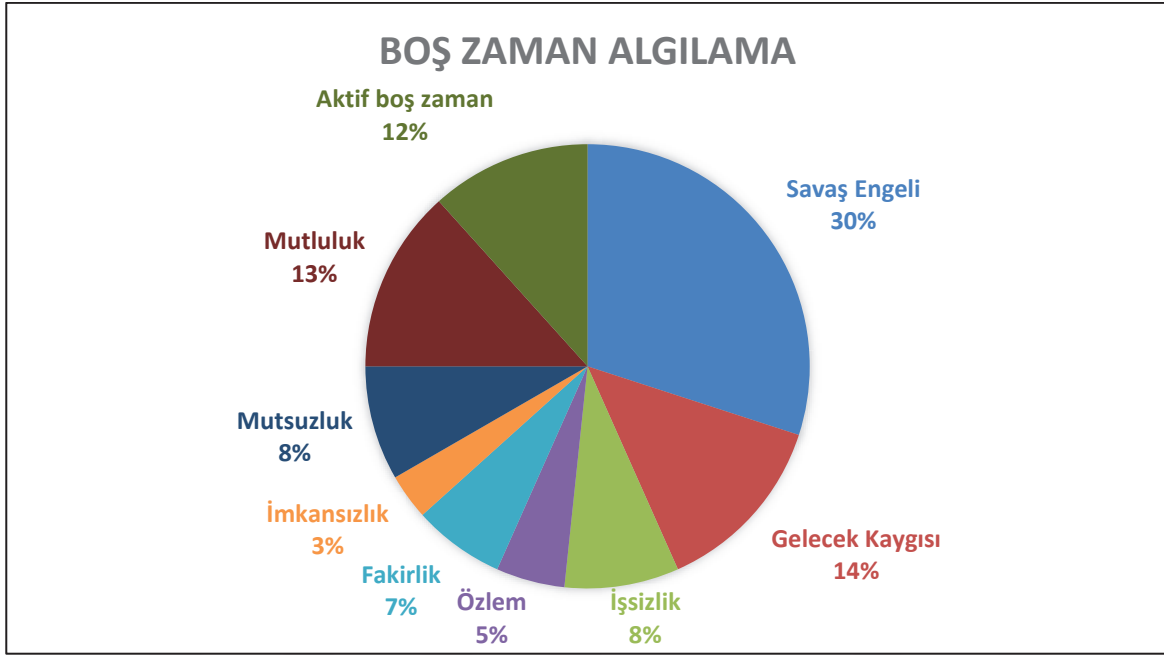
E23: 70 saat.

6.5. Suriyelilerin Boş Zaman Kavramı Algısı

Katılımcıların göç yolunda her defasında yaşanan kaygı ve yeni yerleşim yerinde önem bakımından ilk sırada yer alan güvenlik arayışı göz önünde bulundurularak boş zamanın

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerdeki algısını anlamak için kendilerine “Boş zaman kavramı sizin için ne ifade ediyor?” sorusunu yönelttik. Yaşadıkları hayat normal olmadığı için genellikle karamsar cevap veren katılımcılar boş zamanı işsizlikle, savaşla, vatan özlemi, gelecek kaygısı, fakirlik ile ilişkilendirerek cevaplar veren Suriyelilerin cevapları aşağıda yer almıştır.

Grafik 6.3. Suriyelilerin Boş Zamanı Algılama Şekli

6.5.1. Savaş

K5: Suriye'yi düşünüyorum. Burada kocama yemek hazırlarım... Oğlumla eşime yemek hazırlarım. Valla benim başka işim yok. Sıkıntım çok annemi uçaktan bomba vurdu öldü. Kardeşim askerde Şam'da kayboldu.

E11: Tek derdim var Suriye, Suriye'nin geleceğini düşünüyorum. Suriye ne zaman döneceğim,

E13: Suriye'nin durumunu düşünüyorum. Annem, babam Suriye'de olduğu için hep onları düşünüyorum çok mutsuzum annem Suriye'de vefat etti ben onun cenazesine bile katılamadım.

K10: Kur'an okuyorum. Kahve içiyorum Suriye'deki ailemle görüşüyorum. Şimdi savaş çok var ailemle konuşmam lazım.

E17: Suriye'deki durumu düşünüyorum...

E19: Hiçbir şey düşünmüyorum. Ben kampta yaşıyorum. Sadece Suriye 'ki savaşı düşünüyorum.

E21: Sadece Suriye'nin durumunu düşünüyorum. 3 çocuğum orada onları düşünüyorum. Çok korkuyoruz, her gün bomba atıyorlar. Komşularımın evine bomba atıldı hepsi yıkıldı.

K14: Boş zamanımı genellikle eşim öldü, kızım öldü onları hatırlayıp üzüliyorum. Onların ölümlerine şahit oldum bu beni çok yaraladı. Bombaları ile uçaklar bizi vurdu. Biz her şeyimizi bırakıp geldik. Hiçbir şeyimiz kalmadı. Burada bir iş imkânı olsa gitmek isterdim.

E24: Suriye'nin durumunu takip ediyorum. Kesinlikle mutlu değilim.

K15: Üzgünüm düşünüyorum. Babam öldü savaşta onu görmedim. Burada tek başımayım annem kardeşim Suriye'deler gelemeler buraya.

K17: Mutsuzum. Eşim Suriye'ye gidip çalışıyor. Eşim orada organize işinde çalışıyor. Eşim orada yardım dağıtıyor. Onu düşünüyorum başına bir şey gelecek diye endişeleniyorum. Aslında boş vaktimiz var ama kamplarda yaşadığımız için hiçbir şey yok.

K19: Gelecekte neler olacak. Çocuklarım, annem ve babam Suriye'de kaldı onları çok özliyorum. Bir daha görebilecek miyim diye düşünüyorum. Savaşta akrabalarımı kaybettim. Uçaklardan bombalar yağdı, köyden köye göç ettik. Oralarda mahsur kaldık. Koştuk tarlada yattık yiyecek yok su yok.

K20: Genellikle mutsuzum Suriye'deyken anneannemi uçaktan düşen bomba sonucu öldü. Gözlerimle bu olayı gördüm. Kendi kendime o anı düşünüyorum.

K34: İnternette geziyorum, kardeşlerimle konuşuyorum, annemle görüşüyorum, ben burada mutlu olmuyorum.

E36: Suriye'yi düşünüyorum. Evimi, fabrikayı düşünüyorum.

K32: Ailemin nüfusu çok fazla olduğu için açıkçası boş zamanım çok yok. Ama genellikle ailemi düşünürüm. Akrabalarımı savaşta kaybettiğim için onları düşünürüm.

K33: 5 tane çocuğum olduğu için onlarla ilgileniyorum. Açıkçası çok boş zamanım yok. Boş vaktimde Suriye ile alakalı acılarım aklıma geliyor. O zaman üzüliyorum. Kardeşimi kaybettim.

K27: Ben oturuyorum nasıl böyle bir şey oldu. Buraya neden geldik bir kısmet bir imtihan.

6.5.2. Gelecek Kaygısı

K3: Elhamdülillah. Ne kadar olsa burada biz misafiriz. Ne kadar olsa sıkılırık. Valla çıksak nere gitcek bilmiyorum biz çadırda oturmaya alıştık. Biz burda tetikteyiz biz çıksak nere gitcek bilmiriz.

K4: Vallahi ifade eden bir şey yok her şeyimizden olduk. Allahtan kötü yerlere gitmesin çocuklarım başlarına iş gelmesin ben başka şey istemem.

K5: ...Orada hep çalışırdım. Ama burada nereye gitcek.

K6: Yatıyoruz. Yemeği düşünüyom, çocuklarımı düşünüyorum.

K12: Mesela kitap okuyorum aslında boş zamanım yok gibi ama boş zamanım olunca kitap okuyorum. Bazen saatlerce düşünüyorum. Suriye'den buraya geldik yeni bir hayata başlıyordum. Neler olacak. Eşim Suriye'deyken askerdi tarlaya gitti. Birkaç kere ama sonra gitmedi şuanda konteynerde oturuyor.

E11: Suriye'deyken boş zaman çok güzel ve anlamlıyken ama burada boş zaman kötü. Şimdi psikolojik durumum iyi değil tansiyon hastalığım var, şeker hastalığım var. Ben bugün hastaneye gittim. Tansiyonum çok fazla boş zamanım çok fazla olduğu için hastalıklarımı buna bağlıyorum.

E15: Boş zaman bizi öldürür. Suriye'yi düşünüyorum, buradaki durumu düşünüyorum hep geleceği düşünüyorum.

E32: Ben düşünüyorum acaba dönecek mi dönmeyecek mi? 8 sene önce ben Türkiye'ye geldim burada güven olduğu için burada kalmak istiyorum.

6.5.3. İşsizlik Kaygısı

E1: Boş zaman adamı mutlu eder mi? Çalışmak lazım çalışmayan insan hiçbir zaman mutlu olmaz.

E3: Etmiyor. Boş zaman kötü bir şey. İnsanı bitirir boşluk. Bir işle uğraştığın zaman aklın işinde olur. Ama boşlukta olduğun zaman insanın kafasına her şey gelir. Mutlu olmaz insan herkesin bir hedefi var ulaşmak ister imkân olmadığı için mutlulukta olmuyor.

E16: Çok üzülüyorum çünkü ben aktifim çok çalışmayı seviyorum. Ama benim çok vaktim var. Boş zaman bizi öldürür. Suriyeli milletler çok çalışmayı sever. Burada çalışınca bize buradaki ustalar para vermiyor.

E20: İş düşünüyorum. Spor yapıyorum. Ben boş zamanı düşünürsem, ama buradaki imkânlarda para yok eski hayatım yok.

E23: Açıkçası boş zamanı düşünemiyorum. Bana bir şey ifade etmiyor sadece bir işte çalışmayı düşünüyorum.

6.5.4. Özlem

K2: Boş zaman beni mutlu etmiyor. Sıkılıyorum vatanımdan ayrırım...

E12: Ben boş zaman deyince düşünüyorum. Suriye diyorum benim diyorum hayatım diyorum. Önceden yani Suriye'deyken dinlenmek aklıma geliyor.

K29: Ailemi düşünüyorum. Onları çok özleyorum.

6.5.5. Fakirlik Kaygısı

K2: ...Yoksulluk bizi mutsuz ediyor.

K5: ...Burada yeri geliyor bize 35 lira veriyorlar yeri geliyor 40 lira veriyorlar. Suriye'de her şeyimiz vardı. Burada fakirik. Kocam akşam kadar tarlaya gidiyor 40 lira veriyorlar. Soğan beş kata çıktı, patates beş kata çıktı, her şeyi düşünüyorum. Yine sağ olasin şu evleri bize verdiler nere gidek ev kirasına gücümüz yetmez.

K13: Burada çok mutlu olmuyorum çok çocuk var. Geçim sıkıntısı çekiyorum.

E25: Olumsuz bir şey düşünüyorum. Çünkü burada maddi durum iyi değil.

6.5.6. Kısıtlayıcılar

K1: *Valla işliyok (çalışıyoruz), oturuyok sıcakta oruç tutuyok, nere gidek? Engelli çocuğumla uğraşıyom.*

E2: *Valla ne bileyim hocam. Ben bir yere gidemiyorum. Anneme bakıyorum annem 90 yaşında düşkün.*

6.5.7. Mutsuzluk

E4: *Etmiyor, bilmiyorum.*

E14: *Genelde mutsuzum. Evde genellikle internette mühendislik kitaplarına bakıyorum. Buradaki imkânlar kötü olduğu için boş zaman kötü.*

E31: *Hiçbir anlamı yok.*

K16: *Burada çok boş zamanım var. Bu beni mutlu etmiyor oturmaktan bıktım.*

E33: *Anlam ifade etmemektedir.*

6.5.8. Mutluluk

K9: *Boş zamanımı seviyorum. Mutlu oluyorum.*

K11: *Boş zamanlarım faydalı geçildiğimde mutlu oluyorum.*

E17: *...ama boş zamanı verimli geçirdiğimde mutlu oluyorum.*

E18: *Genellikle boş zaman deyince dinlenmek vakti geliyor. Çocuklarıma eğitim veriyorum.*

E22: *Boş zamanım genelde olumlu geliyor. Çocuklarımin dersine yardımcı oluyorum. Boş zamanı faydalı geçiriyorum.*

E26: *Boş zaman bana mutluluğu ifade ediyor.*

K26: *Boş zamanımda örgü yaparken çok mutlu oluyorum.*

K18: *Boş zamanım olsaydı çok mutlu olurum. Ama çocuklarımi çok seviyorum evde onlar gülüyor. Hocam çocuklar çok güzel zaten ben sınıf öğretmeniyim. Çok seviyorum çocukları.*

6.5.9. Aktif Boş Zaman

K20: *Boş zaman deyince resim yapmak ya da ders çalışmak aklıma geliyor ...*

E34: *Kursa gitmek. (okul).*

E35: *Evde vakit geçirmek anlamına geliyor.*

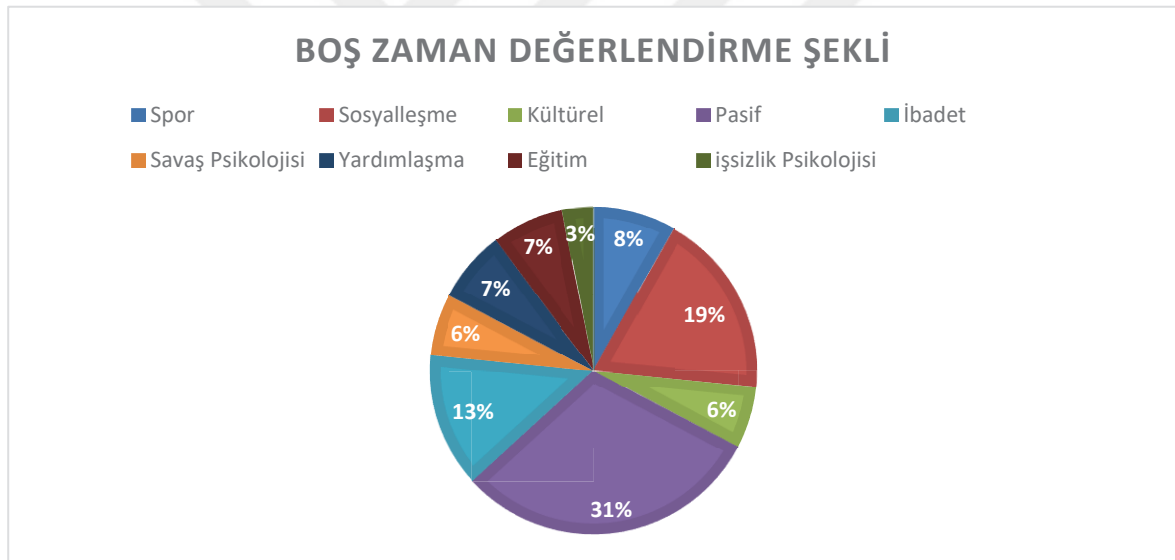
K28: *Annem Suriye'de yaşıyor. Onlarla konuşuyorum. Çocuklarıma Arapça-Türkçe-Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed in hayatını öğretiyorum.*

K30: *İnternette eşim ve ailemle konuşuyorum. Kahve içiyorum, komşumla sohbet ediyorum, komşuma ziyarete gidip eğleniyorum.*

K31: Suriye’de bir ailem var. Onlarla konuşuyorum. TV izliyorum, Kur’an-ı Kerim okuyorum.

6.6. Suriyelilerde Boş Zaman Değerlendirme Biçimi

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin göç ettikten sonra yeni yerleşim yerinde bulunmalarından dolayı, değişen çevre koşulları, ekonomik koşulları vb. faktörleri dikkate alarak yeni bir yerde olmanın boş zaman değerlendirmeye etkilerini ortaya çıkarmak için onlara “İşinizden geriye kalan süre (boş zaman) içerisinde vaktinizi nasıl ve nerede değerlendiriyorsunuz?” sorusunu sorduk. Cevaplarda genellikle kamp içinde, evde, komşularıyla yanıtları alınmıştır. Buradaki değişkenimiz boş zamanları nasıl değerlendikleridir. Bu yüzden kodlar yardımıyla boş zamanlarını nasıl geçirdikleri gruplara ayrılmıştır.

Grafik 6.4. Suriyelilerde Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli

6.6.1. Spor

E1: ... Arada sırada arkadaşlarımla futbol oynuyorum.

E12: ...Spor yapıyorum. Spor olarak sadece yürüyüş yapıyorum kampın içinde.

E13: ...bazen futbol oynuyorum.

E17: ...barınakların koridorlarında (kampın içinde) yürüyüş yapıyorum...

E15: Burada spor yapıyorum...

E18 : ...Her gün spor saati yapıyorum, yürüyorum, camiye gidiyorum.

E23: ...Bazen spor yapıyorum...Buradaki futbol sahasında futbol oynuyorum.

K16: Evde burada yürüyüş yapıyorum...

6.6.2. Sosyalleşme

K10: Komşularıma ziyarete giderim...

K6: Evde komşularıma gidiyoruz çalıştığım zaman yorgun oluyorum...

E4: Sohbet ediyorum... Burada kahvehane var oraya gidiyorum, kâğıt oynuyorum.

K9: ...ablam burada onun yanına gidiyorum ziyaret ediyorum sohbet ediyoruz. Hayatımızla olanlarla ilgili sohbet ediyoruz.

E13: ...birde arkadaşlarımla vakit geçiriyorum.

K5: Valla işte boş vaktim böyle şurada şu komşuya gidiyorum, markete gidiyorum.

E12: Sadece sohbet ediyorum. Ailemle arkadaşlarımla...

K3: Evde oturuyorum. Komşularım yanıma gelir...

E16: ...kampın içinde geziyorum,

E17: Komşularla sohbet ediyorum. Komşu ziyaretlerine gidiyorum...

E19: ...Evde geçiriyorum, komşularıyla vakit geçiriyorum.

K13: Boş zamanımı evde ve komşularıyla geçiriyorum. Kahve içiyoruz. Çay içiyoruz...

E23: Sohbet ediyorum... Komşularıma ziyaret ediyorum.

K27: Komşuma gidiyorum kahve içiyorum sohbet ediyorum.

E33: Ailecek komşu ziyaretleri, çocuklarla birlikte parkta.

K29: ...Bazen komşuma gidiyorum.

K33: Ayda bir Hatay merkeze gidiyorum. Antakya merkeze gidiyorum. Alışveriş yapıyorum. Barınma merkezinde bulunan konteynerlerde birbirimize komşuluk yapıp

K31: ...komşularımın yanına gidiyorum. Ziyaretler ediyoruz. Komşuluk ilişkilerimiz sürüyor.

6.6.3. Kültürel

E4: ...Bazen sinemaya giderim...

E11: ...kardeşlerimle, komşularıyla bazen kitap okuyorum. Bazen internetten kitap okuyorum buda benim gözlerime zarar veriyor.

E18: Çocuklarıma eğitimlerinde yardımcı oluyorum, ailemle zaman geçiriyorum... Kitapların içinde İngilizce olanı tercih ediyorum.

K12: Kitap okuyarak değerlendiriyorum...

K14: Ben yazmayı çok severim. Şiir yazıyorum. Anılarımı yazıyorum...

K18: ...Vakit olursa Türkçe öğreniyorum. Çocuklarım için Türkçe öğrenmem gerekiyor.

6.6.4. Pasif

E1: Evde televizyon izliyorum...

K1: Evde çocuğumla geçiriyorum.

E2: Bütün gün oturuyorum.

K4: ...Bana misafirlığe gelirler ben dışarı çıkmam. Eskiden de çıkmazdım bu bende alışkanlık yaptı. Eşim öldükten sonrada gitmedim. (eşini savaşta kaybetti.)

K6: ...Evde dinleniyorum.

E4: ...Evde olduğum zaman televizyon izliyorum, internete giriyorum.

E11: İnternete giriyorum...

E12: ...İnternet ve televizyona bakıyorum.

E16: İnternette bakıyorum. Mate içiyorum (çaya benziyor)...

E17: ...Televizyon internet ile ilgileniyorum.

K12: Evde geçiriyorum. Alışverişe gidiyorum...

K13: ...Çocuklarımla vakit geçiriyorum. Onlara evde kurduğumuz salıncakta oynattırıyoruz.

K14: Televizyon izliyorum. İnternette geziniyorum.

K15: ...evde vakit geçiriyorum.

E26: Ailemle vakit geçiriyorum. Evde film izliyor sohbet ediyorum.

K17: İnternete bakıyorum...

E25: Boş vaktim yok.

K20: Oturuyorum boşa oturuyorum bir şey yok.

K26: Çocuklarımla, eşimle, annemle genellikle evimde geçiriyordum.

E30: Önce annemi ziyarete gidiyorum daha sonra evde ailemle geçiriyorum.

E31: Kampta ailemle vakit geçiriyorum.

E32: Boş vaktim yok.

E34: Kampta vakit geçiriyorum.

E35: Evde ailecek TV izlemek, nargile içmek.

K29: Evde ve ailemle geçiriyorum...

K30: Boş zamanımda eşim yok diye daha fazla çalışmak zorunda kalıyorum. Hem anne hem baba oluyorum.

K32: Evde nargile içiyorum ve örgü örüyorum.

K31: Evde geçiriyorum, akrabalarımın yanına gidiyorum...

K34: Genellikle evde çocuklarımla ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyorum.

E36: Genellikle iş yerimde ve personellerimle geçiriyorum. Eve çok geç gidiyorum, çok geç saatlerde ailemin yanına gidiyorum.

6.6.5. İbadet

K4: Kur'an okuyorum, ibadet ediyorum...

E3: Ailemle geçiriyorum. Camiye gidiyorum. Arkadaşlarımla zaman geçiriyorum.

E11: ...camiye gidiyorum.

E13: Camiye gidiyorum...

E15: ...camiye gidiyorum...

E16: ...camiye gidiyorum. Kütüphane olmadığı için kitap okuyamıyoruz.

E18: ...camiye gidiyorum.

E19: Camiye gidiyorum...

E21: Sadece camiye gidiyorum...

K14: ...Kur'an okuyorum.

E23: Camiye gidiyorum...

K17: ...Kur'an okuyorum...

K19: Camiye gidiyorum...

6.6.6. Savaş Psikolojisi

E4: ...Suriye'nin durumunu takip ediyorum internetten.

E14: Suriye'nin durumunu siyasi durumunu internetten televizyondan takip ediyorum...

E15: televizyonda Suriye'nin durumunu takip ediyorum.

E20: Mesela televizyonda takip ediyorum Suriye nasıl oldu. Arkadaşlarımla Suriye'nin durumunu düşünüyorum. Boş zamanım çok olduğu için yapacak bir şey bulamıyorum.

E24: Televizyon haberlerinde Suriye'nin durumunu takip ediyorum, internetten takip ediyorum.

K28: Ailemle geçiriyorum. Çünkü bu dünyada en önemli olanlar onlar. Çünkü onların babası yok. Savaşta kaybettim onu. Çocuklarımla hem annesi hem babasıym.

6.6.7. Yardımlaşma

K2: Garibe teyzeye yardıma gidiyorum. Çünkü yaşlı olduğu için komşularım bana ziyarete gelir. Akrabalarıma ziyarete gidiyorum.

K3: ...Ben çok sıkılıyorum çocuklarım şehit oldu. Düşünüyorum bende kalp var tansiyon var ben hastalıklıyım ciğerim. Komşularıyla, komşularım beni hiç bırakmaz bir şey istedim mi duvara vururum hemen gelirler kızlarım yapmaz komşularımın yaptığını.

E14: ...Çocuklarımla dersini takip ediyorum onlara matematik, fizik derslerinde yardımcı olamaya çalışıyorum. Burada iki kişi kavga ettiğinde onlara nasihatte bulunuyorum. Hasta ziyareti yapıyorum.

E21: ...sadece engelli çocuğuma yardımcı oluyorum.

K11: Evde aileme çocuklarıma nasihat veriyorum. Çocuklarım Türk okullarında okuyorlar onlara nasihat veriyorum.

K12: ...Bildiğim Türkçe ile çocuklarıma yardımcı oluyorum.

E22: ...çocuklarımin eğitimi ile ilgileniyorum

6.6.8. Eğitim

K9: ...Kursa geliyoruz el iş yapıyoruz.

K12: Buradaki Türkçe kurslarına katılıyorum. Türkçe öğrenmeyi çok istiyorum.

K13: ...kitap okuyoruz (Türkçe öğrenmek için). Türkçe öğrenmek için burada açılan kurslara katılıyoruz.

K15: Türkçe öğrenmeye çalışıyorum. Kur'an okuyorum şimdi örgü öğreniyorum. Kursa gidiyorum...

K16: ...Her gün aynı çocuklarla kurslara geliyorum. Türkçe kursu dikiş kursu.

K17: ... Türkçe öğreniyorum, örgü yapıyorum...

K19: ...kurslara gidiyorum, küçük çocuğuma Kur'an öğretiyorum. Çocuklarımin bana Türkçe öğretiyor.

6.6.9. İşsizlik Psikolojisi

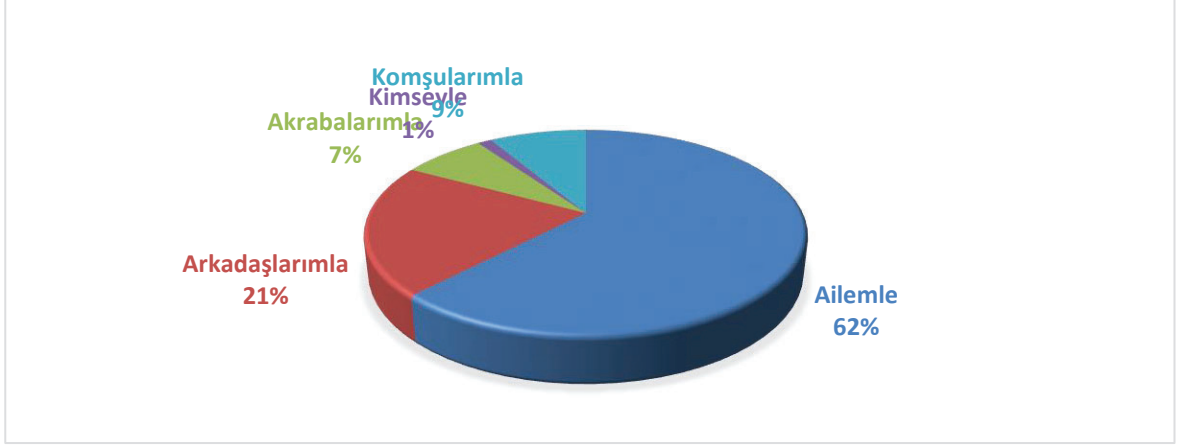
K10: ...İş olunca daha iyi olur.

E15: ...Ben çalışmayı çok seviyorum ama iş yok.

E22: Sabun yapıyorum...

6.7. Suriyelilerin Boş Zamanlarında Birlikte Vakit Geçirdiği Gruplar

Savaşın başlaması ile birlikte tanıdığı insanları kaybetmek zorunda kalınması ve geride bırakmak zorunda kaldıkları yakınlarının olması, geldikleri yerde yabancı olmanın getirdiği güçlükleri göz önünde bulundurarak Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere, "Boş zamanlarında daha çok kimlerle beraber olursunuz (arkadaş, aile, yalnız, vs.)?" sorusunu sorarak cevap aradık. Bu soruyu 5 kategori altında gruplara ayrılmıştır.

Grafik 6.5. Suriyelilerin Boş Zamanlarında Birlikte Olduğu Gruplar

6.7.1. Ailenin Yanında

E1: Ailem...

K1:Ailemle.

E2: Annemle geçiriyorum.

E3: Ailem.

E4: Ailemle

K5: Ailemle, annemle.

K2: Ailemle

K3: ...ailemle.

K4: Ailemle...

K6: Ailemle...

E11: Ailemle... Kardeşlerimle...

E12: Ailemle...

E13: Ailemle...

E14: Annem babam Suriye’de kendi ailemle zaman geçiriyorum...

K9: Annem ve kardeşim ile geçiriyorum.

E15: Ailemle...

K10: Evet ailemle oluyorum çocuklarımla oluyorum.

K11: Ailemle.

E16: ...ailemle.

E17: Ailem...

E18: Ailemle...

E19: Ailemle...

E20: Ailemle...

E21: Ailemle.

K12: Ailemle.

E22: En çok ailemle...

K14: Ailemle ve yalnız boş zamanımı geçiriyorum...

E23: Ailem...

E24: Ailemle.

K15: Ailemle...

K16: Ailemle...

K18: Ailemle.

K19: Ailemle birlikte oluyorum.

E25: Ailemle.

E26: Ailemle.

K17: Ailemle birlikte oluyorum.

K20: Ailemle geçiriyorum. Genellikle dışarı çıkmam küçük kardeşlerime eve Türkçe öğretiyorum.

K26: Daha çok ailemle birlikte oluyorum.

E30: Ailemle.

E31: Kampta ailem ile vakit geçiriyorum.

E27: Ailemle.

E33: Ailemin yarısı Suriye'de, burada kalanlarla birlikte vakit geçirmeye çalışıyorum.

E34: Aile.

E35: Aile.

K28: Daha çok ailemle geçiriyorum.

K29: Ailemle beraber oluyorum.

K30: En çok çocuklarımla geçiriyorum. Yani ailemin diğer bireyleri yok hepsi Suriye de yaşıyor. Akrabalarımı savaşta kaybettim.

K31: Ailemle. Genellikle en çok ablamla boş vaktimi geçiriyorum.

K32: Torunlarımla geçiriyorum.

K33: Çocuklarımla, ailemle geçiriyorum.

K34: En çok ailemle geçiriyorum.

6.7.2. Arkadaşlarımın Yanında

E1: ...arkadaşlarım

E3: ...arkadaşlarımla.

- E4: ...Arkadaşlarımla.*
- E11: ...arkadaşlarımla...*
- E12: ...arkadaşlarımla.*
- E13: ...arkadaşlarımla.*
- E14: ...arkadaşlarımla vakit geçiriyorum. Ama Suriye 'de savaş olduğu için biz mutsuzuz.*
- E15: ...arkadaşlarımla.*
- E18: ...arkadaşlarımla.*
- E19: ...arkadaşlarımla.*
- E20: ...arkadaşlarımla.*
- E23: ...arkadaşlarımla.*
- K16: ...arkadaşlarımla.*
- E26: ...arkadaşlarımla vakit geçiriyorum.*
- K20: ...arkadaşlarımla...*
- K28: ...Bazen arkadaşlarıma da zaman ayırabiliyorum.*
- E36: İş arkadaşlarımla.*

6.7.3. Akrabalarımın Yanında

- E1: ...akrabalarım.*
- K2: Akrabalarım.*
- K4: ...akrabalarım, komşularıma fazla gitmem erkek olduğu zaman gitmem.*
- K4: ...akrabalarım, komşularıma fazla gitmem erkek olduğu zaman gitmem.*
- K6: ...akrabalarım.*
- K14: ...Akrabalarımı ziyarete gidiyorum.*

6.7.4. Hiç Kimsenin Yanında

- E32: Boş vaktim yok.*

6.7.5. Komşularıyla

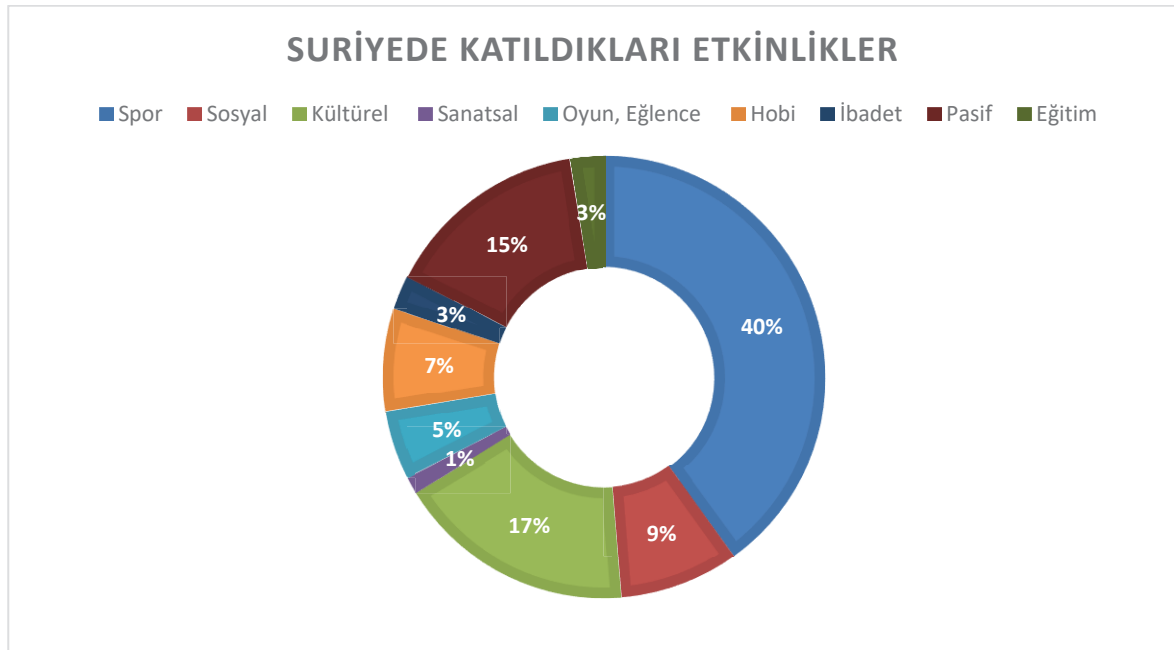
- K2: ...Garibe teyze ile.*
- K3: Komşularıyla...*
- K6: ...komşularıyla.*
- E11: ...komşularıyla.*
- E16: Komşularla...*

E17: ...komşularıyla akrabalarım Suriye 'de kaldı.

K13: ...Komşularıyla.

6.8. Suriyelilerin Ülkelerinde Katıldıkları Boş Zaman Etkinlikleri

Göç etmeden önceki yaşantılarını anlamak için ülkelerinde katıldıkları rekreatif etkinleri öğrenmek adına kendilerine, “Ülkenizde spor, kültürel, sanatsal, oyun, eğlence vs. gibi faaliyetlerde bulunuyor muydunuz?” sorusunu yönelterek geçmiş hayatlarındaki rekreatif etkinliklerin çeşidini öğrendik. Burada görüşmecilerin katıldıkları etkinlikleri gruplara ve kodlama yardımıyla başlıklara ayrılmıştır.

Grafik 6.6. Suriyelilerin Kendi Ülkelerinde Katıldıkları Etkinlikler

6.8.1. Spor

E1: Suriye 'deyken denize giderdim, balık tutmaya giderdim.

E4: Futbol oynuyordum. Arkadaşlarımla gezerdik, denize giderdik, bisiklet sürerdim.

K3: Köyde denize her zaman giderdik...

E11: ...Spor yapardım...

E12: En çok spor yapıyordum. Çünkü subay olduğum için vücudumun istirahatli olması gerekiyor...

E13: Denize gidiyordum, havuza gidiyordum, futbol oynuyordum, arkadaşlarımla geziyordum.

E15: ...Denize giderdim. Spor yapardım. Mesela koşuda 4. Olmuştum. Amatörce futbol oynadım.

E16: Suriye 'de boş zaman yoktu. Ama ailemle denize giderdik. Ailemle pikniğe giderdik.

E17: ... Suriye 'deyken çalışıyordum...denize gidiyordum.

E18: Suriye 'de de Türkiye 'deki çok faaliyet var. Yüzmeye spor yapmaya giderdim...ve Boş zamanı aktif geçiriyordum.

E19: ...Denize gidiyorduk.

E20: Tenis oynuyordum ...Yüzüyordum.

K12: Tatillerde denize giderdik. Yazları köye giderdik ailemi ziyaret ederdik.

E22: Boş zamanlarımda en çok kitap okuyordum.

K13: Ülkemde denize giderdik...

E23: Bazen denize gidiyordum, spor yapıyordum...futbol oynuyor karate yapıyordum.

E24: Ülkemdeyken spor yapardım.

K16: Katılıyordum. Parka giderdim, yürüyüş yapardım. Köyde yaşadığım için çok fırsatım oluyordu. Çünkü köydeki imkânlar yeterli değildi.

E25: Spor merkezine gidiyorum. Havuza gidiyordum, bazen denize giderdim...

E26: Hobilerim spor yapmak, yüzmek, koşmak, Suriye 'de bütün imkânlara sahiptim. Burada bu imkânlara sahip değilim.

K18: Suriye 'de 3 çocuğum vardı ve vaktim vardı. Eşim subaydı ve imkânlarımız çok vardı. Ben orada hukuk okudum. Şoförümüz vardı. Denize giderdik. Her imkâna sahiptik.

K20: Köyde yaşadığım için spor yapardık evde oyuyordum. Evde koşu aleti vardı koşu yapıyordum. Otu biçerik ineklere.

E30: Ara sıra basketbol oynardım...

E31: Suriye 'de Cuma günleri tatil olduğu için arkadaşlarla birlikte Cuma günleri maç (futbol) oynamaya giderdik.

K27: Ülkemde çok aktiviteye katılabiliyorum. Daha çok imkân vardı.

E32: ...futbol, denize giderdim.

E33: Suriye 'de iken deniz kenarında halı saha da devamlı maç yapardık ve çok mutlu olurduk.

E35: Evet, çok maç yapmak (futbol).

K28: Ülkemde yürüyüşe katılırdım. Spor salonuna gittim.

K32: Ben kilo alıyordum. Suriye 'de salon vardı oraya gidip spor yapıyordum.

K33: Suriye 'de katılıyordum ama daha az aile ile geçiriyorduk.

E36: Katılıyordum. Spor salonuna gidiyor, arkadaşlarımla futbol oynuyordum. Çok değil ama bazen denize gidiyorduk haftada iki kere. Hala savaş devam ettiği için dönemiyorum.

6.8.2. Sosyal

K1: Komşularım yanıma giderik.

K3: Bakkalım vardı. Hükümet dairesinde memurdum. Sonra hasta oldum çıktım işten köye çıktım. Dükkan açtım. Pikniğe giderdik. Komşularına ziyarete giderdim. Beni komşularım çok seviyor kızım bu dil insanı iyi de yapar kötü de yapar. Bu dil yapar insanı.

E15: ...Akrabalarımı ziyaret ederdim.

K9: ...Sürekli komşularına ziyarete giderdim.

K13: ...Komşularıyla gezerdik, sohbet ederdik, alışverişe giderdim.

K26: Komşularıyla ev ziyaretlerinde bulunuyorduk evde sohbet ediyorduk. İkramlarda bulunuyorduk...

E34: Suriye'de iken rahat, alışveriş yapmak, akrabalarımı ziyaret etmek ve devamlı ailemle gezmek.

6.8.3. Kültürel

E4: ...Sinemaya giderdim.

E11: Suriye'de özel arabamla seyahat ederdim, Guta çok meşhur oraya giderdim.

E12: ...Sinemaya giderdim, tiyatroya giderdim, kitap okurdum.

E14: Bazen kitap sergisine giderdim. Tiyatro, sinemaya giderdim. Suriye'de farklı yerlere seyahate giderdim. Ama Suriye'nin dışında Rusya'ya gittim 4 yıl doktora yaptım.

K11: Bazen kitap sergisi olurdu oraları gezerdim. Suriye'nin eserlerini ziyaret ederdim. Şama çok giderdim.

E15: Boş zamanlarımda seyahat yapardım. Şelale vardı ona giderdim. Kitap okurdum.

E16: ...Kitap okurdum...

E17: ...Kitap okuyor, seyahat ediyor ...Sinemaya da giderdim. Gençlik merkezine gidiyordum.

E18: ...tiyatroya gidiyorum.

E19: Suriye'de iki tane arabam vardı ...Suriye'deki seyahat yerlerini gezmeye giderdik.

E20: ...Tiyatroya, gençlik merkezine gidiyordum.

K13: ...Kitap okurdum...

E23: ...tiyatroya gidiyordum, kitap okuyordum...

E32: Sinemaya giderdim, tiyatro.

6.8.4. Sanatsal

E32: Evet katılıyordum. Müzik çalıyordum. Davul çalıyordum. Arkadaşlarımla gezerdim...

6.8.5. Oyun, Eğlence

K15: Küçüktüm o zamanlar oyun oynuyorduk sokaklarda köyde yaşıyorduk.

E16: ...Müzik dinler arkadaşlarımızla birlikte olduğumuz zaman dans ederdik.

K26: ...dans ediyorduk, eğleniyorduk.

K34: Komşularıyla zaman geçiriyorum, birlikte eğleniyoruz kahve içiyoruz zaman geçiriyoruz.

6.8.6. Hobi

K1: Tarlada çalışıyorum.

E2: Bahçede çalışıyordum. Ekine hurmalara bakardım. Arkadaşlarım buraya geldi oturduk,

E3: Evim vardı. Evin önünde bir dönüm çiftliğim vardı, hayvanlarım vardı onlarla uğraşırdım. Köyde yaşıyordum.

K4: Ülkemizde boş kalmazdık. Hayvanlarımız vardı. Kapımın önünde çiçekler vardı onları sulardım. Çocuklarım o zaman küçüktü onlarla ilgilenirdim.

K5: Suriye'de denize giderdim köylüklerde çalışıyorduk. Bayramlarda piknik yapmaya giderdik. Niye yalan söylücek. Hayvanlarımız vardı nasıl gidicik. Biz nasıl gidicik hayvanlar acından ölüyor. Denize senede bir defa giderdik onuda komşuma söyledik hayvanlara o bakardı. Suriye'deyken maaşlıydı kocam ama şimdi değil.

K9: Suriye'de bahçede uğraşıyordum...

K31: Evet bulunuyordum. Yün makinesi ile çalışıyorum...

6.8.7. İbadet

K1: Kuran okumaya giderik. Burada da boş zamanımda kuran bellemeye giderdim.

K31: Kur'an-ı Kerim okuyordum, dini kitaplar okuyordum.

6.8.8. Pasif

K2: Ev hanımı olduğum için pek bir şey yapmıyordum.

K6: Suriye'de boş zaman olur mu hayvanın, bahçen var tarlan var. Kışında odun çekiyok.

E11: ...film izlerdim, televizyon izlerdim, müzik dinlerdim.

K10: Köyde yaşadığım için çok fazla imkâna sahip değildik. Sinema yoktu. Genellikle evde geçiriyorduk. Köyde yayla vardı çok fazla parkı düşünemiyorduk.

E16: Suriye'de boş zaman yoktu...

E21: Suriye'deyken çok çalışıyordum boş zamanım yoktu aslında köyde yaşıyorum ve dışarı çok çıkmıyordum. Denize hiç gitmedim mesela.

E25: ...internetten bakardım.

K17: Ülkemde işime gidip gelirdim ve çocuklarımla ilgilenirdim.

E30: ...televizyonda futbol izlerdim.

K29: Ülkemde bir faaliyette bulunmuyordum.

K30: Hayır bulunmuyorum.

K34: Hayır katılmıyorum. Vaktim çok fazla yok.

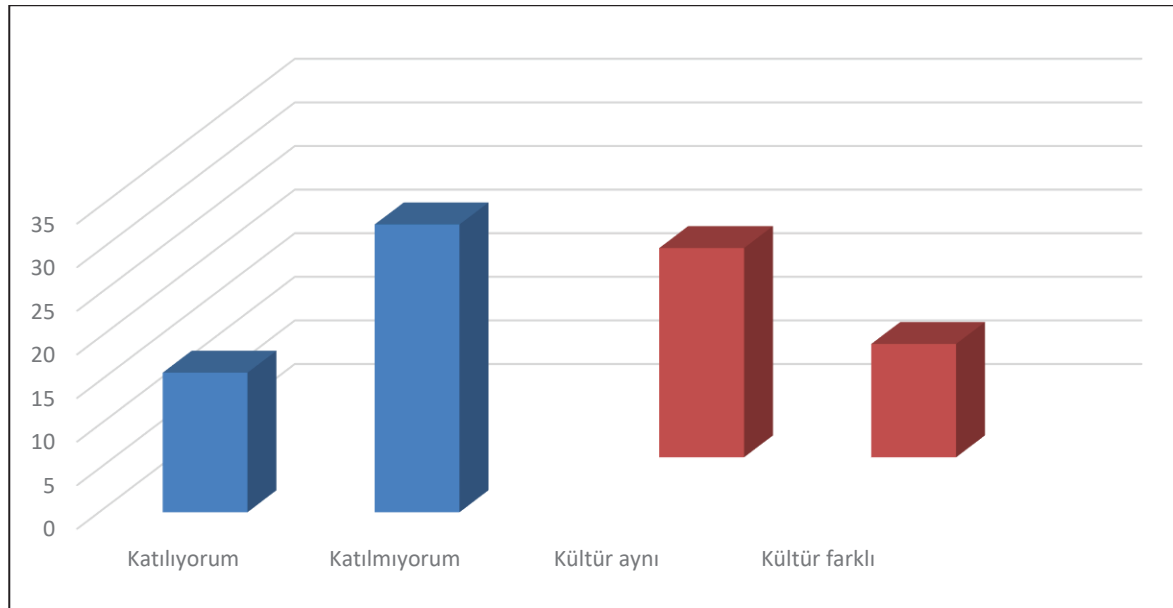
6.8.9. Eğitim

K14: Ülkemde geceleri otururduk. Çocuklarımla eğitimi için uğraşıyordum. İngilizce kursuna gidiyordum.

K28: ...Orada birçok kursa katıldım. Bilgisayar kursuna katıldım.

6.9. Suriyelilerin Türkiye'deki Etkinliklere Katılma Durumu ve Kültürlerine Benzer Etkinliklere Katılma Durumu

Katılımcılara göçten sonra yeni yerleşim yerlerinde hayatlarını sürdürürken göç etmeden önde katıldıkları etkinlikleri yeni yerleşim yerinde devamlılığını ve kendi kültürleri ile ilişkisinin boyutunu anlamak için şu soruyu yönelttik; “Türkiye’de bu faaliyetleri sürdürebiliyor musunuz? Boş zamanlarınızı kendi kültür ve adetlerinizde yer alan etkinliklerle geçirdiğinizi düşünüyor musunuz?”. Sorunun cevaplarını şu şekilde kodlanmıştır. Soruyu iki bölüme ayrılmış her bölüm için iki farklı şekilde kodlanmıştır.

Grafik 6.7. Türkiye’de Suriye’deki Etkinliklere Katılım, Kültürlerin İçinde Yer Alan Aktivitelerin Benzerliği

6.9.1. Suriyelilerin Etkinliklere Katılma Durumu

E1: Burada da yapabiliyorum. Arada sırada farklı bizde bu kadar hürriyet yoktu. Düşüncem şöyle istediğini konuşamazsın, istediğini yapamazsın, burada özgürlük güzel.

K1: Burada komşularıma giderdim...

E4: Sinema harici diğer faaliyetlere katılıyorum...

K2: Evet aynı şeyleri yapabiliyorum...

E12: Bazılarını yapabiliyorum. Çok fazla imkânları bulamıyorum.

E22: Evet sürdürebiliyorum...

K14: Burada da yapabiliyorum. Ama kampta çok fazla imkâna sahip değiliz. Çarşıya gidiyoruz...

E23: Bazen yapıyordum geçen yıl denize gittim.

K26: Evet yapabiliyoruz...

E33: Evet, kampta halı saha mevcut olduğu için maç yapıyoruz.

E34: Çok az.

K28: Türkiye’de bu faaliyetleri sürdürebiliyorum...

K30: Burada bulunuyorum örgü örüyorum. Evet düşünüyorum. Ben orada ev hanımıydım. Ama burada çalışma fırsatı buluyorum.

K31: Evet sürdürebiliyorum ama benim çalıştığım makine yoktu. Orada daha iyi çalışıyordum ama şimdi yok.

K32: Evet yapabiliyorum. Evet, aynı aktivitelere katılabiliyorum. Orada kadınlarla kendi aramızda dans ediyorduk. Burada da müzik açıp dans edebiliyorum.

K33: Kıyafetler ve hırka örüp yapıyoruz. Burada da devam ettiriyorum...

6.9.2. Suriyelilerin Etkinliklere Katılmama Durumu

E3: Türkiye’de burada yapamıyoruz imkân olursa yaparız ama bu imkân yok.

K3: Hayır sürdürmüyorum...

K6: Yok yapamıyorum...

E13: Hayır yapmıyorum...

E14: Hayır yapmıyorum...

K9: Burada yapamıyoruz...

E15: Burada yapamıyorum. Önceden koşuyordum ama şimdi hiçbir şey yapamıyorum. Kamp büyük oldu caddeler dar koşmuyorum...

K10: Hayır...

K11: Yok yapamıyorum...

E16: Hayır...

E17: Hayır. Biz Suriyeliyiz bir yabancıyız. Diğer bir yere gitmem için İl Göç İdaresinden izin almam gerekiyor...

E18: Burada gerçekleştiremiyorum. Çünkü maddi durum, izin almak çok zor kamptan çıkmak girmek çok zor...

E19: Maalesef yapamıyorum. Maddi durum buna izin vermiyor. Antakya'ya gitmek istersen hemen maddi durumu düşünüyorum. Mesela 8 lira ödeyeceğim araba için çocuklarıma iki kilo elma alabilirim.

E20: Hayır gerçekleştiremiyorum...

E21: Yok yapamıyorum...

K12: Hayır sürdüremiyorum...

K13: Hayır yapamıyorum...

E24: Türkiye'de bu imkânlara sahip değilim. Vaktim yok psikolojim iyi değil...

K15: Yapamıyorum...

K16: Hayır...

E25: Hayır yapamıyorum...

E26: Türkiye'de yapamıyorum...

K17: Yok sürdürmüyorum...

K18: Hayır yapamıyoruz. Kampta çok sıkıntılı ziyarete vakit yok çocuklara zamanımı çok alıyor. Aslında burada Suriye'deki imkânlarım yok.

K19: Hayır...

K20: Suriye'deyken çok özgürdüm ama burada dışarı çıkmak için izin istiyorum...

E30: Hayır, Türkiye'de yapamadım.

E31: Ara sıra, burası orası gibi olmadığı için hayır.

K27: Burada çok rahat değilim çünkü psikolojik olarak iyi değilim...

E32: Türkiye'de bu faaliyetlere katılmıyorum, sadece futbol...

E35: Hayır.

K29: Hayır...

K34: Burada aynı faaliyetleri sürdüremiyorum, zamanım olmadığı için katılmıyorum.

E36: Türkiye'de bu faaliyetleri sürdüremiyorum. 8 senedir Türkiye'de yaşıyorum denize bir defa gittim çünkü keyfimiz kalmadı bir acı var içimizde.

6.9.3. Suriyelilerin Kendi Kültürüne Benzer Etkinliklere Katılma Durumu

E4: ...Kültürlerimiz aynı geliyor.

K3: ...Biz aynıyız. Biz Türkmen'iz bize fark etmedi biz Osmanlı torunuyuz. Benim burada rahmetlik dedem gömüldü. Biz sevindik buralara düştük diye. Biz buraya çok gelip giderdik.

K5: Yok. Elhamdülillah. Hepimiz aynı kaptayız diye yabancı hissetmiyorum.

E14: ...Kültür olarak burada Hatay benziyor ama %80 benziyor. Belki kıyafetler benzemiyor ama İslamiyet benziyor. Aynı dine sahibiz ezan okunduğu zaman bu yeter. Bunun için ben Avrupa ülkelerini hiç düşünmedim. Hayat tamamen burası.

K9: ...Kamplar dar olduğu için şeker hastalım var. Tansiyonum var. Canım sıkılıyor. Türk kültürü ile kampta yaşadığım için çok fark yok.

E15: ...Kültürümüz Hatay ile benziyor. Hatay dışında hiçbir yere gitmedim.

K10: Burada Hatay aynı. Düzenli bir saatleri var bunu seviyorum.

E16: ...Evet çok bir şey benziyor. Düğünlerimiz benziyor.

E17: ...Kültürümüz benziyor ama aynı şekilde değil.

E21: ...Buradaki kültürümüz benziyor. Hatay dışına hiç çıkmadım.

K12: ...Kültürümüz benziyor. Yemeklerimiz düğünlerimiz aynı Hatay'da yaşadığımız için.

K13: ...Bu kampın içinde kendimi evde hissediyorum.

K14: ... Kültürümüz yakın kendimizi yabancı hissetmiyorum.

K15: ...Kültürlerimiz benziyor. İstanbul'u Ankara'yı bilmiyorum ama Hatay'daki kültür benziyor.

K16: ...Kültürlerimiz benziyor ama çok katılmadık. Çünkü kampın dışına çıkamıyoruz.

E26: ... Kültürümüz çok benziyor Hatay'dan hiç çıkmadım.

K17: ... Kültürümüz benziyor fark yok.

K19: ...kültürümüz benziyor.

K20: ...Kendi kültürümüzle benziyor.

K26: ...Kendi kültür ve adetlerimiz buradaki Suriyeli komşularımızla devam ettiriyorum.

E32: ...Bizim kültürümüze benziyor.

K28: ...Bizim kültürümüze benziyor, tek bir fark var Türkler nankör olmuyor. Türkiye insanların merhametli olduklarını düşünüyorum. Buradaki müdürler bizlere çok yardımcı oluyor.

K29: ...Suriye ve Türkiye'nin adetleri benziyor. Sadece tek bir şey istiyorum o da ailemde yanımda olsaydı.

K33: ...Kendi kültürlerimizi yaşıyoruz ama acılarımız olduğu için kendi kültürümüzü tam anlamıyla yansıttığımızı düşünmüyorum.

6.9.4. Kendi Kültürüne Benzer Etkinliklere Katılmama Durumu

K1: ...Yok, burası farklı, düğünlerimiz farklı kadınlar ayrı yerde yapar, erkekler ayrı yerde. Yemek kültürümüz farklı.

E2: yok. Fark var. Burası daha rahat. Orada çalışıyordum burada çalışmıyorum.

K2: ...Kamp içinde benziyor ama kamp dışı farklı adetler farklı her şey farklı (burada gülüyor).

K4: Yok. Türklerle çok konuşmadık. Kampın içinde herkes akraba, hısımlığı için çok fazla şey değişmez.

K6: ...Farklı herkesin vatani, vatanımı çok özliyorum.

E13: ...Kültürümüz Hatay ile çok benziyor. İstanbul'a çalışmaya gittim ama bizim kültürümüze hiç benzemiyor.

K11: ...Kültürlerimiz benzemiyor. Ben Türkçe bilmiyorum ve Türklerle çok arkadaş olmuyoruz.

E18: ...Kültürü demiyorum ama gelenekler benziyor. Hatay'da olduğum için benziyor ama İstanbul'a gittiğim için benzemiyor.

E20: ...Antakya'nın kültürü benziyor ama Antalya'ya gittiğim için orada çok farklı, kayseri farklı.

E22: ...Kültürümüz hatayla benziyor ama diğer yerlerle benzemiyor.

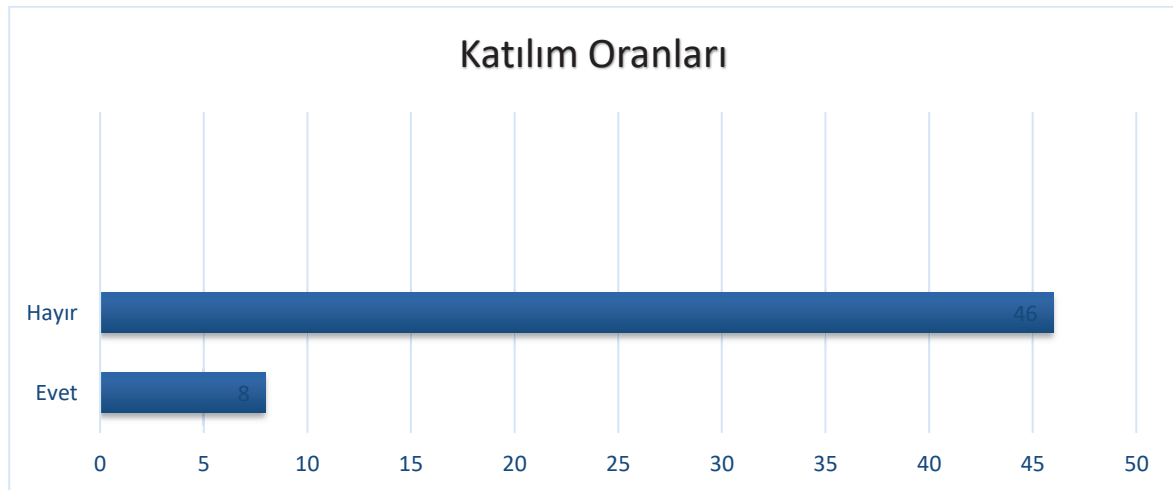
E24: ...Kültür benziyor Hatay için İstanbul, Ankara benzemiyor.

E25: ...Hatay'da sınırda benziyor ama diğer yerlerde benzemiyor.

K27: ... Buranın adetleri ile Suriye'ninki farklı. Orada çok daha rahattık.

6.10. Suriyelilerin Katıldıkları Etkinlik Çeşitleri

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türk kültüründe var olan hangi adet ve alışkanlıklarına göre katıldıkları etkinlikleri neler olduğunu öğrenmek amacıyla onlara; "Türk toplum adet ve alışkanlıklarına göre katıldığınız etkinlikler (spor, kültürel, sanatsal, oyun, eğlence vs.) nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Bu sorunun cevabını iki şekilde ele alınmış olumlu ve olumsuz olarak kodlanmıştır.

Grafik 6.8. Türk Toplumuna Ait Etkinliklere Katılım Oranları

6.10.1. Suriyelilerin Katıldığı Etkinlik Türleri

K9: Örgü yapıyorum. Buradaki akrabalarımı ziyarete gidiyorum. Burada gerçekleşen kurslara katılıyorum.

K26: Burada Türkiye'nin bizlere açtığı kurslara katılıyoruz, ben halıcılık kursunda devam ediyorum.

E31: Ayda bir kez halı saha maçı.

E32: Futbol.

E35: Ayağımdan sakat olduğum için Suriye'deki faaliyetlerimi yapamıyorum. Burada sadece Düğünlere katılıyorum.

E34: Hepsi olmasa da az bir miktarda film izlemekten hoşlanıyorum. (Diriliş Ertuğrul).

K28: Suriye'de sadece öğretmenlik yapıyordum. Ama burada yetim ve dullarla geçiriyorum. İyilik yapmayı çok seviyorum. Onlara yardımcı olmayı çok seviyorum.

K33: Türkiye'ye geldikten sonra 23 Nisan, 19 Mayıs gibi bayramlarla tanışmıştık. Bu bayramları kendi ülkemizde yapmıyorduk.

6.10.2. Suriyelilerin Etkinliklere Katılmama Durumu

E1: Yok.

K1: Yok, Hayır.

E2: Yok.

E3: Hayır, Yok.

E4: Yok.

K2: Hayır.

K3: Hayır.

K4: Yok.

K5: Hayır, yok.

K6: Hayır.

E11: Hayır.

E12: Ben dışarı çıkmıyorum genel vaktimi kampın içinde geçiriyorum.

E13: Yok.

E14: Türklerle yaşamadığım için bir alışkanlık yok.

E15: Hayır, yok.

K10: Hayır. Çok katılmadık. Kamptan çıkamadığımız için katılamadık. Kültürlerinizi çok bilmiyorum.

K11: Yok.

E16: Yok.

E17: Hayır, yok.

E18: Hayır, yapamıyorum.

E19: Hayır, yok.

E20: Sadece katılmıyorum.

E21: Yok.

K12: Hayır, yok.

E22: Hayır.

K13: Burada sadece Suriyeliler var dışarı çıkmıyoruz. O yüzden Türklerle çok zaman geçiremedik.

K14: Burada biraz daha özgürüz.

E23: Hayır, katılmıyorum.

E24: Hayır.

K15: Kamptan çok çıkamıyoruz.

K16: Hayır.

E25: Hayır.

E26: Türk toplumundan hiç alışkanlık almadım. Onlarla hiç görüşmedim kamptan hiç çıkmadım.

K17: Hayır yok.

K18: Hayır yok.

K19: Yok.

K20: Hayır.

E30: Hayır.

K27: Yok.

E33: Hayır.

K29: Hayır yok.

K30: Hayır yok.

K31: Hayır katılmıyordum.

K32: Çok yok.

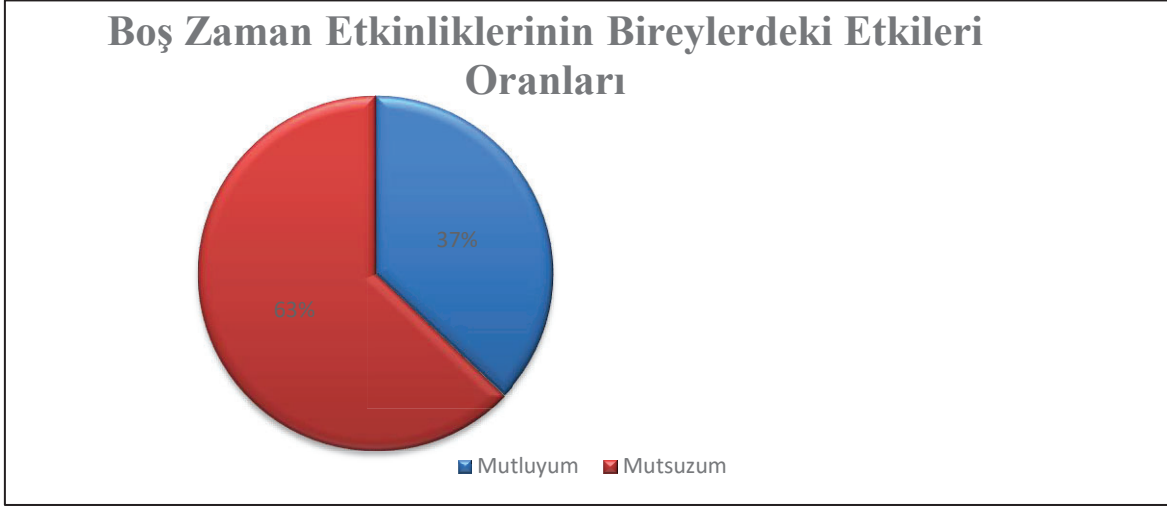
K34: Türkiye ve Suriye'nin adetleri benziyor çok az fark var.

E36: Hayır, yok.

6.11. Suriyelilerde Boş Zaman Etkinliklerinin Etkisi

Katılımcıların boş zamanlarını değerlendiklerinde ortaya çıkan etkilerini ortaya çıkarmak için kendilerine, “Boş zaman etkinliklerinizin sizin yeterince dinlendirdiğini ve mutlu ettiğini düşünüyor musunuz?” Sorusu sorulmuştur. Cevaplara iki şekilde cevap verilmiş olup kodlamada olumlu ve olumsuz şekilde yapılmıştır.

Grafik 6.9. Boş Zaman Etkinliklerinin Bireylerdeki Etkileri

6.11.1. Suriyelilerde Boş Zamanın Mutluluk Etkisi

K1: Elhamdülillah çok şükür.

E4: Beni mutlu ediyor, dinlendiriyor.

K4: Çok şükür elhamdülillah. Mutluyum. Beş çocuğum var, beş çocuğum olsun şu dünyada başka bir düşüncem yok. Aç değilim, açıkta değilim. Allah razı olsun. Suriye'yi valla çok düşünüyorum. Suriye de bunları nasıl yaşadık Suriye'den nasıl geldik diye. Gene de Allahtan gelene çok şükür. Allahtan gelsin kuldan gelmesin diye, kuldan gelmesin diye

K6: Canımız rahatta ya Elhamdülillah. Vatanımdan. Vatanından çıkan ne yapsın canım. Çocuklarımı düşünüyorum acaba okucaklar mı okumayacaklar mı. İbadet yapıyorum.

K9: Hayır mutlu olmuyorum çünkü Suriye'yi savaşı düşünüyorum. Akrabalarım Suriye'de kaldı.

K11: Mutlu oluyorum. Ama keşke dışarı çıksam kitap sergisine gitsem spor yapabilsem daha mutlu olabilirim

E14: Boş zamanlarında değerli bir şeyler yaptığımda mutlu oluyorum ama yapmadığım zaman mutsuzum.

E15: Tabi ki mutlu oluyorum arkadaşlarımla zaman geçiriyorum bunlar beni mutlu ediyor.

E21: Mutlu oluyorum. Ama sur iyedeki çocuklarım aklıma gelince üzülüyorum.

K12: Evet mutlu hissediyorum.

E22: Ben hep mutluyum.

E23: Mutluyum ama iş bulursam daha mutlu olacağım.

K26: Mutlu olmuyorum.

E30: Hayır Türkiye’de olmaktan mutluyum sadece savaş sebebiyle düşünceli ve kaygılıyım.

E31: Çalıştığım zaman mutlu hissediyorum, çalışmadığım zaman mutsuz.

K27: Elhamdülillah

K18: Evet mutlu oluyordum. Suriye benim vatanım memleketim çok seviyorum.

E32: Boş zamanım yok. Tabi ki mutlu olamıyorum. Çoğu zaman iş yerinde uyuyorum.

K28: Evet çok mutlu oluyorum ve çocuklarımla zaman geçirmek beni çok mutlu ediyor.

E33: Memnun kalıyorum

6.11.2. Suriyelilerde Boş Zamanın Mutsuzluk Etkisi

E1: Boş zaman beni mutlu etmez. Gelirim olmadığı için geleceği düşünüyorum. Artık Suriye’yi düşünmüyorum.

E2: Mutlu değilim. Ne bileyim kahırlıyım .

E3: Hayır bir işe sahip olmadığımız için.

K2: yani ülkemi özliyorum. Vatanımı çok özliyorum. Bir adam insan doğduğu yerleri özlemez olur mu hiç.

K3: Vallahi etmiyor. Ne kaldı beni mutlu edecek, mutlu olarak bir şey kaldı mı. Sana soruyorum ne kaldı, bizi mutlu edecek genede elhamdülillah. Mutlu edecek bir şey kalmadı kuzum.

K5: Valla boş zamanda kahırlanıyorum. Komşularıyla konuşarak rahatlıyoruz. Tarlamızı düşünmüyoruz. Şimdi getsek nere gitcek istiyok geri dönek çadırda oturak. Burada zamanı gelmeden salatalık topluyok. Domates alıyok dışı kırmızı içi gömgök. Biz malımız olmayınca yimezdik.

E11: Mutsuzum çünkü normal bir hayat yaşamıyoruz, kampta yaşıyoruz.

E12: Mutsuzum çünkü işsizim boş zamanım çok. Ben çalışmak istiyorum ama imkânım yok. Savaşta amcamın oğlunu kaybettim.

E13: Mutsuzum. Suriye’nin durumu böyle olduğu için aslında buradaki Suriyelilerden hiç kimse mutlu değil biz Geçici koruma kapsamındaki Suriye’liyiz nasıl mutlu olacağız.

K10: Hayır çocuklarımla hepsi oturuyor gençler Türkçe biliyorlar ama çalışmıyorlar. Gelirimiz az. Yetmiyor. Gelecek için üzülüyorum.

E16: Burada hiçbir şey düşünmüyorum. Suriye’de her gün bir tane şehit var artık hiçbir şey hatırlamıyorum. Savaşta akrabalarımı kaybettim 21 şehit oldu. Şehit olurken şahit oldum. Bu durumdan çok etkilendim.

E17: Çok mutlu değilim. Çünkü bizim ülkemiz değil. Çocukların geleceğini düşünüyorum, gelecekte bizi ne bekliyor...

E18: Şuanda boş zamanım çok ama mutlu değilim. Duruma bakıyoruz mutluluk nerede. Mesela bu çadır bizi mutlu edecek mi? Ben Suriye’deyken generaldim. Bu durum bizi mutlu

edecek mi? Mutluluk ne demek yani. Burada Suriye 'de sahip olduğum hiçbir imkana sahip değilim.

E19: Hayır. Ben burada yaşarsam çok mutsuzum. İki tane çocuğum var bütün kampa bakıyoruz bütün kamp beyaz. Hastaneye gittik kansızlık var hem de bütün vitaminlerin eksik.

E20: aslında mutsuzum. Ben otuz yıl çalıştım. Suriye 'de bütün paramı bir evde topladım (evini yaptırmak için harcamış). Ama şimdi orası mahvoldu. Buradaki durumumuz bizi düşündürüyor.

K13: Yürüyüş yapıyorum komşularıma gidiyorum.

K14: Boş zamanda mutlu olamıyorum. Suriye 'deyken evim vardı işim vardı burada onları özliyorum. Eşimi özliyorum, kızımı özliyorum.

E24: Mutlu değilim çünkü Suriye 'nin durumunu düşünüyorum.

K15: Kahve içmek istiyorum. O zaman çok mutlu oluyorum. Annemle kardeşimle çok sık görüşemediğim için çok üzülüyorum.

K16: Ben işi düşünüyorum. Alışveriş olursa ben yaparım. Geçim sıkıntısı çekiyorum.

E25: Mutlu değilim çünkü mülteciyim evimden ayrırım.

E26: Mutsuzum çünkü faydalı bir şey yapmıyorum. Sadece ailemle sohbet ediyorum.

K17: Üzülüyorum bu soruyu istemiyorum.

K18: Evet mutlu oluyordum. Suriye benim vatanım memleketim çok seviyorum.

K19: Mutsuzum. Düşünüyorum çocuklarım nasıl olacak üniversiteye gidebilecekler mi? Bütün Suriyeliler böyle düşünülüyor. Dışarıda iş var mı yok mu diye düşünülüyor.

K20: Hayır düşünmüyorum çok mutsuzum. Savaştan dolayı.

E34: Suriye 'de olduğu kadar değil ama burası iyi. Çocuklarımı düşündüğüm için devamlı psikolojik olarak mutlu değilim ama yapacak çok bir şey yok.

E35: Yeterince memnunuz. Nargile içtiğimde daha da memnun kalıyorum.

K29: Yok mutlu etmiyor. Çocuğum çok. Onlara iyi bakmaya çalışıyorum. Hiçbir şey rahat olmuyor 4 tane çocuğum olduğu için.

K30: Hayır etmiyor. Ailemi çok özliyorum. Eşim orada asker. Oradaki tehlike beni endişelendiriyor.

K31: Hayır mutlu olmuyorum. Çünkü vatanımdan ayrırım. Ablamın oğlu Şam 'da hapis yatıyor. Bu duruma çok üzülüyorum.

K32: Rahat oluyorum. Boş zamanımda yaptığım el örgüsü, dans etmek, nargile içmek beni mutlu ediyor. TV izlerken çok mutlu oluyorum.

K33: Hayır mutlu olduğumu düşünmüyorum.

K34: Hayır dinlendirmiyor, mutlu etmiyor. Sebebi savaş olması çünkü kardeşim 6 ay önce şehit oldu kardeşimin bir kızı kaldı. Bu olumsuzluklar beni mutsuz ediyor.

E36: Hayır rahat olmuyorum çünkü çok çalışıyorum. Mesela eve gitmek istediğim zaman her şeyi çok hızlı yapmak zorunda kalıyorum.

7. TARTIŞMA

Boş zaman olgusu genellikle iş ile ilişkili olduğu düşünölmektedir. Bu kavramı günlük çalışma saatler dışında, kendi isteğine bağı ve içinde zorunluluk olmayan şekilde tanımlamak mümkündür. Bu zaman dilimi kişinin kendi iradesine bırakılmış, kullanmakta özgürlüğün olduğu bir zaman dilimi olarak bireyin yön verdiği ve kullanımı sonucunda bireyin etkilendiğı, geri plana atılmayacak kadar önemli bir yaşantının olduğu bilinmektedir. Boş zamanın kullanımı burada gösterilen davranışa bağıdır. Bu bağlamda mültecilerin içinde buldukları koşullar oldukça olağan dışıdır. Savaşı yaşamak zorunda kalan insanların göçe maruz kalmasına ve eski yaşantılarının yerine yeni yaşantılar yerini almaktadır. Mülteci bir başka yere veya ülkeye sığınan kişidir. Suriyelilerin durumu Türkiye’de biraz farklıdır. Suriyeliler Türkiye’de geçici koruma kapsamına alınmıştır. Türkiye’de durumlarının göz önünde bulundurulduğun da gelecek kaygısının çok fazla olduğu bu durumda boş zaman davranışlarının da normal hayatını sürdüren bir bireylere göre farklılık gösterdiği kaçınılmazdır.

Değişen dünya boş zamanın yeni anlamlar kazanması boş vaktin modern dönemle birlikte kültürel yapılarda edindiğı yeni görünümlere açıklık getirilerek etnik köken unsuruna değinilerek Ermeni kültürü incelenmiş, Ermeni kültürünü incelemek için örneklemini oluşturan Hatay’ın Samandağ’ı ilçesi Vakıflı köyünde yaşayan Ermeni cemaatine mensup 32 kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ermenilerin kendi kültürlerine ait boş zamanlarında gerçekleştirdikleri aktiviteler araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda kırsal yerde yaşayanlar daha çok kilise merkezli aktivitelerde buldukları avcılık, bazı şenlik, toplantı ve ev işleriyle uğraştıkları, ermeni şarkıları ve danslarına ayrı bir yer verdikleri görüşmüştür. Diğer etnik gruplarla karşılaştırıldığında bu toplumun geneliyle ortaklaşa televizyon izlemek, kahvehaneye gitmek gibi aktivitelerde buldukları da gözlenmiştir (Başkan, 2015). Nitekim bölgede yapılan saha araştırmamıza ilişkin bulgular ile paralellik göstermiştir. Suriyelilerin kamp içerisinde genellikle pasif aktivitelere katılım sağladıkları görölmüştür. Rekreasyon katılımın aktif bir hal alması bu aktiviteleri destekleyici politikalar ile yürütölmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Mültecilerin kullandıkları kampları ‘hapishane’ olarak nitelendirildiğı araştırmanın sonuçlarında mültecilerin sürekli yardıma muhtaç ve üretimden uzak geçici hayatlar yaşayacakları alanlara hapsedilmeleri olarak görölmüştür (Bakioğlu, Artar, & İzmir, 2018). Bu kapsamda araştırmamızın sonuçlar kısmında yer alan kamp içerisinde yaşamaya zorunlu

olan Suriyelilerin toplumdan uzak olmalarına, iş yaşamında aktif rol alamamalarına ve kendi kültürlerinde kalmalarına sebep olurken kısıtlı hareket alanları rekreatif etkinliklere katılımı zorlaştırmaktadır.

Boş zamanın insanlara olan katkısı olmak üzere Kanada'ya yerleşmiş olan Afgan göçmenlerin yakın zamanda göçmenlik süreçlerine uyum sağlama konusunda boş zaman rolünü araştıran bir çalışmadır. Bu çalışma araştırmamızla benzer şekilde yapılandırılmış soru tekniği ile birebir 19 Afganlı ve 19-60 yaş arasındaki bekâr kadınlar ve erkekler, çocuklu bekâr anneler ve çocuklu iki ebeveyn aile ile görüşmeler yapılarak, boş zaman etkinliklerinin hangi yollarla yeni yaşam ortamlarına uyum sağlamlarına yardımcı olabileceğinin araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme verilerinin fenomenolojik analizlerinden tespit edilen kapsamlı bir tema, bu bireylerin ev sahibi bir ülkede toplulukta stresli yaşam zorluklarına uyum sağlamlarına yardımcı olmanın bir olarak anlamlı, amaçlı ve eğlence bir boşluğu vurgulamaktadır. Afgan aileleri ve arkadaşlarıyla ve Afgan Kanadalı olamayan arkadaşlarıyla sosyal bağlantı ve ağları kolaylaştırmak için yalnızca sosyal ve kültürel açıdan anlamlı boş zaman ve rekreasyon biçimleri amaca uygun ve etkili olurken aynı zamanda kültürlerarası etkileşim, öğrenme ve paylaşma problem çözme, öğrenme için fırsatlar da sağlanmaktadır. Genel olarak, keyifli, amaçlı ve anlamlı bir boş zamandaki katılımlar, Afgan göçmenlerin stresli uyum süreçleri boyunca hayatta kalma ve gelişmeleri için kültürel güçlerinin bir ifadesi olarak görülmektedir (Stack ve Iwasaki, 2009). Göçmenlik faktörünün her ülkede farklılık göstermesi onların uyum sürecini etkilemiştir. Ülkede sahip olunan imkânlar bu süreci büyük ölçüde etkilerken göçmenlerin boş zaman davranışlarına önemli ölçüde farklılık yaratması çalışmamızda yer alan bulgular kısmında farklılıklar göze çarpmaktadır.

Bir başka çalışmada İsveç'in Malmö şehrinde, göç durumu ile hareketsiz boş zaman fiziksel aktivite durumu arasındaki ilişkiyi araştırmak amaçlanmıştır. Sonuçlara göre hareketsiz dinlenme zamanı fiziksel aktivite durumunun prevalansı erkeklerde% 18,1, kadınlarda% 26,7'dir. Boş zaman değerlendirme hareketsiz fiziksel aktivite durumunun oranı, Arapça konuşulan ülkelerde, diğer ülkelerde (Yugoslavya, Polonya, İsveç) doğan kadınlar arasında kategorisi yaş, cinsiyet ve eğitim dâhil olmak üzere çok değişkenli analizin yapıldığı halde sonucu değiştirmemiştir. Sonuca bakıldığında etnik farklılıkların fiziksel aktivitede kendini belirgin bir şekilde gösterdiği çıkmaktadır (Lindström ve Sundquist, 2010). Nicel verilerin ortaya koyulduğu araştırma sonuçlarına bakıldığında, etnik farklılıkların fiziksel aktiviteye bakış açısını betimlemekte, araştırmamızla paralel sonuçlara sahip olduğu ifade edilebilir.

Betimleyici bir çalışma yapılarak mültecilerin sağlığının beslenme, sağlıklı yaşam kapsamındaki davranışları hakkındaki bilgi ve algılarını araştıran çalışmada, görüşme yöntemi kullanılarak hem kapalı hem de açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır. Örneklemi Bosna, İran ve Küba'dan 31 yetişkin bireyin katılımı oluşan çalışmanın sonucunda mültecilerin sağlıklı bir diyet ve fiziksel aktivite hakkında bazı bilgilere sahipken sağlık açısından davranışlarının hem yararlarının hem de engellerinin farkında olmalarıdır. ABD'ye gelişlerinden bu yana diyet fiziksel aktivite ve sigaradaki değişiklikler bazıları için pozitif, bazıları için negatif olarak gerçekleşmiştir. Burada mültecilerin değişiminin ön planda olduğu görülmektedir. Sonuç olarak mültecilerin sağlıklı davranışlarını varıştan sonra zaman içinde incelemeye ihtiyaç olduğu (Barnes ve Almasy, 2005) belirtilmektedir. Araştırmamızda yer alan ruhsal sağlık faktörüyle benzerlik göstererek, incelenmesi ve desteklenmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Alan yazın incelendiğinde çok kültürlülük, farklı etnik gruplar ve kısıtlayıcılara sahip gruplarla ilgili yapılmış çalışmaların nicelik olarak yetersizliği göze çarpmaktadır. Bu gruplara yönelik betimleyici çalışmalar ve boş zaman davranışını incelemeye yönelik yapılan araştırmaların literatüre kazandırılması önem teşkil etmektedir. Diğer yandan boş zaman tutumu, boş zaman davranışını anlamada önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda boş zaman engelleri ve boş zaman tutumunu incelemeye yönelik yapılan araştırma sonucunda, Boş zaman aktivitelerine karşı tutumları ile boş zamanlarda yapılabilecek aktivitelere engel olan faktörler arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda katılımcıların boş zaman aktivitelerine karşı tutumları ile boş zaman aktivitelerini engelleyen faktörler arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Rekreatif etkinliklere katılımında bilgi seviyesinin yüksek olan bireylerde faaliyete katılımı etkileyen bir faktör olarak görülmemiştir. Araştırmamız doğrultusunda bireylerin içinde buldukları durum kapsamında eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin boş zaman davranışlarını etkilediği görülmektedir (Önal, 2017). Başka bir çalışmada ise üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılmalarına engel teşkil edebilecek unsurların belirlenmesi için boş zaman engelleri ölçeği kullanılmıştır. Görüşmeye katılan öğrencilerin üniversitelerine göre yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre "Tesis/Hizmet/Ulaşım", "Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği" ile "Birey Psikolojisi" alt boyutlarında anlamlı bir ilişki ortaya çıkarken, katılımcıların cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucu anlamlı bir ilişki çıkmadığı görülmüştür. Araştırmadaki benzerlik yönünde cinsiyetin farklılaşması boş zaman davranışını da farklılaştırmaktadır. (Demirel ve

Harmandar, 2009). Bu sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermekte olup, kadın göçmenler ile göçmenlerin boş zaman davranışlarının cinsiyete bağlı olarak farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Gelişen dünya koşullarında boş zamanda yapılan faaliyetlerinde bu değişime katıldığı görülmektedir. Günümüzü 20 yıl öncesi ile kıyasladığımızda gelir durumundaki artışlar teknolojik gelişmeler boş zamana yapılan faaliyetleri de değiştirmektedir. Türkiye yaşayan bireylerden 500 kişi ile yapılan internet ortamında yapılan anketler sonucu boş zaman alışkanlıklarındaki değişimin yönünü ve niteliğini inceleyen bu çalışmada: bireylerin cinsiyetleri, medeni durumları, çalışma durumları, yaş grupları, eğitim durumları, meslek statüleri, sosyal medya ve teknoloji kullanımları ile ekonomik durumlarındaki gelişmelerin, boş zaman faaliyetleri ile ilişkisi “sosyallik ve asosyallik”, “gerçek ortam ve sanal ortam”, “teknolojiye uyum” ve “sosyal medyaya uyum ve direnç” şeklinde dört ana başlık altında incelenmiştir. Sonucunda hem asosyallik hem de sosyallik faaliyetlerinde düşüş görülmüştür. Bununla birlikte gerçek yaşamlarında durağan bir durum gösterirken sanal ortamda oldukça yükseliş göstermiştir. (Şenol, 2018). Araştırma bulguları, araştırmamızda yer alan Suriyelilerin genellikle pasif etkinliklerle geçirilen boş zamana sahip olması ve dolayısıyla sosyallik ile ilgili olumsuz bir çerçeveye çiziyor olması ile benzerlik göstermektedir.

Zaman disiplini yoluyla bireye ait bir aktivite olmaktan çıktığını vurgulayan çalışmada, “topluma faydalı” bir eylem haline nasıl dönüştürüldüğünü değerlendirmektedir. Çalışma ve çalışma dışı zaman şeklinde iki farklı zaman diliminin çok da farkında olunmadığı toplum yapısından, bu iki farklı zamanın birbirinden kesin çizgilerle ayrıldığı günümüzdeki toplum yapısına geçilmiştir. Sonuç olarak çalışma, sınırlarını ve yapıma esnasında doğa koşullarındaki zorlamaların haricinde bireyin kendisinin belirlediği özgür ve içsel bir alan olmaktan çıkmış ve bireyin pasifleştirildiği, sisteme ait ve dışsal bir alan haline dönüşmüştür. Hatta günümüz koşullarında sadece çalışma alanı değil, çalışma dışında kalan boş zaman aktiviteleri de zaman disiplini yoluyla sistem tarafından belirlenir hale gelmişti (Başar Saripek, 2016). İşsizlikten doğan boş zamanın topluma faydalı bir eyleme dönüştürülmesi hususu araştırma bulgularımızda yer alan önemli bir noktadır. Bu bağlamda üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bu nokta, farklı araştırmalar ve model önerileriyle çözüm önerileri sunmalıdır.

Boş zamanları belirlemede iş yaşamının önemi vurgulanmaktadır. Bulgularımızda yer alan çalışma ve işsizlikten doğan boş zamanın boş zaman davranışını doğrudan etkilediği

görülmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmanın günümüz yaşamına büyük etkisi olduğu, boş zamanın bile çalışma tarafından belirlendiğini anlatan çalışmada boş zaman kavramının sadece çalışan bireylerin değil, toplumun bütün bireylerini ilgilendiren ve içine alan bir kavram olarak da vurgulanmıştır. Çalışmanın amacına bakıldığında, boş zamanın manipülasyonu ile çalışma arasındaki ilişkiyi teorik bir çerçeve aracılığıyla göstermektedir (Omay, 2008). Dolayısıyla çalışma ve çalışmama kavramlarının bireylerin boş zamanlarının niteliğini belirlemede bir aracı rolü üstlenebileceği görülmektedir.

Çalışmada eğitim önemine vurgu yapılırken göç edenlerde kültürel uyum, Suriyeli çocukların eğitim koşulları ve okula uyum süreçlerinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklara dair bir bakış açısı sağlamaya çalışılmıştır (Kağnıcı, 2017). Başka bir çalışmada Türkiye'ye zorunlu olarak göç eden Suriyeli kadınların ruh sağlığı durumlarını ve kültürleşme süreçleri incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin de kullanıldığı bu çalışmada 100 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye katılan katılımcıların, kültürleşme öğrenimleri ile kültürel benzerlik ve farklılıklarının neler olduğuna odaklanılmıştır. Bulgular kısmında yarı yapılandırılmış görüşme ve içerden katılımcı gözlemci aracılığı olarak elde edilmiştir. Sonucuna bakıldığında savaş esnasında yaşanan travmatik olaylar ve geri dönme umuduyla zorunlu olarak göç etmiş olmalarının, onların kültürel adaptasyonunun daha yavaş olmasına neden olduğu görülmüştür. İçinde buldukları yaşantının hem ruh sağlığı hem de ikinci kültüre uyum sağlama sürecinde kadınlar içerisinde, dul, boşanmış, yaşlı ve engelli olanların daha riskli gruplar oldukları ortaya çıkmıştır (Sağır, 2018). Yapılan bu çalışmada da belirtildiği gibi bizim çalışmamıza benzer şekilde, kültürel benzerliklerin sadece kampın içi ile sınırlı gören Suriyeliler kamp dışındaki yaşamla çokta ilişkili olmadıkları gözlenmiştir. Genellikle Türkiye'nin her kentini Hatay ile kıyaslayarak büyük bir kültürel benzerliğin olduğunu savunulmuştur. Görüşmelerde içinde bulunulan durum konuşmalara yansımış olup savaşta yaşanan kötü hatıraları, kaybedilen yakınları ve en önemlisi gelecek kaygısı içerisinde Suriye'nin durumunu burada geçirilen süre zarfında yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır.

Kadınların daha kırılgan bir yapıya sahip olması onların rollerini iki katına çıkarırken çalışmada kadınların çok fazla üzerinde sorumluluk olduğunu göstermektedir. Başka bir çalışmada Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle birçok sığınmacı akınına uğramış olmasına karşın sığınmacılara yönelik uygulanan politikası ve buna ilişkin sosyal ve hukuksal alt yapı oluşturulduğu söylenemez. Bu bağlamda Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler üretilen ve üretilmesi gereken politikaları daha da anlamlı hale getirmektedir.

Çalışmada amaçlanana Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılarla ilgili politikalarını, Suriyeliler özelinde incelenmeyi amaçlamaktadır (Bulut, Soner ve Karakaya, 2018). Mültecilerin rol aldığı ve hedef ülkelerin maruz kaldığı bu yoğun göç baskısına çözüm arayışı, başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere çok sayıda ülkenin öncelikli gündem konusu olmuştur. Bu çalışmada, AB'nin düzensiz göçle mücadele için bölge ülkeleriyle ortak politikalar üretme ve bu politikalara küresel ölçekte işlerlik kazandırma girişimleri, analiz edilmiştir. Sonucuna bakıldığında AB'nin bölge ülkeleriyle "ortak göç yönetim stratejisi ve mevzuatı" oluşturma girişimleri sonucunda oluşan göç politikası/mekanizması, düzensiz göç sorununu çözmekten uzak görünmektedir. Ayrıca bu politika/mekanizma, uluslararası koruma/iltica mevzuatıyla paradoksal bir yönelim içinde bulunmaktadır (Kılınç, 2018). Suriyeli vatandaşlarını durumunu değerlendiren araştırmada Avrupa birliği hukuku ve uygulamaları ile karşılaştırılmıştır. Türkiye'de bulunan Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin çadır kentlerde barınmaları sağlanan statülerine bakıldığı zaman mülteci ya da sığınmacı statüsüne sahip olmadığı ancak Geçici koruma altına alındığı vurgulanmıştır (Poyraz, 2012). Araştırmamızın benzerliği araştırıldığında sonuç kısmında Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin belirsizlik süreci taşıdığı, Suriyelilere yönelik tanımlamada yer alan Avrupa'dan gelen kişilerin mülteci olarak kabul edilmesi, onları ise şartlı mülteci olarak kabul etmesi, Geçici koruma kapsamındaki Suriyelileri kaygılandırarak bu konuda çalışmaların yapılmasını talep edilmektedir.

Derleme yönteminin kullanıldığı çalışmada sığınmacı ve mülteci kadınların yaşadıkları sorunlar ve sunulan sağlık hizmetleri hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır. Son yıllarda insanlar savaş, sosyal ve siyasi problemlerden dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalmaları mültecinin ve sığınmacının tanımını odak noktası olmuştur. Mültecilerin içinde bulunan kadın bireyler karşılaşılan sorunlarda en çok etkilenen taraf olarak görülmektedir. Karşılaşılan sorunlar göz önünde bulundurularak bu sorunların engellenmesi ve çözüme kavuşturulması önerilmiştir (Cenkci ve Nazik, 2018). Araştırmada amaç mültecilerin davranış ve Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin davranışını; göç alan toplum davranışı ile Türk toplumunun davranışını karşılaştırarak, bu suretle Suriyeli bireylerin krizindeki davranışların evrensel bir nitelik taşıyıp taşımadığını tespit etmek için yapılmıştır. Çalışmada saha araştırmalarının bulgularına dayanmaktadır. Ortaya çıkan sonuçta Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin bu göçü kabul eden Türk toplumunun davranış, beklenti algı ve kaygılarının evrensel nitelik taşıdığı sonucuna varılmaktadır. Her iki toplumun beklentilerini dikkate alacak ve toplumsal kaygı yaratmayacak konuların başında ise

Suriyelilerin eğitimi konusunun geldiği tespit edilmiştir (Tunç, 2015). Yapılan bu çalışmaların sonuçlarına bakıldığında çalışmamızla benzer niteliktedir. Bu durumda Suriyelilerin dil eğitimi konusunda geride kalması Türkiye ile uyumu zorlaştırmakla birlikte mültecilerde gelecek kaygısına sebep olmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, Dünya'daki son gelişmeler ve ülkenin sosyal ekonomik gelişiminin meydana getirdiği yeni şartlar nedeniyle bir yandan “göç alan” diğer yandan ise gelen göçmenlere “geçiş alanı” yaratan bir konuma gelerek daha kalıcı bir göçmen nüfusa ev sahipliği yapar hale gelmiştir. Bu yüzden, son yıllarda dünyada ve siyasal konjonktürde yaşanan ekonomik ve siyasal gelişmelere paralel olarak yeni nüfus hareketleri ile karşı karşıya kalmış olan Türkiye'nin de sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanları dönüştürme gücü olan göçmenliğe ve göçmenlere dair bir perspektif geliştirme gereğinin daha da anlaşılır olmaktadır. Zira Türkiye'ye dış göç hareketleri ile gelen göçmen nüfusun artışı, birçok kentte çok daha karmaşıklaşan bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada; Ortadoğu da bitmeyen iç savaş neticesinde ve Suriye'deki mevcut koşullar dikkate alındığında karşılaşılan göç dalgasının devam etmesi sonucunda Suriyelilerin burada kalma sürelerinin uzayacağı görülmektedir. Göç dalgasının katkısıyla göç yoluyla büyük değişimin ana parçası olan göçmenlerin sosyo-ekonomik konumlarının da bu değişimden etkilenmektedir. Türkiye'ye yerleştikten sonra asimilasyonuyla birlikte gelişen boş zaman davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Ünal, 2014).

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kültürel özelliklerine katkısına yardımcı olan boş zaman katılımlarının onların aidiyet, üyelik, sosyal statü, kişisel algı ve kültürel değişim sorunları ile yararlı olabileceği görülmektedir.

- Görüşme yapılan katılımcıların Suriye'ye göç ettikten sonra hep kampta yaşadıkları tespit edilmiştir.
- Suriyelilerin göç etme sebebi savaş faktörü görülmüş olup, hepsinin aynı faktörden etkilendiği tespit edilmiştir.
- Hatay'da kalmalarının sebebi olarak Suriye'ye yakın olması ve kültürel bir yakınlığın olması Suriyelilerin tercih sebebi olmuştur.
- Hepsinin genel olarak sorunu en kısa zamanda Suriye'ye tekrar dönme isteğiyle göç ettikleri anlaşılacak bu da Türkiye'ye uyum sağlamalarının önünde engel teşkil ettiği düşünülmektedir.
- Katılımcıların genellikle işsiz ya da gelirlerinin az olması nedeniyle boş zamanlarında geçirme şekillerini etkilemekle birlikte rekreatif etkinliklere katılım tam manasıyla gerçekleşmemektedir.

- Boynuyoğun ve Apaydın kampına nazaran Yayladağı'nda bulunan kampta yaşayan Suriyeli Türkmenler, Türkiye'ye daha kolay uyum sağlamış olmakla birlikte kültür farklılığını çok fazla yaşamamaktadır.
- Suriyelilerin çoğunluğunun gelir düzeyleri kötü olduğunu düşündüğü için gelecek kaygısı yaşamakta, hayata tam anlamı ile adapte olmakta zorluk çekmektedirler. Kamp içinde çalışma imkânı bulan Suriyeli bireyler çalışmayanlara oranla gelir düzeyi açısından kendilerini daha şanslı hissetmektedir.
- Erkek bireylerin genel olarak işsiz olması onların boş zamanlarının fazlalığına sebep olmakta eski hayatlarındaki aktifliği tam olarak yakalamadıkları için kendilerini boşlukta hissederek mutsuz olmaktadır.
- Kadın bireylerin genelinde çocuk sayısının fazla olması onların boş zamanlarında bir kısıtlama olarak karşılıklarına çıkmakta ve boş zamanları erkeklere oranla daha az olmaktadır.
- Suriyelilerin göç etmeden önce farklı meslek gruplarına sahipken göç ettikten sonra yaklaşık %65'inde mesleğinde değişim yaşanırken %35'inin mesleğinde değişim yaşanmamıştır. Değişim yaşanmayanların çoğunluğu meslek gruplarından ev hanımı ya da esnaf olduğu görülmüştür.
- Günde çalışma saatleri sorgulandığında Suriyeli çalışan kadınların %48'i ortalama 3,5 saat cevabını verirken çalışmayan ama ev işlerine ayırdığı vakti dile getiren %52 kadın Suriyeliler ortalama 3,7 saat vakit ayırdıklarını dile getirmişleridir. Çalışan kadınlar genellikle kamp içinde öğretmenlik yaparak, kursta ürettikleri el işlerini satarak ya da tarımda çalışarak vakitlerini geçirmektedirler.
- Erkeklerin %52'si çalıştığını dile getirerek ortalama 10 saat çalışmaya vakit ayırdıklarını vurgularken, çalışmayan %48'lik kısmı genellikle bir iş ile meşgul olmamaktadır. Çalışan erkekler genellikle kamp içinde esnaflık ya da öğretmenlik yaparken kamp dışında tarım işçiliği yapmaktadır.
- Suriyeli bireylere haftalık boş saatlerini sorgulandığında kadın bireylerin çalışan kesimini oluşturan %48'lik kısmı boş saatlerinin 13 saat olduğuna değinirken, çalışmayan kadını oluşturan %52'lik kısmı 29,9 olarak söylemiştir. Çalışan kesimin iş harici ev işlerine zaman harcadığı ve çocuk sayısı fazla olduğu için onlarla ilgilendiği için boş zamanın az olduğunu anlatmışlardır.

- Erkek bireylerin haftalık boş saatlerini sorgulandığında çalışan %52'lik kısmı boş zamanın 14,3 saat olarak söylerken çalışmayan kesimi oluşturan %48'lik kısmı boş zamanı 56,5 olarak vurgulamıştır. Çalışmayan erkekler genellikle kamp içinde oturarak camiye giderek ve arkadaşları ile sohbet ederek ve evde pasif bir şekilde vakit geçirmektedir.
- Boş zaman kavramının kendileri için ne ifade ettiğine farklı yanıt veren Suriyelilerin %13'ü mutluluk olarak cevap verirken %87'lik kısmı savaş engeli, gelecek kaygısı, işsizlik, özlem, fakirlik, imkânsızlık, mutsuzluk ve boş zamanın bir aktivite olarak düşünen bireylerin cevapları ile karşılaşmıştır. Katılımcıların göç etmeye bağlı olarak hala savaş psikolojisinden çıkamadıkları geçmişin izlerinin silemedikleri ve gelir yetersizliğinin de etkisi ile çok ciddi gelecek kaygısı yaşadıkları anlaşılmıştır. Bakıldığında Suriyelilerin büyük çoğunluğu için boş zaman kavramı negatif yönde olduğu anlaşılmaktadır.
- Türkiye'de boş zamanlarını genellikle pasif geçiren Suriyeliler ayrıca spor yaparak, sosyalleşerek, kültürel aktivitelerde bulunarak, ibadet ederek, yardımlaşarak, kamp içinde verilen eğitimlere katılarak değerlendirirken, bir kısımda savaş psikolojisi ve işsizlik psikolojisi ile değerlendirmektedir. Kampın içerisinde kaldıkları için bu bireylerin kamp dışında kalan bireylere nazaran daha az imkâna sahip oldukları gözlenmiştir.
- Boş vakitlerini genel olarak aile ile geçiren Suriyeliler bunun yanında arkadaşları, akrabaları ve komşuları ile vakit geçirmektedirler. Kamp içinde çok fazla sosyal ilişkiler kurulabilmekte ama en çok aile ile birliktelik tercih edilmektedir.
- Suriye'de genellikle katıldıkları etkinlikler arasında en çok sporu tercih eden katılımcılar sosyalleşerek, kültürel sanatsal faaliyetlerde bulunarak, oyun ve eğlencelere katılarak, hobilerini gerçekleştirerek, eğitim katılıp ibadette bulunarak az bir kısmı da pasif bir şekilde geçirerek ülkelerinde katılım sağlamıştır. Anlaşılacağı gibi Türkiye'de bu kadar aktif bir şekilde aktivitelere katılım sağlanamamıştır. Görülüyor ki savaşın insan yaşamında negatif yönde çok yönlü etkilenmesinden kaynaklanmaktadır.
- Suriye'de katıldıkları etkinliklere Türkiye'de katılmadığını belirten çoğunluk nedenini içinde bulunduğu durumu gösterirken bu etkinlikleri Türkiye'de katıldıklarını düşünen katılımcıların çoğunluğunu kadın katılımcı oluşturmuştur. Nedenine bakıldığında Suriye'de ev hanımı olmaları kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Suriyeli kadınların erkek bireylere nazaran aktivite katılım çeşitliliği daha az olduğu görülmektedir.

- Kendi kültüründe yer alan aktivitelerin Türkiye’de de devam ettiğini savunan katılımcıların sayısı negatif düşünelere oranla fazladır. Sebebine bakılacak olursa bu durumda kaldıkları yerin etkili olduğu düşünülmektedir. Hatay kültürü ile kendi kültürlerini bağdaştırmaktalar çünkü benzerlik söz konusudur. Katılmayanların düşüncesi Hatay dışında başka illere gitme imkânına sahip olan bireyler farklı olduğunu dile getirmiştir. Türk kültüründe yer alan aktivitelere Suriyelilerin çoğunluğu katılmıyorum cevabı vermiştir. Kamp içinde yaşamalarından dolayı dışarı ile bağlarının çokta olmadığı gözlenmiştir. Kamp içinde yaşadıkları için kamp dışındaki aktivitelere katılma fırsatlarının olmadığını dile getirmişlerdir. Görüşmeye katılan katılımcılardan çok azı katılıyorum cevabı vermiştir.
- Boş zaman etkinlikleri görüşmecilerin %37’sini mutlu ederken %63’ünü mutsuz etmektedir. Boş zamanını verimli geçirdiklerinde mutlu olduklarını söyleyen katılımcılar verimsiz geçirdiklerinde mutlu olmadıklarını dile getirmişleridir. Mutsuz olan bireylerin genellikle Suriye’nin içinde bulunduğu belirsizlik, gelecek kaygısı ve bir şeyler üretememe gibi birçok faktör boş zamanlarını mutsuz geçirmelerine sebep olmaktadır.

Sonuç olarak Suriyelilerin işsiz olması ile ilgili ciddi sorunlarının olduğu, bu durumda da boş zaman kavramına bakış açılarını etkilediği belirlenmiştir. İşsizlik sorunun ana kaynağını dil, vatandaşlık ve uyum sorununun oluşturduğu görülmektedir. İşsizliğin fazla olduğu barınma kamplarında işsizlikten doğan boş zaman oranının yüksek olduğu saptanmıştır. İşsizlikten doğan boş zamanın fazla olmasının beraberinde psikolojik, fizyolojik ve sosyal sorunlar getirdiği görülmektedir. Aynı zamanda geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin büyük çoğunluğu katıldıkları aktivitelerin kendi kültürleriyle olan benzerliğini dile getirmiştir ancak barınma kampının dışı olan Hatay bölgesine çıkan diğer bireyler söz edilen farklılıkların daha fazla olduğunu belirtmiştir. Kamplardaki boş zaman ve ciddi boş zaman faaliyetlerinin yetersizliği göze çarpmaktadır. Araştırma sonucunda, Suriyelilerin boş zaman davranışını, işsizlik, dil problemi, uyum sorunu, gelir problemi, işsizlikten doğan boş zaman ve boş zamanın nitelikli değerlendirilmemesi hususlarının olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Suriyeli vatandaşların boş zaman davranışlarını incelenmesi ve olumlu davranış kalıpları ile pekiştirilmesi adına boş zaman faaliyetlerine yönelik planlamalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

- Yaşam kalitesi ve doyumu, Suriyelilerin ruh sağlığına yönelik başlıca önemli tehditlerdendir. Bu nedenle Suriyelilerin uzun vadeli zihinsel ve ruhsal sağlıklarını

destekleyecek refah, barınma, istihdam ve genel yaşam kalitesine de önem verilmesi gerekmektedir.

- Politika yapıcılar veya araştırmacılar Suriyeli mülteciler arasında güncel fiziksel ve psikolojik Yaşam kalitesi ve doyumunu unsurlarını izlemeyi sağlayan proje ve araştırmalara öncelik verebilirler.
- Meslek sahibi Suriyelilerin mesleklerini icra edebilecekleri alanlar bulunmasına yardımcı olacak ağlar oluşturulmalıdır.
- Yabancı istihdamı konusunda kurumsal alt yapı güçlendirilmelidir. Çalışma hayatına ısınmalarını sağlayacak dil kursları, mesleki eğitim kursları, gönüllülük faaliyetleri, staj programları ya da yarı- zamanlı çalışma gibi uygulamalarla desteklenmesi önemli bir tedbir mekanizması olarak değerlendirilmelidir.
- Suriyelilerin rekreasyonel faaliyetlere katılım konusunda rehberlik eğitimi verilmeli tüm bilgiler ve imkânlar kampın içinde ulaşılabilir nitelikte olmalıdır.
- Rekreasyonel faaliyetlere katılımı engelleyen faktörler açısından Suriyelilerin kaldıkları kampların farklı olması bütün bireylerin aynı koşula sahip olamamasına sebebiyet vermektedir. Boynuyoğun geçici barınma merkezinin koşullarının iyi olması lakin diğer iki kampın tesislerinin ve tesis donanımlarının yetersiz olduğu için tesis yeterliliği ve donanıma önem verilmesi gerekliliği, gerekli ekipmanları Suriyelilerin kullanımına sunulması, Suriyelilerin boş zaman ve spora ayrılan zamanların atıl zaman niteliğinden uzaklaştırılıp profesyonel alanlarda geliştirmelerine önderlik edilmelidir.
- Bireyler boş zamanlarında yararlı aktiviteler yaparak fiziksel, zihinsel ve toplumsal faktörlerin birleşmesinden oluşan bir kişiliğe sahip olabilmektedir. Bu yüzden Kamp yöneticilerinin kampta rekreasyonel alanların artırılması ve çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapması önemli görülmektedir. Bu kapsamda erkek bireyler için dijital oyunlar, Suriyelilerin toplu bir şekilde oturacağı salonlarda satranç turnuvaları, sinema ve tiyatro etkinlikleri, bütün bireylere trekking vb. organizasyonlar yaptırılması Suriyelilerin dışarı ile iletişimi güçlendirerek sosyalleşmelerine yardımcı olmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- Kadın bireyler için kişisel gelişim kursları kadınların birlikte zaman geçirebilecekleri ortamlar sağlanmalı bu ortamlarda kendi kültürlerinde yaptıkları aktivitelerin yapılmasına fırsatlar verilmelidir. Çocuklar için eğitsel oyunlar, kitap okuma, tiyatro faaliyetleri kendi kültürlerinde yer alan halk oyunları (Dabke) bütün bireylere hitap eden oryantiring vb. aktivitelerin kamplarda yapılmasına ortam hazırlanmalıdır.

- Kamplarda hizmet içi eğitim anlamında boş zaman eğitimlerinin kamp yöneticilerine doğrudan verilerek, bilinçli boş zaman eğitiminin, geçici koruma statüsündeki bireylere ulaşması açısından önem arz etmektedir.
- Kampta hizmete sunulan rekreatif alanlarla ilgili gerekli tanıtımların kampta kalan bireylere yapılmalıdır.
- Aileler, rekreasyonel faaliyetler ve önemi hakkında bilgilendirilmeli, okul aile iş birliği sağlanmalı, teşvik edici uygulamalar kampların içinde yapılmalıdır. Kişilerin takdir edilen özellikler (dürüst, adil, hoşgörülü, vb.) kazanmasına katkı sağlamasına yardımcı olabilir.
- Kamp yöneticileri iş birliği içerisinde hareket ederek okulların çevresine yürüyüş yolu, park oyun sahaları yaparak gençler spora teşvik edilmelidir.
- Kampların içinde Sadece rekreasyonel aktivitelerle ilgili bir birimin oluşturulması, faaliyetlerin daha etkin bir şekilde hazırlanıp, uygulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Kampta yaşayan Suriyeli bireylerin Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 96. Maddesinden yararlanılarak koruma altındaki kişiler ile ilgili Suriyelilerin toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetlerinin planlanmalıdır.

Rekreasyonel aktivitelere katılım tutum değişiklikleri, bireysel gelişim, sağlıklı duygu süreci gibi olumlu neticelere ulaşmada kişiye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda merkezi yönetim, yerel yönetimler ve akademik birimler koordinasyonu ile yapılacak boş zaman planlamaları ve politikalarının Suriyelilerin yaşam standartlarını yükseltmede, toplumla barışık ve iç içe yaşamasının önünü açmada önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adalı, S. (2010). *Yerel Çok Kültürlülük Kapsamında Bölgesel Farklılıkların Firma İçerisinde Konumlandırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1-5.
- Adıgüzel, Y. (2016). Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu. A. Esen, M. Duman (editör), *Türkiye'deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespit ve Öneriler*, İstanbul, Wald, 171-194.
- Akıncı Çötök, N., Taşdelen, H. (2013). Avrupa Ekseninde Yabancı Korkusu ve İslamafobi Algısının Değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 1-13.
- Akova, O., Çakmak, T. (2015). Boş Zaman Paradigmasının Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Yaklaşımıyla İlişkisi ve Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(3), 28-36.
- Aksoy, A. (2017). *Şanlıurfa İli Halfeti İlçesindeki Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, 11-15.
- Akyüz, H. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın, 21.
- Aslan, K., Aslan, L. (2001). Boş Zamanları Değerlendirmede Çevre Faktörü. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Aslan, Ş., Akarçay Ulutaş, D. (2018). Sağlık Açısından Göç ve Yaşlılık. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 04(01), 10-29.
- Aslan, H. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Tercihleri: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 193-208.
- Aslantürk, O., Tunç, Y. E. (2018). Türkiye'de Yabancıların Çalışma İzinleri; Suriyeliler Örneği. *Kamu Denetçiliği Kurumu*, 5(9), 141-180.
- Ataman, H. (2015). Ataman, H., (2015). Mülteci mi, Sığınmacı mı, Misafir mi?, *Görüş Dergisi*, 25. *Tüsiat Görüş*, (88), 24-31.
- Ateş, H., Yavuz, Ö. (2017). Göçmenlerde Ötekileştirme ve Çokkültürlülük. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (22), 1287-1301.
- Ateşok, Z. Ö. (2018). *Karşılaştırmalı Perspektiften Uluslararası Mülteci Rejimi Bağlamında Mülteci Eğitimi ve Türkiye Örneği*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 189-192.
- Ayaşlıgil, T., Kubat, A. (2005). Boş Zaman Eğilim ve Rekreatyonel Gereksinimlerin Nüfus Özelliklerine Göre Değişim ve Farklılıklarının Çanakkale Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55(1), 47-66.

- Aydın Yılmaz, S. (2016). Suriyeli Mülteci Kadınlar: Göç Travması ve Entegrasyon. A. Şen, M. Duman içinde, *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler*, İstanbul: Wald, 195-209.
- Aydoğan , İ., Gündoğdu, F. (2006, 02). Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 217-232.
- Aygül , H. (2018). Mülteci Emeginin Türkiye İşgücü Piyasalarındaki Görünümü ve Etkileri. *Vizyon Dergisi*, 9(20), 68-82.
- Aytaç , Ö. (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(01), 231-260.
- Aytaç, Ö. (2005). Kapitalizm ve Boş Zaman. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(01), 1-22.
- Bakioğlu, A., Artar, F., İzmir, H. (2018). *Ankara'daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri Göç, Gündelik Yaşam, Geçim Deneyimleri ve Sosyal Dışlanma*. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını, 1-72.
- Barnes, D., Almasry, N. (2005). Refugees' Perceptions of Healthy Behaviors. *Journal of Immigrant Health*, 7(3), 185-193.
- Başar Sariipek, D. (2016). Zaman Baskısı Altında Çalışma ve Boş Zaman Algısı. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 112-127.
- Başkan, A. H. (2015). Farklı Kültürlerde Boş Zaman Davranışları: Ermeniler Örneği. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 10-22.
- Betts, A. B., Loescher, G., Milner, J. (2017). *BMMYK: Mülteci Koruma Siyaseti ve Pratiği*. (Ö. Koç, Çev.) İstanbul: İKÜ Yayınevi, 112.
- Biner, Ö., Soykan, C. (2016). "Bize Misafir Dediler. Söyleyiniz, Kimdir Misafir? Var mıdır kanunda karşılığı?", Suriyeli mültecilerin Perspektifinden Türkiye'de Yaşam, 1-20.
- Bingöl , O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 108-114.
- BM Güvenlik Konseyi (1993). Statute of the International Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), 827 (Eski Yugoslavya Savaş Suçları Mahkemesi).
- Bostan, H. (2018). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskan Sorunu. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 38-88.
- Boz, D. (2016). Dış Göçler Olgusu ve Etkisi: Türkiye-Suriye Üzerine Bir İnceleme. *Sosyoekonomi*, 24(30), 147-153.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 60-80.
- Bulut, Y., Soner, A., Karakaya, S. (2018). Türkiye'nin Mülteci Politikaları: Suriyeli Mültecilerin Durumuna İlişkin bir İnceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(39), 207-222.

- Can , E. (2015). Boş Zaman, Rekreasyon ve Etkinlik Turizmi İlişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*(10), 1-17.
- Canyurt, D. (2015). Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye'de Riskler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 127-146.
- Cengiz, D., Özgür, E., & Yıldız, S. (2018). Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Gündelik Yaşam Pratikleri. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, (s. 232-238). Ankara.
- Cenkci, Z., Nazik , E. (2018). Sığınmacı ve Mülteci Kadınların Yaşadığı Sorunlar ve Sunulan Sağlık Hizmetleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(4), 239-299.
- Chamma, N., Arroyo, C. (2017, March). Mülteci Kampı Tasarımını Yeniden Düşünmek: "Geçici" Kamplardan, Sürdürülebilir Yerleşimlere. *Yapı 424*, 112-113.
- Civelek, M. (1981). Boş Zaman ile İlgili Bazı Sorunlar. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 137-156.
- Codesal, D., Peperkamp, E., Tiesler, N. (2015). Migration, migrants and leisure: meaningful leisure? *Article in Leisure Studies*, 34(1), 1-4.
- Coleman, D., Iso- Ahola, S. (1993). Leisure and Health: The Role of Social Support and Self-Determination. *Journal of Leisure Research*, 25(02), 111-128.
- Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 440.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142.
- Çelik, K. (2018). *Kültürlerarası Duyarlılık ve Birlikte Yaşam*. Ted Koleji, Sosyoloji Bölümü. Ankara: Odak Grup Toplantılarına İlişkin Değerlendirme Raporu.
- Çelik, H. (2008). Çokkültürlülük ve Türkiye'deki Görünümü. *U.Ü. Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(15), 319-332.
- Çetinkaya, C. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Geçici Barınma Merkezlerinin Durumu ve Senaryo Analizleri. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 5-21.
- Çiceksöğüt, A. (2017). Uluslararası Göç Hukuku Perspektifinde Yerinden Edilmiş Suriyeliler'in Türkiye'deki Statüsü. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 1-20.
- Çoruh, Y. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 8-9.
- Dalkılıç, G. (2017). *Otel İşletmelerinde Rekreasyon ve Boş Zaman Değerlendirmeleri: Yönetimsel Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 5-8.
- Danış, D. (2018, Aralık). *Türkiye'de Kent Mültecileri ve Misafirperverlik*. TESEV.

- Demir, C., Demir, N. (2006). Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler ile Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 6(1), 36-48.
- Demirbaş, H., & Bekaroğlu, E. (2013). Evden Uzakta Olmak: Sığınmacıların/Mültecilerin Psikolojik Sorunlar ve Alınacak Önlemler. *Kriz Dergisi*, 21 (1-2-3), 11-24.
- Demirel, M., Harmandar, D. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 838-846.
- Deniz, O. (2011). Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 187-204.
- Dönmezer, S. (1966). *Çocuk ve Gençlik Suçluluğunda Boş Zamanın Rolü; Boş Zamanları Değerlendirme Semineri (7-14 Nisan 1964)*. Halk Sağlık Komitesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 341-350.
- Dumazedier, J. (1991). Aile ve Boş Zaman. (E. Topbaş, Çev.) *Aile ve Toplum*, 1, 1-9.
- Emir, E. (2012). *Rekreatif Etkinliklere Katılımın Önündeki Engellerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, 28-32.
- Erdem, B. (2017). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal, Siyasi ve Vatandaşlık Hukuku Bakımından Türkiyedeki Durumları. *Public and Private International Law Bulletin*, 37(02), 332-351.
- Erdoğan, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamının Çerçevesinde. A. Esen, M. Duman, A. Esen, & M. Duman (Dü) içinde, *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespit ve Öneriler* (s. 70). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı, Wald, 70.
- Erten, R. (2015). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIX(1), 1-50.
- Esen, A. (2016). Uluslararası Düzensiz Göçler ve Yerel Yönetimler. A. Esen, M. Duman içinde, *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler*, İstanbul: Wald, 8-15.
- Güçlü, M. (2013). Gençlik Döneminde Boş Zaman. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 01(01), 158-169.
- Gürkan, H., Çamlıyer, H., Saracaloğlu, A. S. (2000). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Değerler Sistemi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 35-52.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli Sığınmacı Çocuk İşçiler ve Sorunları: Kilis Örneği. *Göç Dergisi*, 3(1), 29-63.
- Harunoğulları, M., Cengiz, D. (2014, 23-24 Ekim). *Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği*. TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumunda sunuldu, Ankara üniversitesi, Ankara.
- Heung, R., Yuen Loke, J. (2012). Leisure and Older People: A Concept Analysis, and Implications for Nursing. *Aging Society Journal*, 1(2), 55-63.

- İnan, Z., Korgavuş, B. (2017). Mülteci Kampları ve Yerleşim Alanlarında. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 103-122.
- İnternet: <https://www.dw.com/tr/m%C3%BCltecilere-hangi-%C3%BCIke-ne-kadaryard%C4%B1m-yap%C4%B1yor/a-44303475> adresinden 27.08.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “<https://www.timeturk.com/tr/2012/05/08/kultur-ve-kulturel-degisim.html>” adresinden 07.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “<http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Turkiye-de-iltica-Sureci.pdf>” adresinden 08.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “<http://www.hatay.gov.tr/sehrimiz>” adresinden 01.07.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf” adresinden 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/temporary_protection_en adresinden 15.08.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “<https://en.wikipedia.org/wiki/Multiculturalism>” adresinden 05.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: “<https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-Yonetimi-Terimleri-Sozlugu/ kelime/>” adresinden 28.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: *Being a Refugee Age, Gender and Diversity Mainstreaming Report (2007)* Web: <https://www.unhcr.org/4d94890e9.pdf> adresinden 18.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Buz , S. (2008, 10 08). “ Sığınmacı ve Mültecilerin Hakları”, Web: [multeci.net: http://multeci.net/?p=53](http://multeci.net/?p=53) adresinden 15.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Cenevre Sözleşmesi. (1951). *1951 Cenevre Sözleşmesi* Web: “[www.multeci.org.tr>uploads>2016/12/](http://www.multeci.org.tr/uploads/2016/12/)” adresinden 01.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Danış, D. (2018, Aralık). *Türkiye’de Kent Mültecileri ve Misafirperverlik*. Web: http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2019/01/Turkiyede.Kent_.Multecileri.ve_.Misafirperverlik.Didem_.Danis_.pdf adresinden 15.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: data2.unhcr.org: <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> adresinden 02.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim, Asr Suresi Web: <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/sure/103-asr-suresi> adresinden 07.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Dünya Göç Raporu (2018). *IOM 2018 Dünya Göç Raporu* Web: “<http://gocvakfi.org/2018-dunya-goc-raporu/>” adresinden 28.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Internet Encyclopedia of Philosophy Web: <https://www.iep.utm.edu/multicul/> adresinden 08.03.2019 tarihinde alınmıştır.

- İnternet: İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı (2015). Web: [http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani\(2\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani(2).pdf) adresinden 27.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: İnsani Yardım Vakfı Web: <https://www.ihh.org.tr/oradaydik/multecilerin-psikolojik-sorunlari> adresinden 25.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: *İskan Kanunu Madde2/8.* (2006, 09 19). Web: <http://www.resmi-gazete.gov.tr/eskiler/2006/09/20060926-1.htm> adresinden 20.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Mülteci Hakları Merkezi. (2017). “*Türkiye’de Uluslararası Koruma Prosedürü*”. Web: <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf> adresinden 07.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Özdemir, E. (2016,). İHH İnsani Yardım Vakfı. Web: <https://www.ihh.org.tr/oradaydik/multecilerin-psikolojik-sorunlari> adresinden 20.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Özdemir, M. (2017). Web: <https://mesutozdemir.org/rekreatif-faaliyetlere-katilimi-etkileyen-faktorler/> adresinden 19.04.2019 tarihinde alınmıştır
- İnternet: TC Dışişleri Bakanlığı (2019). *2019 Yılına Girerken Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Girişimci ve İnsani Dış Politikamız* Web: “<http://www.mfa.gov.tr>: http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2019-yilina-girerken-girisimci-ve-insani-dis-politikamiz.pdf” adresinden 20.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015) Web: “http://www.goc.gov.tr/icerik3/sartli-multeci_409_546_550” adresinden 27.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016) Web: “www.goc.gov.tr/icerik3/hak-ve-yukumlulukler_409_546_554” adresinden 27.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019) Web: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713” adresinden 26.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019) Web: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik adresinden 28.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TC Sağlık Bakanlığı (2015) Web: “<https://www.saglik.gov.tr/TR,11472/tcana-yasasi-56madde.html>” adresinden 27.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Türk Dil Kurumu Web: “http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=ZAMAN” adresinden 08.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (2012) “*Sakarya İlinde Serbest İkamete Tâbi Sığınmacılar Hakkında İnceleme Raporu*” Web:<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/Sakarya%20%C4%B0linde%20Serbest%20%C4%B0kamete%20T%C3%A2bi%20S%C4%B1%C4%9F>

%C4%B1nmac%C4%B1lar%20Hakk%C4%B1nda%20%C4%B0nceleme%20Rap-
oru.pdf adresinden 27.03.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Türkiye’de İltica Süreci. (2017). Web: “<http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Turkiye-de-Iltica-Sureci.pdf>” adresinden 24.02.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Durumunu En İyi Anlatan Kelime. (2011). *Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EMHRN)*, <https://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=515011021074> adresinden 25.05.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Türkiye'nin Hukuk Etkinlikleri Web: “<http://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/>” adresinden 22.04.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Uluslararası Çalışma Örgütü (2018). “*Mülteci Krizi Karşısında ILO'nun Çalışmaları*”. Web: https://www.ilo.org/ankara/projects/WCMS_380370/lang--tr/index.htm adresinden 12.04.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: UNHCR BM Mülteci Örgütü (2019) Web: “<https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>” adresinden 20.02.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Unicef (1949) Web: “https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html” adresinden 25.02.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: www.ilo.org: https://www.ilo.org/ankara/projects/WCMS_710956/lang--tr/index.htm adresinden 07.08.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: www.mhd.org.tr: <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-4.pdf> adresinden 15.08.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013) Web: “[https:// www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf](https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf)” adresinden 25.04.2019 tarihinde alınmıştır.

İskender, A. (2018). *Boş Zamanda Sıkılma Algısı ile Üniversite Öğrencilerinin Riskli Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesinde Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Araçlarının Rolü*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,11-16.

Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.

Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitapevi, 48.

Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitapevi, 36-46.

Karaküçük, S., Akgül, B. (2016). *Ekorekreasyon Rekreasyon ve Çevre*. Ankara: Gazi Kitapevi, 5.

Karaküçük, S., Başaran, Z. (1996). Stresle Başa Çıkma Rekreasyonun Faktörü. *Gazi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(4), 55-64.

- Kılıç, M. (2011). Aile ve Serbest Zaman İlişkisi: Düzce Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 27-49.
- Kılınc, A. (2018). Sınır Aşan Göçler: Mülteci Sorunu ve Göç Yönetimi. *Ombudsman Akademik*, 1(8), 75-102.
- Kima, J., Heo, J., Lee, C. (2015). Exploring the Relationship between Types of Leisure Activities and Acculturation among Korean Immigrants. *Leisure Studies*, 35(01), 113-127.
- Kırmızıgül, M. (2017). Türkiye’deki Mültecilerin Dezavantajlılığı”. *Toplum ve Demokrasi*, 11(24), 167-184.
- Kocamaz, M. (2018). *Serbest Zamanlarında Fiziksel Aktivite Yapan ve Yapmayan Öğretim Elemanlarının Stres Düzeylerinin ve Sosyodemografik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 20-21.
- Koç, M., Görücü, İ., Akbıyık, N. (2015). Suriyeli Sığınmacılar ve İstihdam. *Birey ve Toplum*, 5(9), 63-93.
- Kourkouta, L., Koukourikos, K., Iliadis, C., Ouzounakis, P., Tsaloglidou, A. (2018, 04). Leisure Time and Health. *International Journal of Health Administration and Education Congress (Sanitas Magisterium)*, 4(2), 17-22.
- Kymlicka, W., Öztürk F. (2013). Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 70(2), 1-36.
- Lee, Y., Bhargava, V. (2004). Leisure Time: Do Married and Single Individuals Spend It Differently? *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 32(3), 254-274.
- Levent, F., Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 21-46.
- Lindström, M., Sundquist, J. (2010). Immigration and Leisure- Time Physical Inactivity: A population-based study. *Ethnicity & Health*, 6-2, 77-85.
- Merriam, S. (2013). *Qualitative Research A Guide to Design and Implementation*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayın, 13.
- Mc Parker, Matthew, C. (2018, 07 05). Experiences of Female Refugee Students from Burma in Multicultural Middle School Classrooms. *Middle Grades Review*, 1-19.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.
- Navruz, M. (2015). Bütünleşime ve Ayrışma İkileminde Kent Mültecileri: Konya' da Suriyeli Mülteciler. *Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*, s. 1-8.
- Neccar, M. Ş. (2016). Suriye’den Türkiye’ye Göç: Nedenler, Sonuçlar ve Umutlar. (T. Erkut, Dü.) *İlahiyat Akademi Dergisi*, 3(4), 185-198.

- Okumuş, E. (2015). Boş Zaman Hayatı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15(2), 7-47.
- Omay, U. (2008). Boş Zamanın Manipülasyonu ve Çalışma. “İş, Güç” *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(03), 1-26.
- Orhan, O., Senyücel Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. Ankara: Orsam Yayınları, 1-44.
- ORSAM. (2014). *Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler*. Oytun Orhan (haz.). Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Önal, L. (2017). *Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumları ile Boş Zaman Aktivitelerine Katılımını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 30-31.
- Özbek, N., & Bahadır, Z. (2017). Mültecilerin Sağlık Hakkı. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 01(01), 78-94.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1), 115-136.
- Özer, Y., Komşuoğlu, A., Ateşok, Z. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 76-110.
- Özgören Şen, F., Öztekin, M. Y. (2017). Boş Zaman Pazarlaması Kapsamındaki Faaliyetlere Genel Bir Bakış. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(3), 58-71.
- Özkarslı, F. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye Göç ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı (Mardin Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin, 17-18.
- Pirinççi, F. (2018). Suriye'ye Komşu Ülkelerin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikaları. *TESAM Akademi Dergisi*, 5(2), 36-60.
- Poyraz, Y. (2012). Suriye Vatandaşlarının Geçici korunması ve Uluslararası Mülteci Hukuku. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 53-69.
- Rapor: (2012). *Sakarya İlinde Serbest İkamete Tâbi Sığınmacılar Hakkında İnceleme Raporu*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu.
- Sağır, Z. (2018). *Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı ve Din*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1-5.
- Sağiroğlu, A. Z. (2016). Uluslararası Düzensiz Göçler ve Yerel Yönetimler. A. Esen, & M. Duman içinde, *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (s. 55). İstanbul: WALD.
- Sarı, İ. (2017). *Zaman Yönetimi*. Antalya: Net Medya Yayıncılık, 5-24.

- Savaş, G. (2018). Türkiye’de Yaşayan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği Algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.
- Sevil, T. (Editör). (2012). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 3-18.
- Stainburn, S. (2002). Interview: When children flee conflicts, they need food,shelter – and school, says the International Rescue Committee’s Wendy Smith. *Education Week Teacher*, 14(2), 10-11.
- Stodolska, M. (2000). Changes in Leisure Participation Patterns. *Leisure Sciences*, (22), 39-63.
- Stodolska, M., Alexandris, K. (2004). The role of recreational sport in the adaptation of first generation immigrants in the United States. *Journal of Leisure Resea*, 36(3), 379-413.
- Stodolska, M., S. Livengood, J. (2006). The Influence of Religion on the Leisure Behavior of Immigrant Muslims in the United States. *Journal of Leisure Research*, 38(3), 293-320.
- Şahankaya Adar, A. (2018). Türkiye’de Yeni Prekarya Suriyeli İşgücü mü? *Çalışma ve Toplum*, 56(1), 20.
- Şenol, T. (2018). *Türkiye’de Boş Zaman Alışkanlıklarındaki Değişimin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 4-7.
- Şentürk, Ü. (2012). Tüketüm Toplumu Bağlamında Boş Zamanların Kurumsallaştırdığı Bir Mekan: Alışveriş Merkezleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(01), 63-67.
- Talas, M., Kaya, Y. (2007). Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları. *TÜBAR*, XXII, 149-162.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.
- Taş, H., Küçükoğlu, M., Özcan , S. (2016). Türkiye’de Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Barınma ve İstihdam Sorunları. *I. Uluslararası Sempozyum: Gerçeklik ve Beklenti Arasındaki Geçici Koruma kapsamındaki Suriye’liler Sorunu Sempozyumu*, Adıyaman: Bildiriler Kitabı, 1-7.
- Taş, H., Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Politikaları. *Emek ve Toplum*, 7(17), 36-55.
- Tel, M., Erdoğan, R. (2015). Doktorların Boş Zaman Etkinliğine Katılma Durumlarının İncelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(4), 383-395.
- Tezcan , M. (1992). Boş Zaman Değerlendirilmesi Sorununun sosyolojik ve Eğitimsel Yönleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(1), 165-179.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 251.

- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation Management*. Newyork: 5th Edition, Routledge, Taylor and Francis Group, 46-49.
- Trenberth, L. (2005). The Role, Nature and Purpose of Leisure and its Contribution to Individual Development and Well- Being. *British Journal of Guidance*, 33(01), 1-6.
- Tunç, A. (2015, 07). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri, Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Tutar, H. (2013). *Davranış Bilimleri Kavramlar ve Kuramlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 61.
- Uslu, F., Özdemir, A. (2017). Yaşama Hakkı Bağlamında Denizlerde “Geri Gönderilmeme (Non-Refoulement) İlkesi”. *Derleme*, 3(6), 49-78.
- Uzun, E., Bütün , E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi ve Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları:”Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen Ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken / Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Yıldırım Mat, T., Özdan, S. (2018). AB ile Türkiye arasındaki Geri Kabul Anlaşması'nın İnsan Hakları AB ile Türkiye arasındaki Geri Kabul Anlaşması'nın İnsan Hakları. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 36-49.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 73.
- Yıldız, İ., Dönmez, K. (2018). Suriye Göçlerinin Türkiye'nin Sosyal Güvenlik Politikalarına Etkileri. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-11.
- Yurdakul, A., Tok, T. (2018). Öğretmen Gözüyle Mülteci/Göçmen Öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58.
- Zezeza, T., Veney, C. (2003). *Leisure in Urban Africa*. Trenton: Africa World Press, 7.

EK-1. Etik Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 17/04/2019-E.12136

T.C.
ANKARA HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 11054618-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21.02.2019 tarih ve E.6446 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı **Yüksek Lisans öğrencisi Miyase ÇAKIR, Prof.Dr. Suat KARAKÜÇÜK**'ün danışmanlığında yürüttüğü "**Mültecilerde Boş Zaman Davranışı; Ankara İli Örneği**" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 05.04.2019 tarih ve 06 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

Etik Komisyonunca onaylanan ilgilinin çalışmasının, ekte gönderilen Başvuru Değerlendirme Raporunda önerilen görüş doğrultusunda yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; karara ilişkin imza listesi ve onaylanan çalışmalar ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aydın KARAPINAR
Komisyon Başkanı

Araştırma Kod No: 2019-71

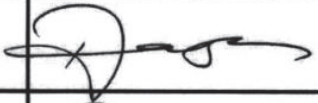

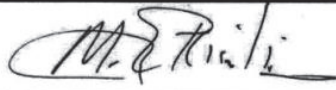

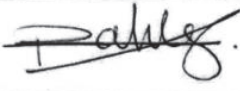
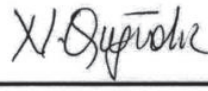

Ek:
1- İmza Listesi
2- Başvuru Değerlendirme Raporu
3- Onaylı Çalışma

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yücetepe Mahallesi 85. Cadde No 8 06570 Çankaya /
Ankara
Tel:+90 (312) 231 73 60

Bilgi için :Saliha GEMALMAZ
Genel Evrak Sorumlusu

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-1.(Devam) Etik Onay Belgesi

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ :05.04.2019	TOPLANTI SAYISI : 06
ADI-SOYADI	İMZA
Prof.Dr.Aydın KARAPINAR BAŞKAN	
Prof.Dr.M.Fadıl YILDIRIM Başkan Yrd.	
Prof.Dr.Mustafa EKİNCİKLİ	
Prof.Dr.Yıldız AYANOĞLU	KATILMADI
Prof.Dr.Bekir ESKİCİ	
Prof.Dr.Ramazan Pars ŞAHBAZ	
Prof.Dr.Neşe Yaşar ÇEĞİNDİR	
Prof.Dr.Bilgehan GÜLCAN	
Prof.Dr.Funda YURDAKUL	

Ek-2. Görüşme Soruları

ARAŞTIRMA SORUSU

Mültecilerin boş zaman davranışı nasıldır?

Merhaba, benim adım Miyase Çakır ve Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde Rekreasyon yönetimi Anabilim dalında eğitimimi yüksek lisans düzeyinde devam ettirmekteyim. Boş zaman ile ilgili çalışmamda boş zamanda gösterilen davranışın mültecilerde nasıl olduğu ile ilgili görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşme soruları "Mültecilerde Boş Zaman Davranışı" konulu yüksek lisans tezimde kullanılacaktır. Bu görüşmede amacım mültecilerin boş zaman davranışlarını çeşitli boyutları ile ilgili ortaya çıkarmaktır. Suriyeli mültecilerle görüşme yapıyorum çünkü, boş zamanda gösterilen davranışın göç etmeden önceki ve göç ettikten sonraki sonuçlarını uygulamaya yansıtacak olan bireyler olarak görüyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra yapılacak boş zaman çalışmalarının niteliğinin artırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum. Aşağıdaki görüşme soruları formunda yer alan sorular ile görüşme yapılacaktır. Saygılarımla...

Kişisel bilgiler:

Cinsiyetiniz Kadın ( ) Erkek ( )

Yaşınız?

Medeni durumunuz?

Çocuğunuz varsa kaç tane?

Eğitim durumunuz?

Gelir düzeyinizi nasıl buluyorsunuz ?

GÖRÜŞME SORULARI

1. Göç etmeden önceki sahip olduğunuz meslek neydi? Şu an hangi işle uğraşıyorsunuz?
2. Günde zorunlu olarak çalışmanıza (işinize) ayırdığınız süre ne kadardır?
3. Haftada zorunlu ihtiyaçlarınızdan arta kalan boş zaman süreniz ne kadardır?
4. Boş zaman kavramı sizin için ne ifade ediyor?
5. İşinizden geriye kalan süre (boş zaman) içerisinde vaktinizi nasıl ve nerede değerlendirirsiniz?
6. Boş zamanlarınızda daha çok kimlerle beraber olursunuz (arkadaş, aile, yalnız, vs.)
7. Ülkenizde spor, kültürel, sanatsal, oyun, eğlence vs. gibi faaliyetlerde bulunuyor muydunuz?
8. Türkiye’de bu faaliyetleri sürdürebiliyor musunuz? Boş zamanlarınızı kendi kültür ve adetlerinizde yer alan etkinliklerle geçirdiğinizi düşünüyor musunuz?
9. Türk toplum adet ve alışkanlıklarına göre katıldığınız etkinlikler (spor, kültürel, sanatsal, oyun, eğlence vs.) nelerdir? Belirtiniz.
10. Boş zaman etkinliklerinizin sizin yeterince dinlendirdiğini ve mutlu ettiğini düşünüyor musunuz?

Miyase ÇAKIR

EK-3. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 19/04/2019-E.4055

T.C.
ANKARA HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 74178132-302.99-
Konu : Araştırma İzni Hk .(Miyase
ÇAKIR)

HATAY İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
Narlıca Mah. Atatürk Cad. 1 Sok. No:1 Antalya-Ryhanlı-Altınözü Yol Kavşağı
Antakya/HATAY

Enstitümüz Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı tez dönemi öğrencisi 168288115 numaralı Miyase ÇAKIR, Prof.Dr Suat KARAKÜÇÜK danışmanlığında yürütmekte olduğu Tez çalışmasının başlığı " Mültecilerde Boş Zaman Davranışı; Ankara İli Örneği"nden" Mültecilerde Boş Zaman Davranışı " olarak değiştirilmiştir.Öğrencimiz yüksek lisans tezi kapsamında yapmak istediği araştırma izin dilekçesi ve ekleri gönderilmekte olup ilgili öğrenciye müsaade edilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Figen ZAİF
Enstitü Müdürü

Evrakı Doğrulamak İçin: http://belgedogrulama.hacibayram.edu.tr/envision_sorgula/belgedogrulama.aspx
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yücepe Mahallesi 85. Cadde No 8 06570 Çankaya / Ankara
Tel:+90 (312) 231 73 60

Pin: 01881
Bilgi için :Şemsi Yıldırım
Memur
Telefon No:03122028390
(PİN:01881)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. (PİN:01881)

Ek-3. (Devam) Araştırma İzni

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı : 31963903-000-E.19171
Konu : Araştırma İzni Hk.

15/05/2019

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

İlgi : a) 19.04.2019 tarihli ve 74178132-302.99.07.01/4055 sayılı yazınız.
b) 14.05.2019 tarihli ve 31963903-604.02.02-18988 sayılı Valilik Oluru

İlgi (a) sayılı yazı ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı tez dönemi öğrencisi Miyyase ÇAKIR, Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK danışmanlığında yürütmekte olduğu "Mültecilerde Boş Zaman Davranışı" adlı tez çalışmasını ilimize bağlı geçici barınma merkezlerinde yapmasına, kişisel verilen gizliliği ilkesi çerçevesinde, çalışmaya konu kişilerin ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, din, mezhep, telefon ve adres bilgilerinin istenmemesi; çalışma esnasında fotoğraf, ses/video kaydı alınmaması şartı ile izin verilmesi talebi ilgi (b) sayılı Valilik Oluru ile uygun görülmüş olup ilgi onay ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize arz ve rica ederim.

Mahmut HERSANLIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Onay

GÜVENLİ ELEKTRONİK
İmza Aslı ile Aynıdır.
20.05.2019
Servet ŞAHİN
V.H.Kİ

DAĞITIM :

Gereği:
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

Bilgi:
HATAY VALİLİĞİ
(Apaydın Geçici Barınma Merkezi Mülki
İdare Amirliği)
ALTINÖZÜ KAYMAKAMLIĞI
(Boynuyoğun Geçici Barınma Merkezi Mülki
İdare Amirliğine)
YAYLADAĞI KAYMAKAMLIĞI
(Geçici Barınma Merkezi Mülki İdare
Amirliğine)

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek {Jxdufj-4aSMtx-VUH2FR-905HzV-R+ClTyP9} kodunu yazınız.

Narlıca Mh. Atatürk Cad. No: 1 Antakya / Hatay
Telefon No: (326)234 58 73 Faks No: (326)234 59 60
e-Posta: hatay@goc.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.icisleri.gov.tr>

Bilgi için: Tuğba BASTI
Uzman Yardımcısı
Telefon No:

Ek-3. (Devam) Araştırma İzni

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı : 31963903-604.02.02-E.18988
Konu : Araştırma İzni
(Miyase ÇAKIR)

14/05/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinin 19.04.2019 tarihli ve 4055 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı tez dönemi öğrencisi Miyase ÇAKIR, Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK danışmanlığında yürütmekte olduğu "Mültecilerde Boş Zaman Davranışı" adlı tez çalışmasını ilimize bağlı geçici barınma merkezlerinde yapmasına, kişisel verilerin gizliliği ilkesi çerçevesinde, çalışmaya konu kişilerden ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, din, mezhep, telefon ve adres bilgilerinin istenmemesi; çalışma esnasında fotoğraf, ses/video kaydı alınmaması şartı ile izin verilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmekte ise de;

Gereğini OLUR'larınıza arz ederim.

Mustafa Cengiz BİLEN
İl Göç İdaresi Müdürü

Ek: İlgili Evraklar

OLUR
14/05/2019

Mahmut HERSANLIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (O+doAC-AIqr4M-4dcZIZ-Sra32r-RYeUJmHI) kodunu yazınız.

Narlıca Mh. Atatürk Cad. No: 1 Antakya / Hatay
Telefon No: (326)234 58 73 Faks No: (326)234 59 60
e-Posta: hatay@goc.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.icisleri.gov.tr>

Bilgi için: Tuğba BASTI
Uzman Yardımcısı
Telefon No:

EK-4. Görüşme Yapılan Yayladağı Barınma Merkezi

YAYLADAĞI GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

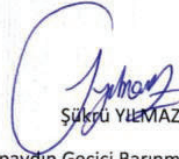
Yayladağı Geçici Barınma Merkezinde Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi olan 168288115 numaralı öğrencisi olan Miyase ÇAKIR 22.05.2019 tarihinde gelmiş olup 10:00-15:00 saatleri arasında çalışmasını yapmıştır.

Mustafa DEMİRTAŞ
Yayladağı GEM Müdürü

EK-5. Görüşme Yapılan Apaydın Barınma Merkezi

APAYDIN GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ EĞİTİM TESİSİ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi olan 168288115 numaralı Miyase ÇAKIR 21/05/2019 tarihinde 12.00 ile 17.00 saatleri arasında Hatay Apaydın Geçici Barınma Merkezinde çalışma yapmıştır.

ŞÜKRÜ YILMAZ

Apaydın Geçici Barınma Merkezi

Eğitim Koordinatörü

EK-6. Görüşme Yapılan Boynuyoğun Barınma Merkezi

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

ANKARA

Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi olan 168288115 numaralı Miyase ÇAKIR
20/05/2019 tarihi 12:00/17:30 saatleri arasında kampımızda bulunmuş olup gerekli
çalışmalarını gerçekleştirmiştir.

Miyase ÇAKIR
Boynuyoğun Barınma Merkezi V.

Halit ÖZBEK
Boynuyoğun Ç.B.M. Koordinatörü

Muammer BİLUT
Boynuyoğun Ç.B.M. Barınma
Yenişehir Barınması V.

EK-7. Boynuyoluğun Barınma Merkezi Giriş

EK-8. Apaydın Barınma Merkezinde Türkçe Eğitim Verilen Sınıf

Ek-9. Yayladağı Barınma Merkezi Giriş

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Çakır Miyase
Uyruğu : TC
Doğum tarihi ve yeri : 28.08.1985 ANKARA
Medeni hali : Evli
Telefon : 0507 288 80 36
E-mail : miyasekargali@windowlive.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu Rekreasyon Bölümü	2016
Lise	Pursaklar Lisesi	2003

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2007- ...	Gazi Üniversitesi	Güvenlik Görevlisi

Hobiler

Spor yapmak, kitap okumak, kültürel aktivitelere katılmak.

le.ahbv.edu.tr